

Statistiska centralbyrån

Statistics Sweden

Offentlig ekonomi

2008

Offentlig ekonomi

Offentlig ekonomi

2008

Sveriges officiella statistik
Statistiska centralbyrån
2008

Public Finances in Sweden 2008

Official Statistics of Sweden
Statistics Sweden
2008

Tidigare publicering	Uppgifter rörande kommunernas finanser har publicerats i serien Sveriges officiella statistik under titeln <i>Kommunernas fattigvård och finanser</i> fr.o.m. 1874–1917, från 1918 under titeln <i>Kommunernas finanser</i> , från 1999 under titeln <i>Den offentliga sektorns finanser</i> , från 2001 under titeln <i>Den offentliga sektorn. Bokslut för verksamhetsåret</i> och från 2006 under titeln <i>Offentlig ekonomi</i> .
Previous publication	Information on municipal finances was published in the Official Statistics of Sweden series under the title <i>Municipal poor relief and finances</i> from 1874 until 1917. From 1918 until 1998 the title used has been <i>Municipal finances</i> , from 1999 under the title <i>General Government Finance</i> , from 2001 under the title <i>Annual accounts for general government sector</i> and from 2006 under the title <i>Public Finances in Sweden</i> .
Producent Producer	SCB, enheten för statistik om offentlig ekonomi Statistics Sweden, Public Finance Statistics Unit SE-701 89 ÖREBRO +46 19 17 60 00 offentlig.ekonomi@scb.se
Förfrågningar Enquiries	Marie Glanzelius, +46 19 17 60 11 marie.glanzelius@scb.se Katarina Wizell, +46 19 17 67 78 katarina.wizell@scb.se

Denna publikation är en del av Sveriges officiella statistik (SOS). Det är tillåtet att kopiera och på annat sätt mångfaldiga innehållet. Om du citerar, var god uppgi källan på följande sätt:
Källa: SCB, *Offentlig ekonomi 2008*.

Den särskilda SOS-logotypen får enligt lag inte användas vid vidarebearbetningar av statistiken.

This publication is a part of the official statistics of Sweden (SOS). It may be used freely and quoted.
When quoting, please state the source as follows:
Source: Statistics Sweden, *Public Finances in Sweden 2008*.

Use of the particular SOS logotype is prohibited when further processing the statistics.

Omslag/Cover Ateljén SCB
Foto/Photo Mark Markefelt, Pressens Bild

ISSN 1654-1227 (online)
ISSN 1653-5057 (print)
ISBN 978-91-618-1414-5 (print)

URN:NBN:SE:SCB-2008-OE06BR0801_pdf (pdf)

Printed in Sweden
SCB-Tryck, Örebro 2008.02

Förord

Härmed presenterar SCB årsboken *Offentlig ekonomi 2008*. Här samlas uppgifter från den officiella statistiken som sammantaget ger en vid belysning av den offentliga sektorn ur både ett ekonomiskt och verksamhetsmässigt perspektiv. Boken finns både i tryckt version och som webbversion. Boken publiceras också i sin helhet på engelska på SCB:s webbplats med titeln *Public Finances in Sweden 2008*.

Till den offentliga sektorn räknas huvudsakligen de verksamheter och transfereringssystem som staten, kommuner och landsting ansvarar för, men även uppgifter om de offentligt ägda bolagen redovisas i boken. Sektorns, såväl som de olika delsektorernas, finansiering och dess utgifter beskrivs.

Boken har utarbetats vid SCB:s enhet för statistik om offentlig ekonomi. Arbetsgruppen bestod av Marie Glanzelius, Katarina Wizell, Hans Björklund och Kaisa Ahola, men även andra personer vid avdelningen för Makroekonomi och priser har deltagit i arbetet. Kapitlet om den offentliga sektorns utveckling i ett långsiktigt perspektiv har författats av Olle Djerf.

Statistiska centralbyrån i februari 2008

Gunnel Bengtsson

Heather Bergdahl

Innehåll

A separate text in English is provided at the end of the publication, on page 171.

Förord	3
Sammanfattning	11
Förkortningar	15
1 Introduktion	17
2 Styrning, struktur och nyttjande	19
Vad är skillnaden mellan offentlig sektor och offentliga myndigheter?	19
Styrning	21
Struktur	22
Nyttjande av offentliga tjänster	27
3 Den offentliga sektorn i ett långsiktigt perspektiv	33
Den offentliga sektorns andel i ekonomin	33
Offentliga sektorns utveckling	34
4 Statsbudgeten och de offentliga finanserna	43
Budgetpropositionen och statsbudgeten	43
Statsskulden	46
Budgetpolitikens mål	48
Internationella krav och jämförelser	51
5 Den offentliga sektorns finansiering	59
Skatter och avgifter	61
Skattekvot	63
Den kommunala sektorns beskattningsrätt	65
Statsbidrags- och utjämnningssystemen	66
6 Den offentliga sektorns utgifter	69
Utgifter för konsumtion	72
Utgifter för investeringar	76
Utgifter för transfereringar	78
Ränteutgifter	81

7 Den statliga sektorns ekonomi och verksamhet.....	83
Årsredovisning för staten.....	83
De statliga myndigheterna.....	85
Ålderspensionssystemet	90
8 Kommunernas ekonomi och verksamhet	97
Strukturella förändringar.....	97
Kommunernas ekonomi	98
Verksamheternas kostnader och utveckling.....	101
9 Landstingens ekonomi och verksamhet.....	111
Landstingens ekonomi	111
Verksamheternas kostnader och utveckling.....	113
10 Offentligt ägda företag	121
Offentligt ägda företags ekonomi	122
Verksamhet och struktur	124
Tabeller.....	127
Fakta om statistiken.....	155
Publiceringstider – slutliga och preliminära årsuppgifter	155
Tidsserier.....	155
Nationalräkenskaperna	156
Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik, RAMS	159
Räkenskapssammandrag för kommuner	161
Räkenskapssammandrag för landsting	162
Underlag till statens finansiella sparande.....	163
Referenslista.....	165
In English	171
Summary	171
List of tables	173
List of terms	174
Sakordsregister, begreppsförklaring	155

Tabellförteckning

1. BNP som olika produktionssektorsers förädlingsvärde, löpande priser. Miljoner kronor	127
2. BNP som olika produktionssektorsers förädlingsvärde, fasta priser. Miljoner kronor	128
3. Sysselsatta i olika sektorer enligt RAMS och NR.....	129
4. Den offentliga sektorns utgifter, konsoliderat, löpande priser. Miljoner kronor	131
5. Den offentliga sektorns inkomster, konsoliderat, löpande priser. Miljoner kronor	132
6. Försörjningsbalans, offentliga myndigheters andel, löpande priser. Miljoner kronor	133
7. Försörjningsbalans, offentliga myndigheters andel, fasta priser. Miljoner kronor	135
8. Den offentliga sektorns storlek i vissa länder. Procent av total BNP i respektive land	137
9. Statsbudgetens inkomster år 2006. Miljoner kronor.....	138
10. Statsbudgetens utgifter m.m. per utgiftsområde år 2006. Miljoner kronor	139
11. Finansiellt sparande enligt EDP (Excessive Deficit Procedure) i EU-länder. Procent av BNP	140
12. Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld (Maastricht-skulden) i EU-länder. Procent av BNP	141
13. Offentliga myndigheters konsumtionsutgifter, fördelade på ändamål, löpande priser. Miljoner kronor.....	142
14. Offentliga myndigheters konsumtionsutgifter, fördelade på ändamål, fasta priser. Miljoner kronor.....	144
15. Transfereringar från den offentliga sektorn till hushållen, löpande priser. Miljoner kr.....	146
16. Offentliga fasta bruttoinvesteringar efter ändamål, löpande priser. Miljoner kronor	148
17. Offentliga fasta bruttoinvesteringar efter ändamål, fasta priser. Miljoner kronor	150
18. Kostnader för kommunernas verksamhet, löpande priser. Miljoner kronor	152
19. Landstingens kostnader och intäkter efter område år 2006. Miljoner kronor	153

Diagramförteckning

Inkomster och utgifter år 2006 för delsektorer i offentlig sektor. Miljarder kronor.....	24
Sysselsatta i den offentliga sektorns olika delar år 2006. Procent.....	26
Nyttjandet av vissa offentliga individuella tjänster och transferingar samt kollektiva tjänster och det offentligas intäkter av invånarnas erlagda skatter m.m. Kronor per invånare	29
Budgetsaldo år 1990–2007. Miljarder kronor	45
Skuldbegrepp för staten och den offentliga sektorn år 2002–2006 löpande priser. Miljarder kronor.....	47
Den okonsoliderade statsskuldens utveckling och dess sammansättning år 1970–2006, löpande priser. Miljarder kronor	48
Finansiellt sparande i offentlig sektor år 1980–2006, andel av BNP. Procent.....	51
Den offentliga sektorns inkomster år 1993–2006, löpande priser. Miljarder kronor	59
Inkomster för staten, kommunerna och ålderspensions-systemet år 1993–2006, löpande priser. Miljarder kronor	61
Skattekvoter år 1993–2006. Procent.....	64
Kommunal skattesats (totalt) åren 1930–2008	65
Den offentliga sektorns totala utgifter år 2005 fördelade på ändamål. Procent	71
Den offentliga sektorns utgifter för konsumtion år 2005, fördelade på ändamål. Procent	75
Den offentliga sektorns utgifter för konsumtion fördelade på ändamål, år 1993–2005, fasta priser. Miljarder kronor.....	76
Offentliga myndigheters utgifter för fasta bruttoinvesteringar år 1993–2006, fasta priser. Miljarder kronor	77
Vissa transfereringar, utveckling år 1993–2006. Miljarder kronor, löpande priser	80
Kommunernas resultat år 2000–2006, löpande priser. Miljarder kronor	99
Kommunernas köp av välfärdstjänster från privatägda företag och organisationer som andel av respektive verksamhets driftkostnad år 1995–2006. Procent	100

Kommunkoncernernas resultat år 2000–2006, löpande priser. Miljarder kronor	101
Kostnad och finansiering av kommunernas verksamheter år 2006. Miljarder kronor	102
Kostnad för kommunernas totala löpande verksamhet och vissa verksamhetsområden år 1996–2006, löpande priser. Miljarder kronor	103
Kostnader för verksamheter inom utbildningsområdet år 1995–2006, löpande priser. Miljarder kronor	104
Kostnader för omsorg om äldre och funktionshindrade år 2000–2006, löpande priser. Miljarder kronor	107
Fördelning av kostnader för hälso- och sjukvården år 2006. Procent.....	114
Fördelning av nettokostnader för regional utveckling 2006. Procent.....	118

Sammanfattning

Syftet med denna årsbok är att ge en samlad bild av den offentliga sektorns utveckling ur ett makroekonomiskt perspektiv. Vilken avgränsning som används vid beräkningen av den offentliga sektorns ekonomi, likaväl som vilken statistikkälla som statistiken hämtas från, har betydelse för de uppgifter som presenteras. Vid tolkningen av uppgifter om den offentliga sektorns ekonomi måste därför detta beaktas.

Den offentliga sektorns uppgift är att verkställa de beslut som riksdag och regering har fattat. De flesta uppgifterna i offentlig sektor regleras i det som kallas speciallagstiftningen, t.ex. skollagen, hälso- och sjukvårdslagen, socialtjänstlagen, högskolelagen, miljöbalken med flera. Flera av speciallagarna är ramlagar som kompletteras med förordningar och föreskrifter från regering och statliga myndigheter.

Den offentliga sektorn omfattar:

- staten (riksdagen, Regeringskansliet och de statliga myndigheterna)
- kommuner, landsting och regioner samt kommunalförbund
- ålderspensionssystemet (tidigare socialförsäkringssystemet)

Den offentliga sektorn i ett långsiktigt perspektiv

Vid början av 1960-talet var den offentliga sektorn i Sverige ungefär lika stor som i övriga OECD-länder. Utbyggnaden av offentliga tjänster, införandet av ATP och andra transfereringssystem under 1960- och 70-talet gjorde att den offentliga sektorn växte i omfattning. Efter den stora statsfinansiella krisen i början av 1990-talet steg de finansiella underskotten till hela 13 procent av BNP 1993. Efter saneringsprogram och systemförändringar under 1990-talet ser situationen nu annorlunda ut. För det första har den offentliga sektorns andel i samhällsekonomin minskat något. Utgifterna i relation till BNP har fallit påtagligt, skattekvoten är på väg nedåt och den offentliga sektorns storlek mätt som konsumtion och investeringar, offentlig produktion och offentlig sysselsättning visar en sjunkande tendens.

Statsbudgeten och dess påverkan på statsskulden

I budgetpropositionen presenteras regeringens förslag till statsbudget. Förslaget omfattar bland annat riktlinjer för den ekonomiska politiken samt förslag till budgetpolitiska mål.

Statsbudgeten ska omfatta samtliga inkomster och utgifter samt andra betalningar som påverkar statens lånebehov. Statsbudgeten visar inkomster och utgifter ur ett statligt perspektiv och avser *inte* att redovisa hela den offentliga sektorns ekonomi.

Ett budgetunderskott medför att staten behöver låna pengar vilket genererar en skuld för staten, statsskulden. Statsskulden växer i regel när det är underskott i statens finanser och minskar de år det är överskott och staten kan amortera.

För att främja trovärdigheten och långsiktigheten i den ekonomiska politiken beslutar riksdagen om ett antal budgetpolitiska mål. De budgetpolitiska målen är sedan 1997 främst inriktade på två övergripande och fleråriga mål, utgiftstaket för staten och den offentliga sektorns finansiella sparande, saldomålet.

Den offentliga sektorns finansiering

Den offentliga sektorn finansieras i huvudsak av medborgarna själva genom de skatter och avgifter som betalas av hushåll och näringsliv. De totala inkomsterna till den offentliga sektorn uppgick till 1 571 miljarder kronor 2006 varav skatter och avgifter utgjorde den största delen.

Ofta redovisas den offentliga sektorns skatter i ett land som en skattekvot. I allmänhet avses med skattekvoten den totala summan av skatter och lagstadgade avgifter i förhållande till BNP. Förändringar i skattekvoten mellan åren kan således bero både på förändringar i skatte- och avgiftsuttagen och på förändringar i storleken på BNP. Den totala skattekvoten uppgick till 49 procent 2006.

Inkomstkällorna skiljer sig åt för de olika delsektorerna. Den statliga sektorns inkomster består huvudsakligen av produktionsskatter och socialförsäkringsavgifter medan kommunsektorns huvudsakliga inkomster härrör från direkta skatter, främst kommunalskatter.

Det kommunalekonomiska utjämningsystemet ska försöka skapa likvärdiga möjligheter för kommuner och landsting att tillgodose invånarnas behov av kommunal service oberoende av invånarnas inkomster och andra förhållanden. Detta innebär förenklat att vissa

kommuner betalar en avgift till systemet medan vissa kommuner erhåller ett bidrag utan att statens budget påverkas.

Den offentliga sektorns utgifter

Den offentliga sektorns utgifter kan delas upp i konsumtion, transfereringar, investeringar och räntor. Konsumtionen består bland annat av de utgifter sektorn har för löner till anställda och material som åtgår i olika processer. Med transferering menas inkomstöverföringar som sker utan att någon motsvarande motprestation krävs. Offentliga sektorns totala utgifter uppgick till 1 508 miljarder år 2006. Konsumtionen utgjorde 90 procent medan transfereringarna utgjorde 40 procent.

Genom att sammanföra de offentliga utgifterna i grupper med likartat syfte så ser man till vilka ändamål de olika utgifterna går. Ändamålen delas in i 10 olika grupper och följer en internationell standard benämnd COFOG. Ändamålet som kräver de största utgifterna totalt sett är socialt skydd. År 2006 utgjorde det sociala skyddet 42 procent av de totala utgifterna. Anledningen till att gruppen är så pass resurskrävande är att en stor del av transfereeringssystemet redovisas inom det ändamålet.

Den statliga sektorn

Den statliga sektorn är störst om man ser till utgifter och inkomster. Detta beror på att staten ansvarar för de stora transfereringssystemen. Statens intäkter uppgick till 1 035 miljarder kronor 2006 medan utgifter uppgick till 965 miljarder kronor.

Den statliga verksamheten utförs i huvudsak av de myndigheter som regeringen har till sin hjälp att styra Sverige. Myndigheterna är av mycket skiftande storlek. Totalt sysselsätter de statliga myndigheterna ca 220 000 personer enligt statens årsredovisning.

Ålderspensionssystemet består av inkomstpensionen inklusive tilläggspension och premiepensionen. Det är enbart inkomstpensionen som räknas med i den offentliga sektorn. Inkomstpensionen finansieras i princip av de pensionsavgifter som betalas in löpande, medan premiepensionen finansieras av fonderade medel.

Kommuner

Kommunernas största verksamhetsområden är utbildning (inklusive förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg) samt vård och omsorg. De totala verksamhetskostnader uppgick till 433 miljarder kronor 2006, utbildning respektive vård- och omsorg utgjorde 42 procent

respektive 30 procent av de totala verksamhetskostnaderna. Ungefär hälften av alla kostnader är personalkostnader. Kommunernas viktigaste inkomstkälla är skatteintäkterna. År 2006 uppgick de till 302 miljarder kronor och de finansierar cirka 70 procent av verksamhetskostnaderna. År 2006 fanns 830 000 personer sysselsatta i kommunerna.

Landsting och regioner

Landstingens och regionernas verksamhet brukar delas upp i två delar, hälso- och sjukvård samt regional utveckling. De totala verksamhetskostnader uppgick till 215 miljarder kronor 2006, hälso- och sjukvården respektive regional utveckling utgjorde 91 procent respektive 7 procent av de totala verksamhetskostnaderna.

Precis som för kommunerna utgör personalkostnaderna ungefär hälften av de totala kostnaderna. Skatteintäkter uppgick till 156 miljarder kronor och finansierade drygt 70 procent av landstingens verksamhetskostnader. År 2006 var 249 000 personer sysselsatta i landstingssektorn.

Offentligt ägda företag

De offentligt ägda företagen, som producerar varor och tjänster för en marknad, räknas inte till den offentliga sektorn utan till näringslivet i nationalräkenskaperna. De offentligt ägda företagen står för drygt 7 procent av de sysselsatta i näringslivet.

Teckenförklaringar

–	Noll	Zero
0	Mindre än 0,5	Less than 0.5
0,0	Mindre än 0,05	Less than 0.05
..	Uppgift inte tillgänglig eller för osäker för att anges	Data not available
.	Uppgift kan inte förekomma	Not applicable
*	Preliminär uppgift	Provisional figure

Förkortningar

AP-fonder	Allmänna pensionsfonder
BNI	Bruttonationalinkomst
BNP	Bruttonationalprodukt
COFOG	Classification of the Functions of Government
EC	European Community
EDP	Excessive Deficit Procedure
EG	Europeiska gemenskaperna
ENS	Europeiska nationalräkenskapssystemet
ESV	Ekonomistyrningsverket
EU	Europeiska unionen
Eurostat	Europeiska unionens statistikorgan
HSL	Hälso- och sjukvårdslagen
HSV	Högskoleverket
IMF	Internationella valutafonden
KI	Konjunkturinstitutet
LASS	Lag om assistansersättning
LKAB	Loussavaara-Kiirunavaara AB (bildat 1890)
LSS	Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade
MSCIWorld	Morgan Stanley Capital International världsindex
NR	Nationalräkenskaper
OECD	Organisation for Economic Cooperation and Development
PPM	Premiepensionsmyndigheten
RAMS	Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik
RS	Räkenskapssammandrag
SAS	Scandinavian Airlines
SCB	Statistiska centralbyrån
SNI	Standard för svensk näringsgrensindelning
SoL	Socialtjänstlagen

1 Introduktion

Syftet med denna årsbok är att ge en samlad bild av den offentliga sektorn ur ett makroekonomiskt perspektiv. Genom en återkommande publicering kommer Statistiska centralbyrån (SCB) att komplettera de redovisade tidsserierna med senast tillgängliga data från den officiella statistiken.

Olika definitioner och datakällor förekommer

Den offentliga sektorn kan definieras på olika sätt och dess storlek kan mätas med olika måttstockar. Vilken avgränsning som används vid beräkningen av den offentliga sektorns ekonomi är betydelsefull för de uppgifter som presenteras.

De svenska nationalräkenskaperna (NR), som utgör underlag för prognoser och bedömningar av den ekonomiska politiken, följer en detaljerad definition enligt Europeiska rådets förordning (EG 2223/96).

De uppgifter som redovisas här bygger på statistik från olika källor – vilket även detta medför skillnader i beräkningssätt och uppgifter.

För att förklara varför presenterade uppgifter inte alltid är jämförbara ger vi förklaringar och definitioner för de specifika termer och begrepp som används dels i samband med tabeller och diagram, dels i avsnittet *Sakordsregister, begreppsförklaringar*.

Olika perspektiv redovisas

De första kapitlen (kapitel 2–4) ger en översiktlig bild av vad den offentliga sektorn omfattar i olika sammanhang, hur den styrs och hur den avgränsas från andra samhällssektorer. Vidare beskrivs den offentliga sektorns utveckling från 1950-talet fram till 2000-talet. Statsbudgeten och dess centrala begrepp samt de ekonomiska transaktionerna med EU beskrivs också.

I kapitel 5 och 6 beskrivs den ekonomiska aktiviteten i stort i den offentliga sektorn, huvudsakligen med utgångspunkt från NR. Beskrivningar görs bland annat av de skatte- och bidragssystem som finansierar den offentliga sektorn, kopplat till de utgifter sektorn har för exempelvis hälso- och sjukvård och utbildning.

I kapitel 7–10 redovisas ekonomin för de olika verksamheterna i den offentliga sektorns delsektorer (stat, ålderspensionssystem, kommun och landsting). Boken avslutas med en beskrivning av de offentligt ägda bolagen med utgångspunkt från verksamheternas årsredovisningar och liknande.

Lästips samt fakta om statistiken

I slutet av varje kapitel finns lästips och hänvisningar till mer detaljerade redovisningar. Mer utförliga förklaringar och beskrivningar av statistiken som ligger till grund för redovisningarna finns i avsnittet *Fakta om statistiken*. Där finns också hänvisning till mer detaljerad information för respektive statistikälla på www.scb.se

Läsanvisningar

- Kommunsektorn (den kommunala sektorn, kommunala verksamheter) omfattar både kommuner (primärkommuner) och landsting (landstingskommuner) och regioner samt kommunalförbund. Med termen landsting avses landsting och regioner, dvs. även Västra Götalandsregionen och Region Skåne ingår.
- Det är de senaste tillgängliga uppgifterna som presenteras med angivande av referensår. I vissa fall är uppgiften preliminär, och kan komma att revideras. Både fasta priser och löpande priser förekommer.
- SCB presenterade 2007 en reviderad tidsserie för hela Sveriges ekonomi. Detta innebär att tidsserien avseende uppgifter från NR under perioden 1993–2005 är reviderad jämfört med tidigare publiceringar av Offentlig ekonomi. För mer information om revideringen se SCB:s hemsida www.scb.se, ämnesområde Nationalräkenskaper.
- Ord och uttryck som närmare förklaras i avsnittet *Sakordsregister, begreppsförklaringar* är understrukna i texten. I webbversionen kommer man direkt till förklaringen genom att klicka på ordet.
- Avrundningar av belopp till miljoner och miljarder medför att ett angivet summabelopp inte alltid stämmer med en summering av de ingående delbeloppen.
- Använda förkortningar redovisas och förklaras i avsnittet *Förkortningar*.

2 Styrning, struktur och nyttjande

I detta kapitel ger vi en kort bakgrund till hur begreppet "den offentliga sektorn" kan förstås, och vad sektorn omfattar. Här beskriver vi också översiktligt ansvarsfördelning och styrning av verksamheter i den offentliga sektorn. Kapitlet avslutas med en schematisk skiss över hur medborgarna nyttjar de offentliga tjänsterna i olika åldrar.

Den offentliga sektorn kallas även den gemensamma sektorn eftersom alla medborgare berörs av dess verksamheter. Via politiska beslut bestämmer medborgarna vilka verksamheter som ska omfattas. Det är dock inte möjligt att entydigt avgränsa den offentliga sektorn från andra samhällssektorer. Såväl vilka uppgifter som tilldelats den offentliga sektorn som hur samhället organiserats för att utföra dessa uppgifter varierar över tiden. Den offentliga sektorn kan således avgränsas och definieras på olika sätt. Nedan redogör vi översiktligt för de definitioner som oftast förekommer i den officiella statistiken.

Vad är skillnaden mellan offentlig sektor och offentliga myndigheter?

I NR bestäms sektortillhörigheten genom att enheter med liknande förutsättningar förs samman. Den offentliga sektorn är ett något vidare begrepp än offentliga myndigheter och omfattar offentligt ägda enheter som är "icke-marknadsproducenter". Med andra ord studeras i begreppet offentlig sektor hela sektorn, både den del som är skattefinansierad och den del som delvis finansieras med taxor och avgifter. Om man studerar de offentliga myndigheterna studeras endast den del av verksamheten som är skattefinansierad.

Den offentliga sektorn indelas i tre delsektorer: den statliga sektorn (riksdagen, Regeringskansliet och de statliga myndigheterna), den kommunala sektorn (kommuner, landsting och regioner samt kommunalförbund) samt ålderspensionssystemet som i nationalräkenskaperna (NR) benämns socialförsäkringssektorn eftersom fler delar av socialförsäkringssystemen tidigare ingick i sektorn.

Offentligt ägda företag som drivs under marknadsmässiga former ingår vare sig i den offentliga sektorn eller i offentliga myndigheter.

Fördjupning kring sektorsavgränsning

Offentliga myndigheter

Till offentliga myndigheter räknas verksamhet som är "övrig icke-marknadsproduktion" och som till största delen är skattefinansierad. Övrig icke marknadsproduktion omfattar produktion som tillhandahålls gratis eller till priser som inte är ekonomiskt signifikanta. Den produktion som offentliga myndigheter producerar är avsedd för individuell och kollektiv konsumtion. De verksamheter som sköts av kommunen eller landstinget som t.ex. renhållning, vatten och energi, och som huvudsakligen är finansierade av taxor och avgifter, räknas till näringslivet och inte till myndigheten eftersom deras varor och tjänster är till salu på en marknad.

Offentlig sektor

Offentlig sektor är ett något vidare begrepp än offentliga myndigheter. Förutom de skattefinansierade verksamheterna ingår även den del som finansieras huvudsakligen av taxor och avgifter. Det kan, som nämndes ovan, exempelvis vara renhållning, vatten och energi. Med andra ord räknas hela kommuner, hela landsting och hela statliga enheter till begreppet offentlig sektor.

NR avser med konsumtionsbegreppet offentliga myndigheter medan begreppet finansiellt sparande avser offentlig sektor.

De offentligt ägda bolagen räknas till näringslivet eftersom de producerar för en marknad och dessutom opererar utanför kommunen/landstinget. De ingår med andra ord *inte* i varken begreppet offentlig myndighet eller begreppet offentlig sektor. För att ett bolag ska klassas som offentlig ägt ska offentliga sektorn ha aktiemajoritet i bolaget.

Övriga sektorer

Företagssektorn svarar för produktion av marknadsförda varor och tjänster. Till företagssektorn/näringslivet räknas marknadsproducenter samt producenter för egen slutlig användning. Även statliga och kommunala affärsdrivande verksamheter inkluderas i näringslivet det vill säga de offentligt ägda bolagen

Hushållssektorn omfattas av alla fysiska personer, såväl enskilda som grupper av individer (t.ex. hushållens ideella organisationer och stiftelser). De är dels konsumenter, dels egna företagare som producerar varor och tjänster.

Källa: SCB, Meddelande i samordningsfrågor för Sveriges officiella statistik, 2001:2. SCB, Nationalräkenskaper, 10 SM 0501

Styrning

Den offentliga sektorns uppgift är ytterst att verkställa de beslut som riksdag och regering och de kommunala politiska organen har fattat och att informera de politiska instanserna om hur väl detta har lyckats. Riksdag och regering bestämmer ramarna för verksamheten, dvs. vilka uppgifter den offentliga sektorn har skyldighet att utföra och vilka uppgifter som får utföras. Den offentliga sektorns verksamheter regleras således av lagar och förordningar.

Utgångspunkten är regeringsformens första paragraf, där det stadgas att all offentlig makt utgår från folket och ska bygga på allmän och lika rösträtt. Riksdagen, som är folkets företrädare, beslutar och för vidare till regeringen att verkställa vissa uppgifter. Regeringen å sin sida ger i regleringsbrev befogenheter till de statliga myndigheterna, vilka sedan har till uppgift att verkställa besluten.

De flesta av uppgifterna i offentlig sektor regleras i det som kallas speciallagstiftningen, t.ex. socialtjänstlagen (2001:453), hälso- och sjukvårdslagen (1982:763), skollagen (1985:1100), miljöbalken (1998:808) och högskolelagen (1992:1434). Lagarna kan ha olika karaktär; dels skyldighetslagar som innebär att kommuner och landsting måste tillhandahålla vissa tjänster, t.ex. hälso- och sjukvårdslagen, dels rättighetslagar som ger invånaren rätt att kräva tjänster av kommunen, t.ex. socialtjänstlagen. Flera av speciallagarna är ramlagar som kompletteras av förordningar och föreskrifter från regering och statliga myndigheter.

Det kommunala självstyret

Enligt regeringsformen ska folkstyrelse förverkligas genom kommunalt självstyre. Kommunalt självstyre innebär att det ska finnas en självständig och, inom vissa ramar, fri bestämmanderätt för kommuner och landsting att organisera sin verksamhet. Kommuner och landsting har också rätt att ta ut skatt för skötseln av sina uppgifter.

Enligt kommunallagen (1992) får kommuner och landsting själva ta hand om angelägenheter av allmänt intresse. Det gäller sådant som har anknytning till kommunens eller landstingets område. En kommun kan normalt inte åta sig uppgifter som staten eller en annan kommun eller landsting ansvarar för. Det är heller inte tillåtet för en kommun att bedriva vinstsyftande näringsverksamhet.

Från regelstyrning till resultatstyrning

Under 1990-talet övergick den tidigare detaljerade regelstyrningen av de offentliga verksamheterna till vad som brukar benämnas resultatstyrning. Riksdag och regering sätter de ekonomiska ramarna för verksamheterna och följer upp och utvärderar hur målen har uppnåtts. Via statsbudgeten fördelas medel till olika uppgifter som den offentliga sektorn har att fullgöra. Denna styrning har utvecklats och förstärkts de senaste decennierna med början under 1990-talets senare hälft med omläggningen av budgetprocessen och införandet av tydliga budgetpolitiska mål och ramar (se kapitel 4).

I samband med statsbidragsreformen 1993 infördes den kommunala finansieringsprincipen. Principen är inte lagfäst men riksdagen har godkänt den. Den innebär i stora drag att om staten beslutar om åtgärder som direkt tar sikte på den kommunala verksamheten så ska de ekonomiska effekterna neutraliseras genom reglering av statsbidragen.

Medlemskapet i EU ställer krav på landets ekonomi

Medlemskapet i EU ställer också vissa krav på de offentliga finanserna. Enligt EG-fördraget och Stabilitets- och tillväxtpakten ska alla länder sträva efter att ha balans eller överskott i sina offentliga finanser sett över en konjunkturcykel samt uppnå målen för bruttoskulden i enlighet med EU:s konvergenskrav (se Kapitel 4).

EU:s finansministrar antog 2005 allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken för åren 2005–2008. De allmänna riktlinjerna fokuserar på högre tillväxt och högre sysselsättning.

Struktur

Den offentliga sektorns inriktning på olika uppgifter har utvecklats från vad som brukar kallas nattväktarstatens minimum av uppgifter, huvudsakligen rättsväsende och försvar, till det så kallade välfärdssamhällets uppbyggnad med stora inslag av inkomstfördelning och transfereringar under 1900-talets senare hälft.

Enligt regeringsformen (SFS 1974:152) är det ytterst riksdagen som har ansvaret för den offentliga verksamheten och för det politiska beslutsfattandet – såväl inom finanspolitiken som inom övriga politikområden. Uppgiftsfördelningen mellan staten, landstingen och kommunerna är både en principiell och en praktisk fråga, och

samhällsutvecklingen gör att uppgiftsfördelningen mellan delar av den offentliga sektorn varierar över tid.

De verksamheter och tjänster som tillhandahålls av den offentliga sektorn brukar delas in i:

- kollektiva nyttigheter; dvs. tjänster som försvar och polisväsende, statlig förvaltning med mera.
- individuella nyttigheter; dvs. tjänster som utbildning, omsorg, hälso- och sjukvård med mera.

De flesta kollektiva nyttigheterna ingår i statens ansvar. Fram till mitten av 1950-talet svarade också staten för större delen av den offentliga verksamheten. I takt med att välfärdstjänsterna byggdes ut kom allt större del av ansvaret för de individuella nyttigheterna som skola, vård och omsorg att ligga på kommun- och landstings nivå.

Den offentliga sektorns tjänster

Nattväktarstaten

Samhällsskydd och rättskipning	Polis, domstols- och åklagarväsende, kriminalvård
--------------------------------	---

Försvar	Militärt och civilt försvar, krisberedskap
---------	--

Allmänna tjänster	Allmän och utrikes förvaltning, skatteväsende, tullväsende
-------------------	--

Välfärdstjänster

Utbildning	Förskoleverksamhet, skola, högre utbildning, forskning, studiestöd
------------	--

Vård, social trygghet, omsorg	Hälso- och sjukvård, smittskydd, social trygghet, äldreomsorg, insatser för funktionshindrade, arbetsmarknadsåtgärder, integration
-------------------------------	--

Kultur	Konst, teater, kulturarvsfrågor, fritidsverksamhet, radio, TV
--------	---

Näringslivstjänster, infrastruktur	Miljö- och naturvårdsfrågor, samhällsplanering, bostadsförsörjning, kommunikationer, insatser rörande energi, areella näringar
------------------------------------	--

En central princip vid uppgiftsfördelningen i den svenska förvaltningsmodellen är att ansvaret för verksamheterna och besluten ska ligga så nära de människor som berörs av besluten som möjligt. Decentraliseringen gör det också möjligt att anpassa verksamheten efter de lokala förutsättningar som råder.

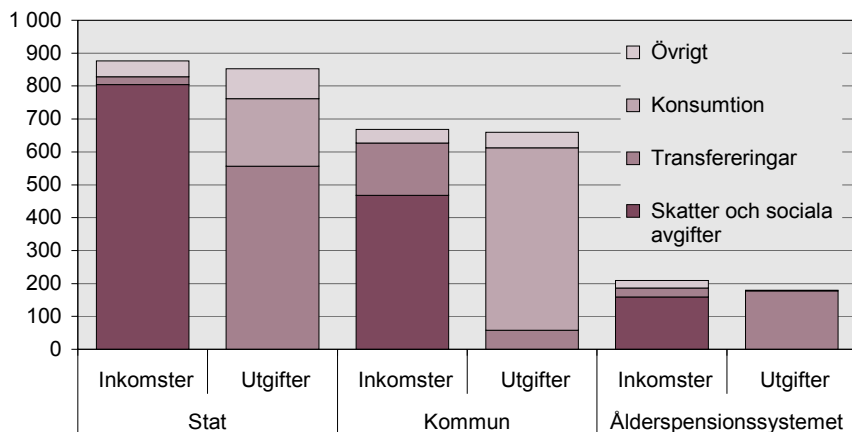
Den struktur som i dag gäller för den offentliga sektorn är under omprövning. Regeringen beslutade 2003 att tillkalla en parlamentarisk kommitté med uppdrag att se över strukturen och uppgiftsfördelningen inom samhällsorganisationen. Uppdragets omfattning var att analysera och bedöma om struktur och uppgiftsfördelning inom staten samt mellan staten, landstingen och kommunerna behöver förändras. (Ansvarskommittén, dir. 2003:10 www.sou.gov.se/ansvar) I kommitténs slutbetänkande ges bland annat förslag på en ny indelning av landets landsting. Landstingen bör, enligt betänkandet, bli färre till antalet och på så vis omfatta större geografiska områden. Den nya indelningen föreslås träda i kraft i en första etapp 2010 och vara fullt genomförd till 2014. (Ansvarskommitténs slutbetänkande SOU 2007:10 www.sou.gov.se/ansvar/betankande)

Den offentliga sektorns delsektorer...

Den offentliga sektorn kan delas in i delsektorer efter vem som har ansvar för att de tjänster som riksdag och regering fastställt. Delsektorerna är den statliga sektorn, kommunsektorn (primärkommuner och landsting) samt ålderspensionssystemet.

Inkomster och utgifter år 2006 för delsektorer i offentlig sektor.

Miljarder kronor

Uppgifterna är inte konsoliderade, vilket innebär att utgifter respektive inkomster för delsektorerna inte kan adderas till hela den offentliga sektorns utgifter/inkomster.

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Den statliga sektorn är störst sett till både inkomster och utgifter, vilket beror på att de stora transfereringssystemen räknas till denna sektor.

Under 1990-talet skedde omfattande strukturomvandlingar i samhället. Dels ändrades ansvarsförhållandet mellan de olika delsektorerna, dels bidrog EU-medlemskapet till ytterligare förändringar av den svenska förvaltningsmodellen. Avregleringar och liberalisering samt bolagiseringar av statlig och kommunal verksamhet ledde till förändringar av den offentliga sektorns struktur. Läs mer om den offentliga sektorn i ett långsiktigt perspektiv i kapitel 3.

... och dess verksamheter

Till skillnad från den klassificering av utförda tjänster och produkter efter ändamål som används i NR (se kapitel 6) så redovisar staten, kommunerna och landstingen vanligen sina aktiviteter efter de verksamheter som svarar mot de olika ansvarsområdena i förvaltningen. Verksamheterna bildar tillsammans verksamhetsområden som t.ex. utbildning, hälso- och sjukvård, vård och omsorg, kultur och fritid, infrastruktur och affärsverksamhet.

Ansvarsområden

Staten: Lagstiftning, rikets styrelse och central förvaltning, skatteuppbörd, utrikespolitik, EU-frågor, invandring, flyktingar och integration, försvar, polis- och rättsväsende, ekonomisk trygghet, högre utbildning och forskning, kulturfrågor, arbetsmarknad, näringsliv, jordbruk och skogsbruk, statliga affärsverk och statligt ägda bolag.

Primärkommuner: Social omsorg, utbildning inklusive förskoleverksamhet, plan- och byggfrågor, miljö- och hälsoskydd, renhållning, avfallshantering, vatten och avlopp, räddningstjänst, civilförsvar, biblioteksverksamhet, bostäder, regional kollektiv trafik samt vissa frivilliga uppgifter som fritid och kultur, teknisk service m.m. och kommunägda bolag.

Landsting och regioner: Hälso- och sjukvård, tandvård, kollektivtrafik, regional utveckling samt frivilliga uppgifter inom kultur, utbildning, turism och landstingsägda bolag.

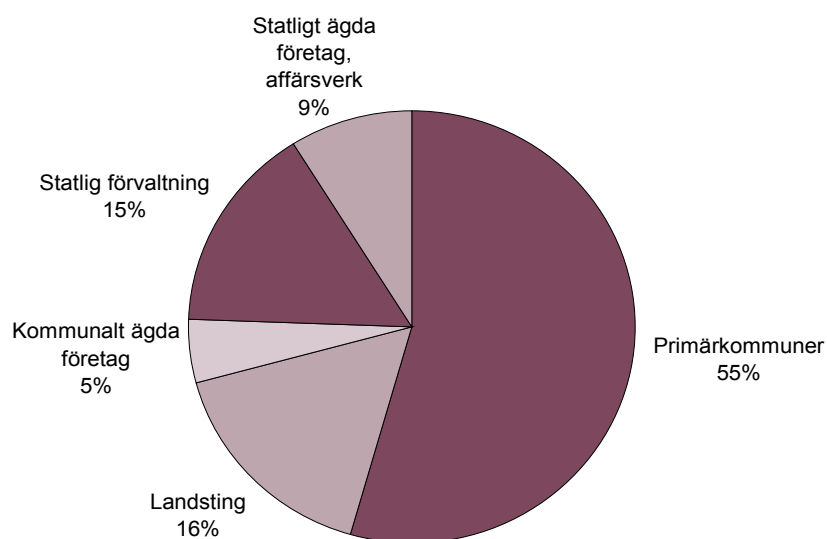
Ålderspensionssystemet: Inkomstpensionssystemet och premiepensionssystemet.

Från mitten av 1990-talet har det blivit vanligare att själva utförandet sköts av privat ägda företag. Ansvaret för tillgängligheten har de offentliga myndigheter som köper verksamhet från andra aktörer eller lägger ut verksamhet på entreprenad.

De offentligt ägda bolagens ekonomi och verksamhet redovisas i allmänhet, och i NR, i samband med övriga näringslivets aktiviteter eftersom de producerar för en marknad. Den offentliga ägaren har ändå ett avgörande inflytande på den verksamhet som bedrivs. De offentligt ägda bolagen kan ur den synpunkten också sägas ingå i den offentliga sektorn i en vid bemärkelse.

Antalet sysselsatta i den offentliga sektorn inklusive offentligt ägda företag och affärsverk har legat ganska konstant sedan år 1997. År 2006 fanns 1,5 miljoner sysselsatta i offentliga sektorn varav drygt 210 000 personer kunde hänföras till offentligt ägda företag och affärsverk. I näringslivet fanns 2,8 miljoner sysselsatta. Jämfört med 2005 så ökade näringslivet med drygt 75 000 sysselsatta vilket motsvarar 2,8 procent.

Sysselsatta i den offentliga sektorns olika delar år 2006. Procent

Källa: SCB, Registerbaserad sysselsättningsstatistik, RAMS

De sysselsatta i primärkommuner och landsting inklusive de kommunalt ägda företagen svarade tillsammans för tre fjärdedelar av antalet sysselsatta i offentlig sektor. Över hälften av alla anställda inom offentlig sektor arbetade inom primärkommunerna.

Nyttjande av offentliga tjänster

De offentliga tjänsterna står till alla invånarnas förfogande, men hur mycket var och en nyttjar dem beror på den aktuella livssituationen. De kollektiva tjänsterna som försvar och rättsväsen, förvaltning med mera kan sägas komma alla invånare till lika stor del och nyttjandet går därför inte att föras till enskilda personer.

De individuella tjänsterna däremot kan utnyttjas av den enskilda individen i olika grad under olika perioder i livet eller i samband med olika händelser som t.ex. sjukdom eller arbetslöshet. På motsvarande sätt har den enskilda individen i olika grad, beroende på livssituationen, nytta av transfereringssystemens omfördelning av resurser. Likaså varierar invånarnas bidrag till den offentliga sektorn, t.ex. genom inbetalningen av skatter och sociala avgifter, under olika skeden i livet.

En ögonblicksbild över nyttjandet av offentliga tjänster

I den schematiska sammanställningen nedan åskådliggörs hur de mer omfattande individuella tjänsterna och transfereringarna fördelas över invånarna i genomsnitt i femårsklasser. De tjänster och transfereringar som ingår är:

- utbildning, omfattande förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg, grundskola, gymnasieskola, kommunal vuxenutbildning m.m., universitets- och högskoleutbildning samt studiebidrag (ej lån). Även barnbidrag ingår för aktuella åldrar.
- sjukvård samt sjukpenning och sjuk- och aktivitetsersättning.
- arbetslöshetsersättning och föräldrapenning.
- äldreomsorg samt allmän pension.

Dessutom ingår de mer omfattande kollektiva tjänsterna allmän offentlig förvaltning, försvar, samhällsskydd och rättsskipning samt näringslivsfrågor enligt NR:s fördelning av den offentliga sektorns utgifter för konsumtion efter ändamål. Eftersom dessa tjänster i princip kommer alla invånare tillgodo till lika stor del fördelas de jämnt över alla åldrar.

Invånarnas bidrag till den offentliga sektorns verksamheter omfattar här de individuella bidragen invånarna betalar, dvs. direkta skatter (inkomstskatt, kapitalskatt, förmögenhetsskatt och fastighetsskatt), sociala avgifter samt moms, skatt på tobak, alkohol och fordons-skatt.

Av den schematiska skissen framgår att invånarna har störst nytta av välfärdstjänsterna och transfereringssystemen i de lägre och högre åldrarna, medan de största bidragen till den offentliga sektorn görs av medborgarna när de är i yrkesaktiv ålder.

Dataförutsättningar för ögonblicksbilden

Från SCB:s inkomststatistik och HEK (Hushållens ekonomi) hämtas uppgifter om invånarnas inkomster för femårsklasser från sjukpenning, sjuk- och aktivitetsersättning, arbetslöshetsersättning, barnbidrag, föräldraförsäkring och om utgifter i form av inkomstskatter.

Totaluppgifter från den officiella statistiken om den offentliga sektorns kostnader för äldreomsorg, hälso- och sjukvård och utbildning har fördelats till åldersklasser efter statistik om deltagande/brukare i olika åldrar för respektive område (Skolverket, Socialstyrelsen, CSN).

Uppgifter om den offentliga sektorns utgifter för de kollektiva nyttigheterna har hämtats från NR och schablonmässigt fördelats över åldersklasser.

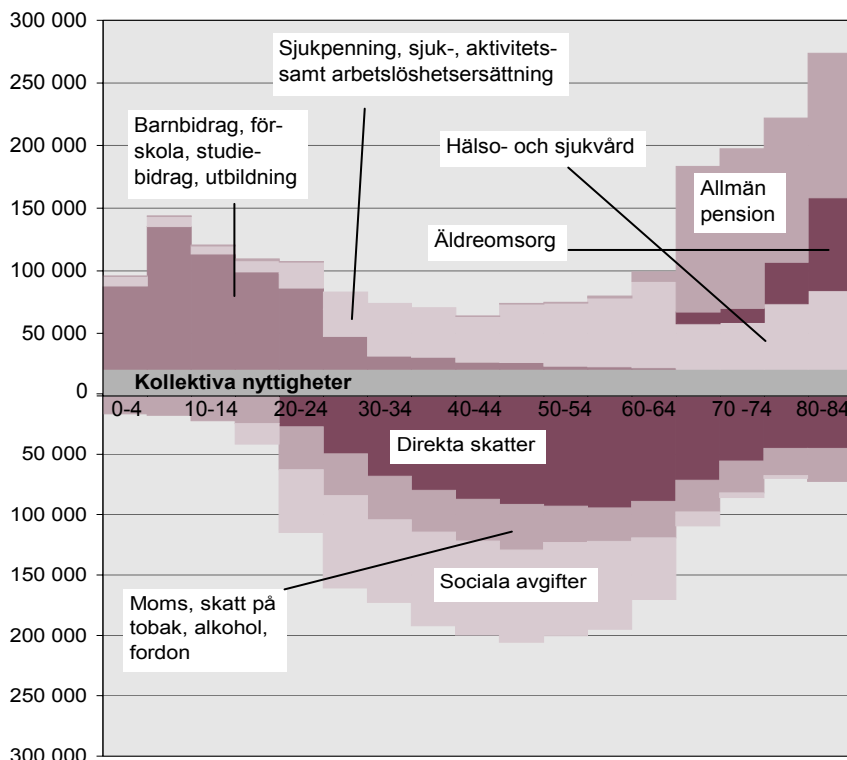
Totaluppgifter om inbetald moms och punktskatter har fördelats till ålderklasser med hjälp av uppgifter från SCB:s hushållsundersökningar.

Totaluppgiften om sociala avgifter har fördelats enligt statistik över sysselsatta i åldersklasser med hjälp av AKU och RAMS.

Denna bild, som avser förhållanden i början av 2000-talet, skiljer sig mycket litet från vad som gällde för trettio år sedan.

Skatte- och transfereringssystemen och olika former av offentligt finansierad verksamhet (offentligt subventionerad verksamhet) omfördelar således ekonomiska resurser i samhället.

Nyttjandet av vissa offentliga individuella tjänster och transfereringar samt kollektiva tjänster och det offentligas intäkter av invånarnas erlagda skatter m.m. Kronor per invånare

Uppgifterna redovisas i kronor per invånare och 5-årsklass. Den beräknade kostnaden resp. intäkten från 5-årsklassen har dividerats med antalet individer i respektive klass. Data redovisas endast fram t.o.m. åldersklassen 80-84 år eftersom osäkerheten i data i de högre åldrarna är alltför stor.

Analyser av omfördelningar under livsrytten

Den grova bild som den schematiska skissen visar bygger på uppgifter om utgifter till, och inkomster från, den offentliga sektorn under ett år. I en studie från Långtidsutredningen 2003 som utgår från ett livsryttersperspektiv visas att mer än 80 procent av den årliga omfördelningen går till samma individ igen, antingen under ett och samma år eller senare i livet. Mindre än 20 procent omfördelas till någon annan.

Genom så kallade generationsanalyser, där varje generation utgörs av en årskull, kan man genom att fördjupa analysen, närmare beskriva den fördelning och omfördelning av resurser mellan invånarna som sker i den offentliga sektorn. I rapporten "Generationsanalyser – omfördelning mellan generationer i en växande välfärdsstat" 2006 redovisas en sådan analys som bygger på att ett livsbokslut gentemot offentlig sektor beräknas för samtliga individer och summeras till generationsnivå. Vad gäller omfördelningen via den offentliga sektorn visar analysen:

- Omfördelning mellan generationer förekommer. Störst omfördelning sker till generationerna födda i början av 1930-talet och till generationerna födda på 1980-talet. Minst omfördelning går till generationerna födda på 1940-talet och de generationer som föddes i slutet på 1960-talet och början av 1970-talet. Alla generationer går dock plus mot den offentliga sektorn i analysen. Detta är en följd av att antaganden gjorts om i princip oförändrade regler för de offentliga finanserna och en fortsatt utveckling.
- Omfördelningen är liten i jämförelse med den egna livsinkomsten. Den omfördelning som sker via den offentliga sektorn förklarar inte skillnaden mellan olika generationers totala konsumtionsmöjligheter över livet. De konsumtionsmöjligheter som en generation har förklaras av de egna inkomsterna som härrör från arbetsmarknadsinkomster, kapitalinkomster och bostadsförhållanden. Omfördelningen mellan generationer är också mycket liten jämfört med den omfördelning som sker inom en generation.

Dataförutsättningar för livscykelanalyser

Analyserna bygger på dels historiska data för 1930-1998, dels framtida data för 1999-2110. De historiska data har samlats in av SCB i en ny databas där uppgifter från nationalräkenskaperna och individstatistiken kopplats ihop. Den huvudsakliga datakällan avseende individdata för analysen är SCB:s databas LINDA, som är en longitudinell databas baserad på ett urval av Sveriges befolkning på ca 3 procent.

Framtida data genereras med hjälp av simuleringsmodellen SESIM för att beräkna individuella inkomster, skatter och transfereringar. För att beräkna de offentliga finanserna används makromodellen FIMO, baserad på nationalräkenskaperna.

Källa: ESS. Generationsanalyser – omfördelning mellan generationer i en växande välfärdsstat. 2006:6.

Lästips:

Eklund, Klas. *Vår ekonomi*. Stockholm 2007

Ekonomistyrningsverket. *Statsbudgetens utfall 2006*. ESV 2007:4.

www.esv.se

Expertgruppen för studier i samhällsekonomi (ESS). *Generationsanalyser – omfördelning mellan generationer i en växande välfärdsstat*. 2006:6

Regeringskansliet. *Kommuner och landsting – organisation, verksamhet och ekonomi*. www.regeringen.se

Ringqvist, Margareta. *Om den offentliga sektorn*. Göteborg 1996

SCB. *Standard för institutionell sektorindelning 2000, Standard för indelning efter ägarkontroll 2000*. Meddelande i samordningsfrågor för Sveriges officiella statistik. 2001:2

Statens offentliga utredningar. *Fördelning ur ett livscykelperspektiv*. Bilaga 9 till LU 2003. SOU 2003:110

Statens offentliga utredningar. *Hållbar samhällsorganisation med utvecklingskraft, Ansvarskommitténs slutbetänkande*. SOU 2007:10

Till detta avsnitt hör:

Tabell 3. Sysselsatta i olika sektorer enligt RAMS och NR

3 Den offentliga sektorn i ett långsiktigt perspektiv¹

I detta kapitel görs en genomgång av den mer långsiktiga utvecklingen. Beskrivningen bygger dels på uppgifter över inkomster, utgifter och finansiellt sparande för perioden 1970–2006, dels på äldre serier tillbaka till år 1950. Därmed är det möjligt att ge en relativt god bild av den ekonomiska utvecklingen i offentlig sektor 1950–2006.

Den offentliga sektorns andel i ekonomin

I tidigare årgångar av Offentlig ekonomi redovisades flera olika sätt att mäta den offentliga sektorns storlek i ett ganska kortsiktigt perspektiv. Det är svårt att skapa sammanhängande längre tidsserier på grund av olika statistikomläggningar. Verkligheten förändras också och ekonomiska aktiviteter som ägde rum för 20–30 år sedan kanske inte ens existerar längre. Följden blir att nya branscher tillkommer, konsumtionsbeteenden och regelverk förändras och så vidare. Det är därför nödvändigt att från tid till annan också genomföra större omläggningar av nationalräkenskaperna. Den senaste större omläggningen gjordes år 1993 och därför begränsas ofta tidsserierna bakåt till startår 1993. I tabellen har ändå ett försök gjorts att återge de mått, som tidigare redovisats i Offentlig ekonomi vid ett antal tidpunkter bakåt i tiden.

Den offentliga sektorns växande omfattning sedan 1950-talet framgår tydligt av de olika storleksmått i nedanstående tabell. Den offentliga konsumtionen har stigit till knappt 30 procent av BNP. Den andel av den totala produktionen som produceras i offentlig regi är klart lägre, 20 procent av BNP. Den offentliga sektorns andel av sysselsättningen har också stigit över tiden. Andelen sysselsatta i offentlig sektor är idag 31 procent medan andelen av antalet arbetstimmar i ekonomin är 28 procent. Det avspeglar bland annat att det finns fler deltidssysselsatta inom den offentliga sektorn än i näringslivet.

¹ Detta kapitel är skrivet av Olle Djerf och bygger på en artikel i SCB. Sveriges Ekonomi - statistiskt perspektiv, Nr 2, 2007.

Olika mått på den offentliga sektorns storlek i ekonomin, procent av BNP

	1950	1960	1970	1980	1990	2000	2006
Offentlig konsumtion	13	16	22	30	27	26	26
Offentlig bruttoinvestering	3	4	6	4	3	3	3
Summa konsumtion och investering	15	21	28	34	30	29	29
Offentlig produktionsandel	..	..	17	25	23	20	20
Offentlig andel av antal arbetade timmar	..	..	17	28	30	28	28
Offentlig andel av antal sysselsatta	..	12	20	30	31	30	31
Den offentliga sektorns utgifter	24	30	43	60	58	54	52
Den offentliga sektorns inkomster	23	31	48	55	63	58	54
Därav skatter och avgifter	21	28	40	47	54	52	49

Källa: SCB och Långtidsutredningarna LU73, LU75, LU84

Kommentar: Offentlig produktionsandel är förädlingsvärde i offentliga myndigheter till baspris som andel av BNP till baspris. Om den offentliga produktionen i stället sätts i relation till BNP till marknadspris, så blir andelen 18–19 procent de senaste åren (se kapitel 3 i tidigare årgångar av Offentlig ekonomi).

Den offentliga sektorns storlek kan också anges genom att man sätter inkomster och utgifter i relation till BNP². Detta avspeglar då inte bara den offentliga sektorns egen förbrukning av resurser utan också storleksordningen på det transfereringssystem som den offentliga sektorn svarar för. En stor del av de skatter och avgifter som den offentliga sektorn tar in går till att finansiera de offentliga transfereringarna till andra sektorer. Dessutom ingår också ränteintäkter och utdelningar på de finansiella tillgångarna och räntebetalningar på den offentliga skulden. Utgiftskvoten har minskat påtagligt på senare år till 52 procent av BNP 2006 medan inkomstkvoten uppgår till 54 procent av BNP. Andelen skatter och avgifter av BNP är också ett etablerat mått för att visa på hur "skattetrycket" varierar mellan olika länder.

Offentliga sektorns utveckling**Stark expansion under 1960- och 1970-talen**

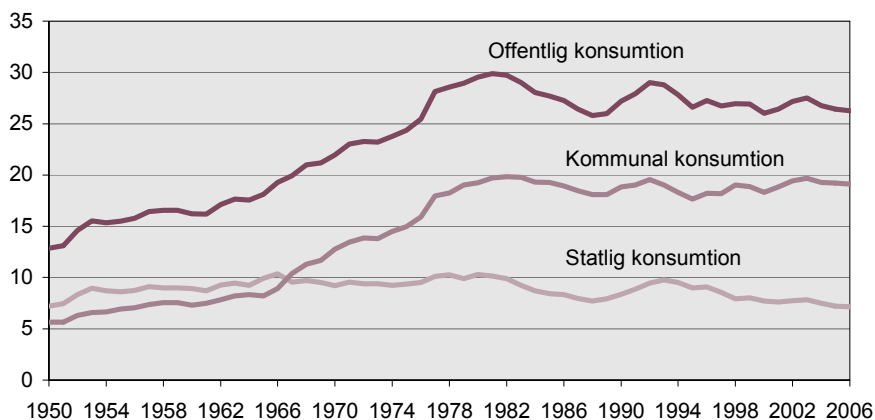
Det var framför allt under 1960- och 1970-talen som den offentliga sektorn expanderade. Totalt sett växte den offentliga sektorns resursanspråk i form av konsumtion och investeringar från 15–20 procent av

² Observera att offentlig inkomster och utgifter inte utgör någon "andel" av BNP. Däremot brukar de sättas i relation till BNP för att få ett mått som avspeglar deras relativa storlek i förhållande till den totala aktiviteten i samhällsekonomin.

BNP till drygt 30 procent vid början av 1980-talet. Det var främst den kommunala servicen (skola, vård och omsorg) som byggdes ut under denna period. De offentliga myndigheternas andel av sysselsättningen steg till ungefär samma nivå. Parallellt med denna expansion ökade emellertid det offentliga transfereringssystemet ännu snabbare i omfattning. Detta framgår av att utgifternas andel av BNP mer än fördubblades under 1960- och 1970-talen till 65 procent av BNP i början av 1980-talet. Det var dels utbyggnaden av pensionssystemet och övriga transfereringar till hushållen, dels ökat företagsstöd under krisen vid slutet av 1970-talet som gjorde att transfereringarnas andel ökade. Utgiftskvoten steg dock även genom att räntebetalningar ökade. Kulmen nåddes 1985 då räntebetalningarna steg till 8 procent av BNP, en relativandel som aldrig senare har uppnåtts, inte ens under 90-talskrisen.

Utvecklingen av den offentliga konsumtionen 1950–2006

Procent av BNP

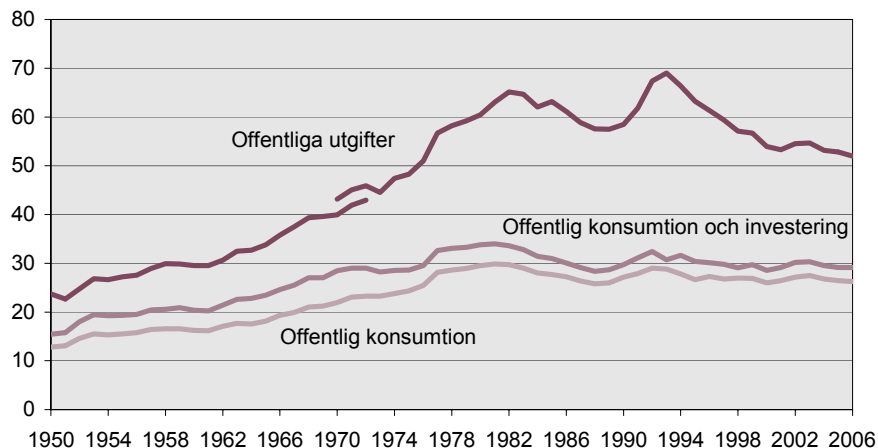
Källa: SCB, Nationalräkenskaperna samt Olle Djerfs egna beräkningar³

På motsvarande sätt steg också inkomsternas andel kraftigt under 1960- och 1970-talen, från cirka 30 procent till 55–60 procent av BNP. Under 1960-talet infördes bland annat ålderspensionssystemet (ATP) samtidigt som indirekta skatter på konsumtion introducerades (omsättningsskatten som senare blev moms).

³ Fördelningen mellan kommunal och statlig konsumtion enligt egna beräkningar baserat på äldre material.

Offentliga utgifter samt offentlig konsumtion och investeringar

Procent av BNP

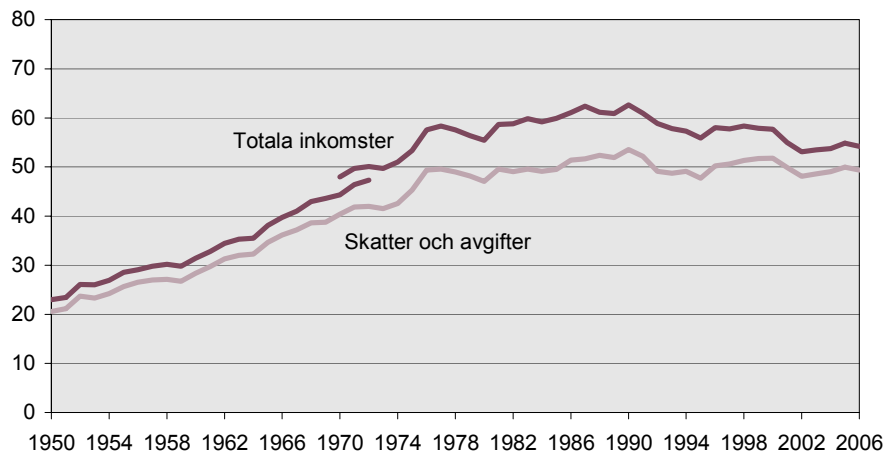

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna samt Olle Djerfs egna beräkningar

Under 1970-talet höjdes arbetsgivaravgifterna kraftigt för att finansiera utbyggnaden av den offentliga sektorn. Andelen skatter och sociala avgifter steg i runda tal från 20 till 30 procent av BNP på 1950-talet, från 30 till 40 procent på 1960-talet och från 40 till 50 procent under första delen av 1970-talet. Sedan dess har skatternas andel legat på ungefär samma nivå.

Den offentliga sektorns inkomster 1950–2006

Procent av BNP

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

De statsfinansiella kriserna på 1970-talet och på 1990-talet

Efter 1960-talets starka tillväxtperiod ökade gradvis de samhälls-ekonomiska problemen i Sverige under loppet av 1970-talet. Kombinationen av stora löneökningar 1974–1976 och höjda arbetsgivaravgifter ledde till en kostnadskris som slog tillbaka på hela samhällsekonomin och de offentliga finanserna. Effekten på räntebetalningarna har redan nämnts liksom de ökade transfereringarna till företagen. För de offentliga finanserna kulminerade 70-talskrisen med sedvanlig eftersläpning under åren 1979–1985. Den offentliga sektorns finansiella sparande visade då ett underskott på 6–7 procent av BNP.

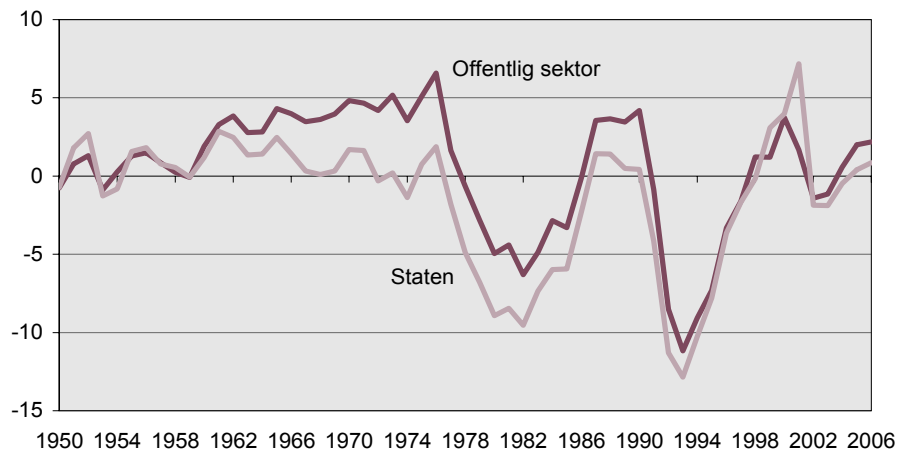
En viss förbättring i samhällsekonomin skedde efter devalveringen 1982 men inflationen var fortsatt hög och lönerna steg betydligt mer än i konkurrentländerna. Problemen för såväl samhällsekonomin som statsfinanserna doldes i viss mån av att den internationella konjunkturen var stark under senare delen av 1980-talet. Avregleringarna på finansmarknaderna ledde också till överhettningstendenser i den inhemska ekonomin. Då sysselsättningen steg och arbetslösheten var mycket låg utvecklades de offentliga finanserna mycket gynnsamt.

Den inhemska kostnadsutvecklingen under slutet av 1980-talet ledde emellertid åter till problem med den internationella konkurrenskraften, vilket bidrog till att konjunkturedgången i början av 1990-talet blev kraftigare än i många andra länder. Till detta kom att strukturella problem byggts in i samhällsekonomin och att finans- och fastighetskrisen blev akut under 1991–1992.

Effekterna av 90-talskrisen på den offentliga sektorns finansiella sparande blev ännu större än under 70-talskrisen. Sysselsättningen föll drastiskt, arbetslösheten flerdubblades, byggandet kollapsade och den privata konsumtionen minskade flera år i rad. Med sjunkande skattebaser, stigande kostnader för arbetslösheten och stora statliga insatser för att klara finanskrisen steg det finansiella underskottet till hela 13 procent av BNP när läget var som värst 1993. Bruttoskulden fördubblades från 1990 och kom att uppgå till 100 procent av BNP i mitten av 1990-talet.

Den offentliga sektorns finansiella sparande 1950–2006

Procent av BNP

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Sanering av den offentliga sektorns finanser på 1990-talet

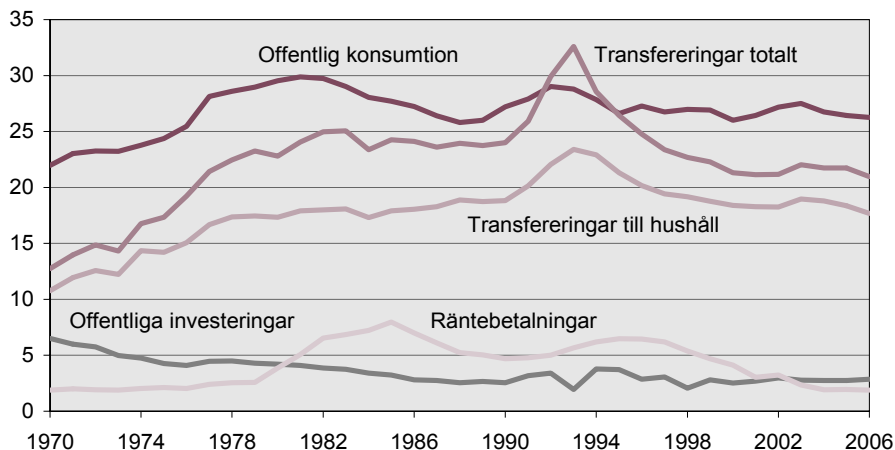
Den statsfinansiella krisen gjorde det nödvändigt att genomföra en rad åtgärder för att förbättra de offentliga finanserna. Flera besparingsprogram genomfördes under åren 1993–1998. Transfereringsutgifterna, som skenade iväg under krisåren, minskade bland annat genom att ersättningsgraden i sjukförsäkringen och andra socialförsäkringar drogs ned. Bostadssubventionerna minskade också gradvis genom den så kallade Danellreformen och behovet av stöd till finanssektorn avtog efterhand. Sammantaget minskade transfereringarna från 33 procent 1993 till 22–23 procent av BNP från och med slutet av 1990-talet.

Den onda cirkeln av stora underskott, skenande skuldökning och minskat förtroende på de finansiella marknaderna ledde också till kraftig ökning av ränteutgifterna. Kulmen på misstroendespiralen nåddes 1995 då ränteskillnaden⁴ gentemot utlandet var 3–4 procentenheter. De stora systemförändringarna med övergången till flytande växelkursregim, EU-medlemskapet och införandet av ett nytt finanspolitiskt ramverk med utgiftstak och saldomål var viktiga steg som så småningom förbättrade förtroendet på de finansiella marknaderna. Från och med 1997 började förtroendet återvända och numera är det ingen skillnad mellan svenska och europeiska långräntor.

⁴ Differens mellan svenska och tyska statsobligationsräntor.

Utveckling av den offentliga sektorns utgiftsstruktur

Procent av BNP

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Åtgärdsprogrammen, räntenedgången, bra exportkonjunktur och stark inhemsk återhämtning medverkade till att den offentliga sektorns underskott försvann relativt snabbt. Inte minst utvecklades den svenska samhällsekonomin väl under den stora IT-boomen i slutet av 1990-talet. Konjunkturbakslaget efter millennieskiftet gav också bara ett "normalt" underskott i den offentliga sektorns finansiella sparande⁵. Sedan 1998 har den offentliga sektorns finansiella sparande (exkl PPM-medlen) i genomsnitt uppgått till 1,1 procent av BNP, vilket ligger helt i linje med det nuvarande saldomålet.

Som framgått tidigare är det framför allt den offentliga sektorns relativa utgiftsandel som anpassats nedåt. Utgiftskvoten har minskat från 69 procent 1993 till 52 procent av BNP 2006. Inkomstknoten har minskat mer måttligt, från 58 procent till 54 procent av BNP under samma period. Värnskatt infördes under krisåren liksom den avdragsgilla allmänna pensionsavgiften samt fastighetsskatt.

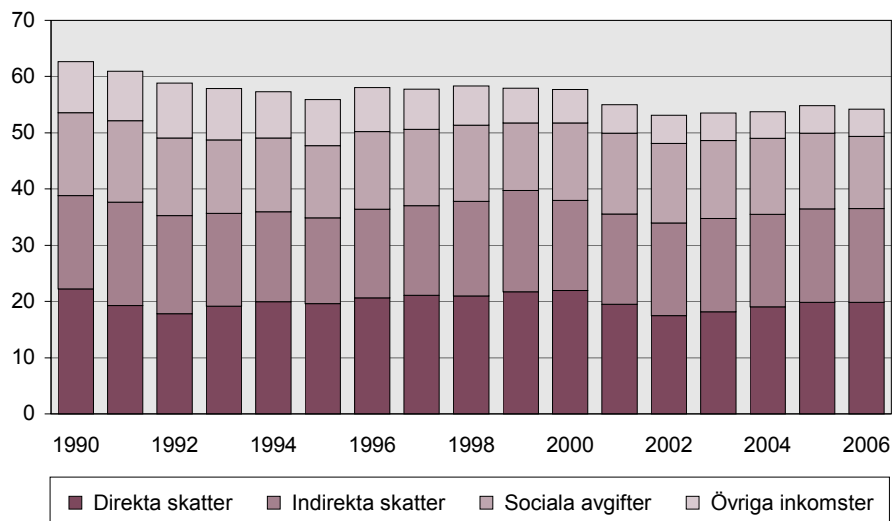
De direkta skatternas andel har dock minskat något sedan början av 1990-talet, särskilt under de lågkonjunkturår då skattebaserna uppvisat svackor. Detsamma gäller också för de indirekta skatterna och socialavgifterna. Sammantaget har andelen skatter och avgifter

⁵ Enligt konjunkturinstitutet beräknades det konjunkturrensade saldoto ha varit ungefär noll åren 2002 och 2003. *Konjunkturläget*, mars 2007.

minskat från 54 procent 1990 till 49 procent 2006. Skattekvoten utvecklas på liknande sätt.

Den offentliga sektorns inkomster

Procent av BNP

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Goda förutsättningar för de offentliga finanser

1990-talets saneringsprogram och systemförändringarna i det finanspolitiska ramverket har gett en påtaglig strukturell förstärkning av de offentliga finanserna. Kommunsektorn uppvisar rekordstora överskott och har med marginal klarat sitt balanskrav de senaste åren. Överskottsmålet på 1 procent av BNP för hela den offentliga sektorns finansiella sparande har uppnåtts med viss råge under senare år. De statliga utgiftstaken har hållits, om än med påtvingade omperiodiseringar i vissa fall och bokföringsprinciper, som kan ifrågasättas, när det gäller bidrag till kommunsektorn⁶. Utgiftstaken har dock verksamt bidragit till att minska utgiftskvoten från 65–70 procent av BNP 1993 till närmare 50 procent under senare år. Den goda spiralen av konjunkturförstärkning, ökat förtroende och minskade räntebetalningar på statsskulden har också medverkat till minskad utgiftskvot.

⁶ Ett exempel är det stöd som ges till kommunerna i form av skattekrediteringar på mottagarens skattekonto. Om dessa stöd i stället skulle ha bokförts som utgifter skulle utgiftstaket ha överskridits under 2004–2006, se KI, *Konjunkturläget*, mars 2007, sid 101.

Den goda utvecklingen av det finansiella sparandet har således gjort att den "räntefälla" som befarades i mitten av 1990-talet har kunnat undvikas. Räntebetalningarnas andel är nu nere på samma nivå som under 1970-talet. Bruttoskulden i hela den offentliga sektorn har gått ned från 100 procent av BNP till 60 procent. Nettoskulden har övergått i en positiv förmögenhetsställning motsvarande 16 procent av BNP 2006.

Inför de demografiska utmaningar som Sverige och andra länder står inför under de kommande decennierna är den konsolidering som skett i de svenska offentliga finanserna naturligtvis viktig. Under de närmaste åren framåt pekar officiella kalkyler från Konjunkturinstitutet och regeringen på att de gynnsamma tendenserna för den offentliga sektorns finanser kommer att fortsätta. Den ekonomiska tillväxten ser ut att hamna på en fortsatt hygglig nivå och sysselsättningen väntas stiga, åtminstone under år 2008. Det betyder fortsatt goda förutsättningar för ytterligare konsolidering av den offentliga sektorns finanser.

Lästips

SCB. Nationalräkenskaper på SCB:s webbplats. <http://www.scb.se>

SCB. Nationalräkenskaper 1950–1974, SM N 1975:98

SCB. Sveriges ekonomi – statistiskt perspektiv, nr 2 2007. SCB.

4 Statsbudgeten och de offentliga finanserna

I kapitlet ger vi en översiktlig beskrivning av statsbudgeten och de offentliga finanserna. Här redovisas även statsskulden, utgiftstaket samt beräkningar av det finansiella sparandet. Kapitlet avslutas med några internationella jämförelser där även en redovisning görs av Sveriges avgifter till och bidrag från EU.

Budgetpropositionen och statsbudgeten

Två gånger om året lämnar regeringen förslag till riksdagen på åtgärder inom den ekonomiska politiken. På våren lämnas den ekonomiska vårpropositionen som innehåller förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken för de närmaste åren. På hösten utarbetas dessa förslag till statsbudgeten för det kommande året i det som kallas budgetpropositionen. Där ges detaljerade förslag över hur statens utgifter ska fördelas på olika utgiftsområden samt förslag till finansiering via skatter eller andra inkomster.

Förslaget till statsbudget behandlas i riksdagens olika utskott och oppositionen lägger fram olika alternativ till regeringens budgetförslag. Under december beslutar riksdagen om anslagen i statsbudgeten och regeringen beslutar om mål och resurser för varje myndighet i form av regleringsbrev.

Statsbudget

Statsbudgeten är en ettårig plan som ska omfatta samtliga inkomster och utgifter samt andra betalningar som påverkar statens lånebehov enligt 16 § lagen (1996:1059) om statsbudgeten.

Statsbudgetens utgifter

Statsbudgetens utgifter redovisas på 27 utgiftsområden. Ett utgiftsområde samlar utgifter inom liknande verksamhetsområden som t.ex. rikets styrelse, samhällsekonomi, rättsväsende, försvar, ekonomisk trygghet, arbetsmarknad, utbildning etc.

Under varje utgiftsområde finns flera anslag. I statsbudgeten ingår även Riksgäldskontorets in- och utlåningsverksamhet samt en kassamässig korrigeringspost.

Statsbudgetens utgifter uppgick till 792 miljarder kronor 2006, vilket var en ökning med 8 procent från 2005. Det mest omfattande utgiftsområdet är ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp på 126 miljarder. Detta utgiftsområde omfattar anslag för bl.a. sjukpenning och rehabilitering samt aktivitets- och sjukersättningar. Andra stora utgiftsområden är arbetsmarknad 68 miljarder, allmänna bidrag till kommuner 60 miljarder samt ekonomisk trygghet för familjer och barn 60 miljarder som bl.a. innefattar barnbidrag och föräldraförsäkring.

Statsbudgetens utgifter, utfall år 2002–2006. Miljarder kronor

Utgifter	2002	2003	2004	2005	2006
Utgiftsområde 1-27	725	703	741	725	766
Kassamässig korrigerig	-46	-7	-6	-3	-1
Riksgäldskontorets nettoutlåning	50	12	10	10	28
Summa statsbudgetens utgifter m. m.	729	708	745	732	792

Källa: Ekonomistyrningsverket, Statsbudgetens utfall

Statsbudgetens inkomster

Inkomsterna som redovisas i statsbudgeten är indelade i sex inkomsttyper varav skatter är den mest omfattande. Inkomsttyperna är i sin tur indelade i cirka 160 inkomsttitlar. (Även inbetalda kommunalskatter redovisas i statsbudgeten, men de netto redovisas mot utbetalningar av kommunalskattemedel till kommuner och lands-ting.)

Statsbudgetens inkomster, dvs. inkomsterna till statskassan, uppgick till 810 miljarder kronor 2006. Jämfört med 2005 är det en ökning med 64 miljarder kronor varav skatteinkomsterna ökade med 56 miljarder kronor.

Statsbudgetens inkomster, utfall år 2002–2006. Miljarder kronor

Inkomster, <i>nettoinkomst</i>	2002	2003	2004	2005	2006
Skatter m.m.	659	608	637	688	744
Övriga inkomster	71	53	57	58	66
Summa statsbudgetens inkomster	730	662	694	746	810

Källa: Ekonomistyrningsverket, Statsbudgetens utfall

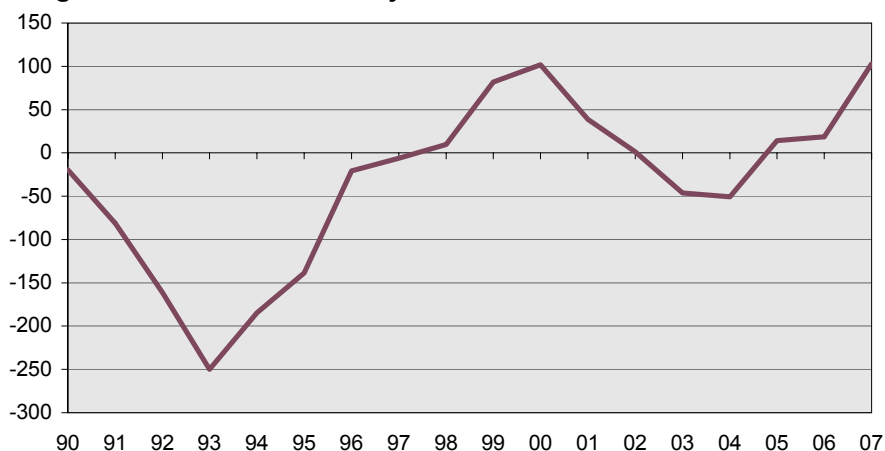
Statsbudgetens saldo

Då statsbudgeten ska innehålla alla inkomster och utgifter under ett år så betyder det att statsbudgetens saldo är detsamma som statens lånebehov. Ett positivt saldo innebär att staten har möjlighet att amortera på statsskulden, medan ett negativt saldo innebär att staten behöver låna.

Den svenska statsbudgeten har haft ett underskott under merparten av de senaste 35 åren. Under 90-talet var orsaken den djupa kris i ekonomin som medförde en svag utveckling av skatteinkomsterna samtidigt som utgifterna för bland annat arbetslösheten steg kraftigt. I takt med att statsskulden ökade, steg även ränteutgifterna. Kulmen nåddes 92-93 då staten till följd av bankkrisen betalade ut bankstödet på drygt 70 miljarder. Då uppgick budgetunderskottet till nära 250 miljarder kronor.

Efter 1993 har budgetunderskottet minskat stadigt för att i slutet av 1990-talet och början av 2000-talet visa ett överskott. År 2000 var budgetöverskottet drygt 100 miljarder kronor. Överskottet förklaras av försäljning av aktier i Telia som gav staten inkomster på 61 miljarder. Överskottet minskade sedan för att 2002-2004 återigen visa ett underskott. År 2005 vände saldot och 2007 var överskottet 103 miljarder kronor. Det stora överskottet 2007 förklaras till största delen av försäljningsinkomster (staten sålde en del av sitt aktieinnehav i Telia Sonera) samt stora aktieutdelningar. Överskottet har även säkert sin förklaring i att det har skett en återhållsam utveckling av utgifterna.

Budgetsaldo år 1990-2007. Miljarder kronor

Statens lånebehov enligt nuvarande definition. Åren 1990-1993 är justerade enligt denna.

Källa: Ekonomistyrningsverket, Statsbudgetens utfall 2006. Riksgäldskontoret 2007.

Statsskulden

Ett budgetunderskott medför att staten behöver låna pengar vilket genererar en skuld för staten, statsskulden. Statsskulden växer när det är underskott i statens finanser och minskar i regel de år det är överskott och staten kan amortera.

Hur förvaltas statsskulden

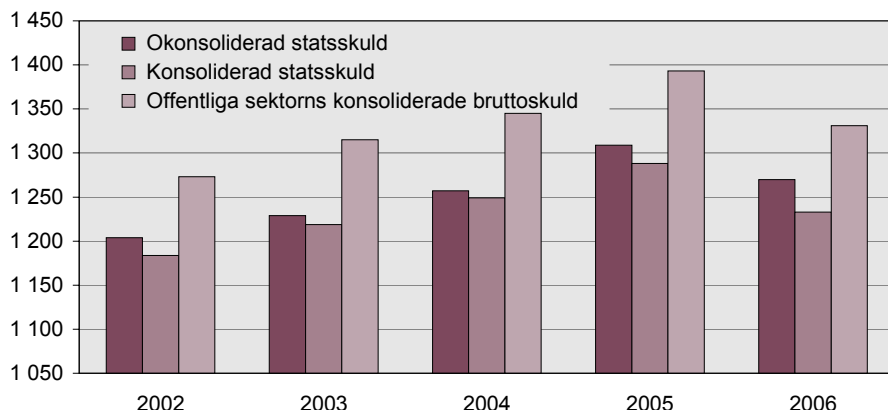
Riksgäldskontoret är den myndighet under finansdepartementet som har till huvuduppgift att förvalta statsskulden. Upplåningen sker främst genom statsobligationer och statsskuldväxlar, men även genom premieobligationer och internationella banklån.

Olika mått på statsskulden

Statsskulden kan mätas *konsoliderad* och *okonsoliderad*. I den okonsoliderade statsskulden, även kallad statens bruttoskuld, ingår alla lån och värdepapper som används för att finansiera statsskulden samt derivaten som används för att styra skuldens risksammansättning. Skulderna värderas till sitt nominella slutvärde, vilket är det belopp som staten ska betala tillbaka när lånet förfaller. För realobligationer ingår inflationskompensation fram till värderingstidpunkten. Skuld i utländsk valuta räknas om till svenska kronor med aktuella valutakurser. Riksgäldskontoret räknar fram den okonsoliderade statsskulden och det är den som ligger till grund för statsskuldsräntorna.

Den konsoliderade statsskulden beräknas efter samma principer som den okonsoliderade statsskulden med den skillnaden att statliga myndigheters innehav av värdepapper som Riksgäldskontoret har emitterat räknas bort. Den konsoliderade statsskulden är med andra ord ett mått på hur stor statens skuld är till utomstående långivare. Den konsoliderade statsskulden redovisas i *Årsredovisning för staten*.

Ett annat mått på skuldsättning är den *offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld (Maastrichtskulden)* som räknas fram av SCB. Där ingår hela den offentliga sektorns skulder vilket medför att denna skuld i allmänhet blir större än de två föregående nämnda måtten.

**Skuldbegrepp för staten och den offentliga sektorn år 2002–2006
löpande priser. Miljarder kronor**

Källa: Riksgäldskontoret, Ekonomistyrningsverket, SCB.

Statskuldens utveckling

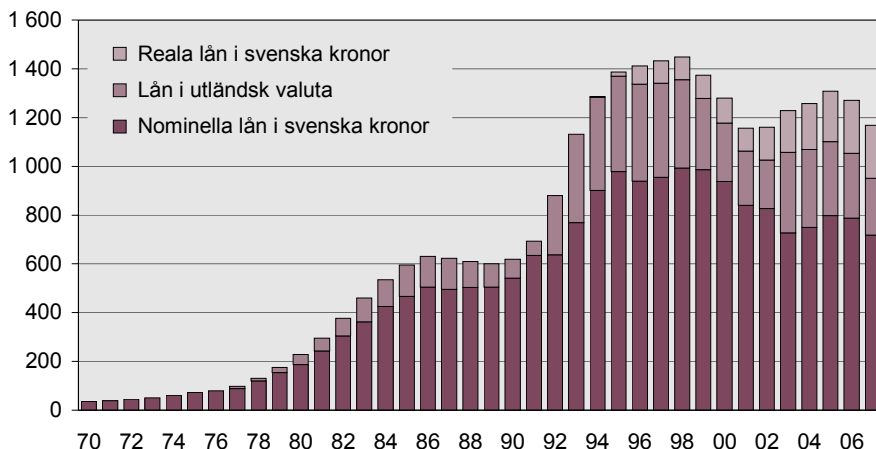
Från mitten av 1970-talet steg den okonsoliderade statsskuldens andel av BNP, för att 1985 nå en nivå på ca 66 procent. Orsakerna var bland annat de internationella oljekriserna samt de svenska industrikriserna. Den höga ekonomiska aktiviteten som följde under andra hälften av 1980-talet bidrog till att skulden minskade till en nivå år 1990 på 45 procent av BNP.

I början av 1990-talet bidrog den ekonomiska krisen till att statskulden återigen ökade. Vid mitten av 1990-talet låg värdet på statskulden runt 80 procent av BNP. Sedan dess har statsskulden i relation till BNP sjunkit för att vid slutet av 2006 ligga på 40 procent.

Valutaskulden

Upplåning som sker i utländsk valuta bildar den så kallade valutaskulden. Regeringen har beslutat att andelen lån i utländsk valuta ska minska. En skuld i utländsk valuta innebär en risk för staten, eftersom kronan kan minska i värde i förhållande till andra valutor. På sikt ska valutaskuldens andel av statsskulden uppgå till högst 15 procent för att minska valutarisken. Riksgäldskontoret överväger när det är berättigat att amortera av lånen, med hänsyn till kronans växelkurs. De har mandat att avvika från amorteringstakten med +/- 15 miljarder. Om kronan försvagas mot både dollar och euro och Riksgälden anser att kronan är undervärderad så kan det vara skäl att minska amorteringstakten på statsskulden. År 2007 uppgick valutaskuldens andel av den totala statsskulden till 19,9 procent.

Den okonsoliderade statsskuldens utveckling och dess sammansättning år 1970–2006, löpande priser. Miljarder kronor

Fotnot: Principerna för att redovisa statsskuden ändrades den 1 januari 2003. Från och med 2003 ingår derivat i statsskuden och alla skuldinstrument redovisas till nominella värden. Realobligationer redovisas med nominellt belopp 1994–1995, för 1996–2002 med diskonterat belopp.

Källa: Riksgäldskontoret 2008

Budgetpolitikens mål

För att främja trovärdigheten och långsiktigheten i den ekonomiska politiken beslutar riksdagen om ett antal budgetpolitiska mål. De budgetpolitiska målen är sedan 1997 främst inriktade på två övergripande och fleråriga mål, utgiftstaket för staten och den offentliga sektorns finansiella sparande, saldomålet.

Utgiftstaket

År 1997 införde riksdagen ett utgiftstak för staten. Utgiftstaket är en maximal nivå för de statliga utgifterna under ett år. Taket fastställs av riksdagen och beslutas normalt tre år i förväg. Syftet är att öka långsiktigheten i den ekonomiska politiken samt att ge regering och riksdag större kontroll över utvecklingen av statens finanser. Utgiftstaket kan bland annat förhindra att tillfälligt högre inkomster används för att finansiera varaktigt högre utgifter. Det förebygger även en utveckling där skatteuttaget måste höjas till följd av bristfällig utgiftskontroll.

Ett redan beslutat utgiftstak ändras normalt bara av tekniska skäl och ligger därmed fast för de två kommande åren. Beslutet är inte juridiskt bindande men innebär ett politiskt åtagande från regeringens sida att hålla statens utgifter under utgiftstaket.

För vart och ett av de 27 utgiftsområdena fastställs ett utgiftstak. Eventuella utgiftsökningar ska i första hand finansieras genom en motsvarande sänkning av andra utgifter inom utgiftsområdet.

Takbegränsade utgifter

Utgifterna under taket omfattar statsbudgetens och ålderspensions-systemets utgifter. I utgifterna ingår anslagna medel men normalt också utnyttjande av sparade medel från föregående år. Statsskuld-räntor (utgiftsområde 26) ingår dock inte i de takbegränsade utgifterna. Skillnaden mellan det fastställda utgiftstaket och de takbegränsade utgifterna kallas för marginalen till utgiftstaket.

Vissa förändringar i sammansättningen av de offentliga finanserna kan föranleda s.k. tekniska justering av utgiftstaket. Tekniska justeringar är ofrånkomliga men ska vara symmetriska i den bemärkelsen att samma principer används oavsett om det handlar om en höjning eller en sänkning av utgiftstaket. Regeringen gör bedömningen att EU:s statistikorgan, Eurostats omklassning av premiepensionssparandet till hushållssektorn, motiverar att de inte längre ska ingå i de takbegränsade utgifterna och föranleder därmed en teknisk justering av utgiftstaket i budgetpropositionen för 2008 för att säkerställa konsistensen mot överskottsmålet.

De takbegränsade utgifterna för 2006 uppgick till 895 miljarder kronor 2006, vilket innebar en marginal till utgiftstaket på cirka 12 miljarder kronor. De takbegränsade utgifterna har varit lägre än utgiftstaket samtliga år sedan det infördes.

Utgiftstak för staten, takbegränsade utgifter samt marginal till utgiftstaket år 2000–2006. Miljarder kronor

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Utgiftstak	720	746	773	803	836	870	907
Takbegränsade utgifter	715	741	773	800	834	864	895
Marginal till utgiftstaket	5,0	4,7	0,4	2,9	2,4	5,7	11,8

Källa: Utgiftstaket och takbegränsade utgifter är korrigerade för tekniska förändringar dvs. förändringar i sammansättningen av offentliga finanser. Ekonomistyrningsverket, Statsbudgetens utfall

Finansiellt sparande och saldomålet

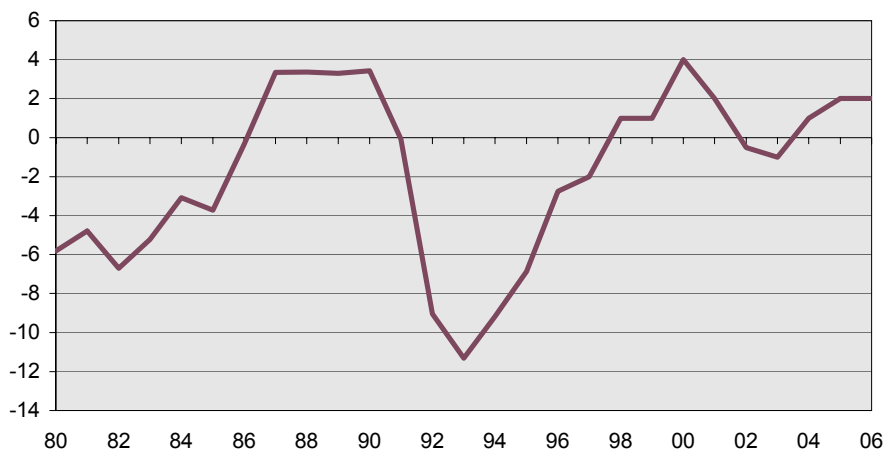
Dagens saldomål gäller från och med 2000 och är ett budgetpolitiskt mål som anknyter till EU:s krav i stabilitetspakten på medlemsländernas offentliga finanser (se avsnittet om Finansiellt sparande enligt EDP). Saldomålet för Sverige, även kallat överskottsmålet, är satt av Sveriges riksdag. Ett överskott kan vara lägre i en lågkonjunktur för att hålla uppe hushållens och företagens inkomster och därmed mildra effekterna av en svag konjunktur. På motsvarande sätt dämpar ett större överskott aktiviteten i ekonomin under en högkonjunktur och minskar därmed risken för ökad inflation.

Sedan 2000 har detta mål inneburit att den offentliga sektorns finansiella sparande, dvs. den del av den disponibla bruttoinkomsten som inte konsumeras, transfereras eller används som bruttoinvestering, i genomsnitt ska uppgå till två procent av BNP över en konjunkturcykel. Eurostat, har emellertid som tidigare nämnts beslutat om ändrade redovisningsregler avseende premiepensionssystemet. Förändringen innebär att premiepensionssparandet från och med 2007 redovisas i hushållssektorn och inte i den offentliga sektorn. Det medför att den offentliga sektorns finansiella sparande minskar med ca 1 procent av BNP per år. Som en följd av denna tekniska förändring har regeringen föreslagit att överskottet i den offentliga sektorn numera ska vara 1 procent av BNP över en konjunkturcykel.

Utvecklingen från 1970-tal till 2000-tal

Sett över tiden har det finansiella sparandet för den offentliga sektorn varierat kraftigt. 1970-talet inleddes med ett positivt sparande som sedan vände under 1980-talet när utgifterna för den offentliga sektorn steg markant. Under senare hälften av 1980-talet förbättrades det finansiella sparandet. Överskottet uppgick till 3 procent av BNP 1990 då högkonjunkturen kulminerade. Den efterföljande ekonomiska krisen under 1990-talets första år medförde en kraftig försämring av de offentliga finanserna och underskottet i det finansiella sparandet uppgick till 11 procent av BNP år 1993.

Konsolideringsprogrammet, som pågick 1995–1998, och den ekonomiska återhämtningen medförde att underskottet vändes till ett överskott på 1 procent av BNP 1998. Efter det har det finansiella sparandet som andel av BNP varit positivt, förutom åren 2002–2003.

Finansiellt sparande i offentlig sektor år 1980–2006, andel av BNP. Procent

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Internationella krav och jämförelser

Genom sitt medlemskap i EU har Sverige åtagit sig att ha ordning på sina offentliga finanser. I stabilitets- och tillväxtpakten har medlemsländerna anslutit sig till målet att hålla de offentliga finanserna i nära balans eller i överskott över konjunktursens växlingar. Pakten kompletterar EG-fördragets bestämmelser om övervakning av medlemsländernas ekonomier samt förfarandet vid alltför stora underskott. Alla medlemsländer omfattas av stabilitetspakten men reglerna är striktare för de länder som anslutit sig till euron.

Stabilitets- och konvergensprogram

De medlemsländer som antagit den gemensamma valutan ska presentera så kallade stabilitetsprogram. Övriga länder ska presentera konvergensprogram. Programmen ska uppdateras årligen.

Sverige lämnar ett uppdaterat konvergensprogram till Europeiska kommissionen och till Rådet för ekonomiska och finansiella frågor (Ekofinrådet) varje år. Enligt konvergenskriterierna i EG-fördraget ska den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld enligt Maastrichtdefinitionen inte överstiga 60 procent av BNP och underskottet i de offentliga finanserna får under normala omständigheter inte överstiga tre procent av BNP.

Ministerrådet yttrar sig över samtliga stabilitets- och konvergensprogram och bedömer deras trovärdighet. Programmen ska bland annat innehålla beskrivningar av medlemsländernas:

- utveckling för att nå målet om balans i offentliga finanser
- förväntade utveckling av den offentliga sektorns skuldsättning
- vidtagna och planerade ekonomisk-politiska åtgärder för att stödja utvecklingen mot budgetmålen

Excessive Deficit Procedure, EDP

Medlemsländerna ska två gånger per år rapportera Maastrichtskulden och den offentliga sektorns finansiella sparande till Europeiska kommissionen. Med dessa mått bedöms hur medlemsländerna efterlever Maastrichtfördragets mål om att främja ekonomiska framsteg och uppnå en väl avvägd och hållbar ekonomisk utveckling. Denna bedömning kallas för Excessive Deficit Procedure (EDP) vilket närmast skulle kunna översättas med "förfarandet vid alltför stora underskott".

Finansiellt sparande enligt EDP

Det finansiella sparandet enligt EDP avviker något från uppgifterna i NR enligt regelverket för de europeiska nationalräkenskaperna (ENS-95). Det beror på att effekter på ränteflöden av skuldbytesavtal m.m. inkluderas i EDP men inte i ENS.

Offentliga sektorns finansiella sparande som andel av BNP år 2000–2006. Procent

År	enligt ENS	enligt EDP
2000	3,7	5,0
2001	1,6	2,5
2002	-0,1	-0,2
2003	-0,1	0,1
2004	1,0	1,8
2005	2,0	3,0
2006	2,2	2,5

Fotnot: EDP-uppgifterna är inte uppdaterade efter Nationalräkenskapernas senaste revidering.

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna. Eurostat

Sedan saldomålet infördes har den offentliga sektorns finansiella sparande varit högre än EU-genomsnittet. Dock minskade överskottet i början av 2000-talet när konjunkturen försvagades. Mellan åren 2000 och 2006 uppgick överskottet i de offentliga finanserna till

2,1 procent i genomsnitt. Det betyder att Sverige har klarat målet att underskottet inte ska överstiga tre procent av BNP. För EU (EU-25) var medelvärde för 2000–2005 ett underskott på 1,9 procent.

Det finansiella sparandet för den offentliga sektorn i Sverige har visat större upp- och nedgångar de senaste åren än i många andra länder. En anledning till detta är att Sverige har en stor offentlig sektor i förhållande till BNP. I många andra länder är den offentliga sektorn betydligt mindre.

En jämförelse mellan EU-länderna visar att Ungern år 2006 hade det största underskottet med -9,2 procent av BNP, medan Danmark hade ett överskott på 4,6 procent av BNP.

Maastrichtskulden

Rapporteringen enligt Maastrichtavtalet av den *offentliga sektorns skuld* ska ske till nominellt värde och ska som tidigare beskrivits inte överstiga 60 procent.

Sveriges Maastrichtskuld per den sista december 2006 uppgick till 47,0 procent av BNP. Sveriges skuld relativt BNP är lägre än EU-snittet vilket för samtliga EU-länder (EU-25) ligger på 61,9 procent och för Euro-zonen på 68,8 procent. Italien (106,8 procent), Grekland (95,3 procent) och Belgien (88,2 procent) har de högsta konsoliderade skulderna som andel av BNP medan Estland och Luxemburg ligger lägst med en skuld på 4,0 procent respektive 6,6 procent.

EU:s budget

Liksom Sverige fastställer sin statsbudget så fastställer EU årligen en EU-budget. Det årliga budgetarbetet utgår från kommissionens preliminära förslag om politiska prioriteringar, beräkningar av unionens behov, förväntade inkomster samt utgifter. Därefter granskar rådet förslaget innan EU:s parlament slutligen fastställer budgeten.

Nästa budgetplan som kommissionen tagit fram ska gälla perioden 2007–2013. Enligt denna ram ska EU:s verksamhet i första hand inriktas på konkurrenskraft och sammanhållning, hållbar utveckling, unionsmedborgarskap samt utformningen av EU:s roll som global partner.

Europeiska unionens inkomster

EU:s inkomster enligt EU-budgeten utgörs i huvudsak av de så kallade egna medlen, dvs. medlemsavgifterna från EU-länderna. Medlemsavgifterna består av momsbaserad avgift, jordbruksavgift, avgift baserad på bruttonationalinkomsten (BNI) och tullavgift. Det totala beloppet för de egna medel som medlemsländerna betalar in varje år får inte överstiga 1,24 procent av medlemsländernas samlade BNI. De faktiska inbetalningarna från medlemsländerna beräknas dock i genomsnitt vara 1 procent av den samlade bruttonationalinkomsten per år.

BNI skiljer sig från BNP genom att kapitalavkastning och arbetsinkomster som flödar in till Sverige läggs till BNP samtidigt som utflödet dras från.

EU:s inkomster—medlemsavgifterna från EU-länderna

Mervärdesskattebaserad avgift. Varje medlemsland tar ut moms vid konsumtion av varor och tjänster. En del av de intäkterna tillfaller EU:s budget. Avgiften beräknas på momsbasen, vilket är det samlade värdet av ett medlemslands konsumtion av varor och tjänster.

Särskilda jordbrukstullar och sockeravgifter. 75 procent av de tullavgifter som medlemsländerna tar ut på import av jordbruksprodukter från länder utanför EU tillfaller EU:s budget. Sockerproducenter i EU betalar också särskilda produktionsavgifter.

Tullavgifter. 75 procent av tullavgifterna för import av övriga varor från länder utanför EU tillfaller också EU:s budget.

Bruttonationalinkomst (BNI)-baserad avgift. Avgiften beräknas som en procentuell andel av medlemslandets bruttonationalinkomst (BNI) beräknad till marknadspris enligt Rådets direktiv 89/130 EEG/Eurotom. Uttagets storlek beräknas som en procentuell andel av gemenskapens samlade BNI utifrån återstående finansieringsbehov sedan övriga avgifter beräknas. BNI-avgifter korrigeras därför i efterhand då den prognostiserade avgiftsbasen ersätts med utfall.

Storbritannienavgift. Storbritannien har beviljats en nedsättning av sin avgift vilken gemensamt finansieras av de övriga medlemsländerna. År 2002 sänktes den avgift som övriga länder betalar för att kompensera Storbritanniens rabatt och avgiften är tänkt att delvis fasas ut.

Källa: Ekonomistyrningsverket, Statsbudgetens utfall, EU-upplysningen.

Sveriges avgift till EU

Genom sitt medlemskap i EU betalar Sverige årligen en avgift till EU-budgeten. Sverige är en av de största nettobetalarna i EU med 13 miljarder kronor eftersom avgiften är betydligt högre än återflödet i form av bidrag från EU. Förklaringen till att Sverige betalar mer än vad som kommer tillbaka beror på att de pengar ett land får tillbaka från EU:s budget i huvudsak består av jordbruks- och regionalstöd. För Sveriges del utgör jordbrukets andel av ekonomin endast två procent. Skillnaderna mellan rika och fattiga regioner är dessutom mindre i Sverige än i andra länder inom EU.

Sveriges avgift till EU uppgick 2006 till 26 miljarder kronor vilket utgjorde 2,5 procent av EU:s budget under 2006. Avgiften är 285 miljoner mer än året innan. Det beror på att EU-kommissionen har infört justeringar på medlemsländernas momsunderlag, vilket har bidragit till den höjda avgiften för Sverige. Avgifterna har även ökat till följd av en ökad handel och import. Däremot minskade den BNI baserade avgiften efter en beräkningsjustering.

Sveriges avgifter till 2008 beräknas uppgå till 30 miljarder, vilket motsvarar 2,7 procent av EU:s budget under 2008.

Europeiska unionens utgifter

EU-budgetens utgifter är uppdelade i åtta utgiftskategorier i 2006 års budget. Tillsammans utgör de ramarna för budgeten.

Utgiftskategorier i EU-budgeten

Kategori 1) Jordbruksfonden. Den största delen av bidragen utgörs av jordbruksstöd. Exempel på bidrag är areal- och djurbidrag samt trädesersättning och exportbidrag. Dessa bidrag finansieras av jordbruksfondens garantisektion. Jordbruksfonden finansierar även insatser under strukturfonderna (Utgör cirka 41 procent av EU:s budget.)

Kategori 2) Strukturfonderna. Från strukturfonderna erhålls olika former av strukturstöd som t.ex. regional- och arbetsmarknadsstöd. Strukturfonderna är ett samlingsbegrepp för fem olika fonder vilka är Europeiska socialfonden, Europeiska regionala utvecklingsfonden, Fonden för fiskets utveckling, Utvecklingssektionen vid EG:s jordbruksfond samt de så kallade gemenskapsinitiativen. (Utgör cirka 37 procent av EU:s budget.)

Kategori 3) Inre politik. Avser alla utgifter som rör unionens inre arbete så som forskning, teknisk utveckling, kultur och miljö. (Utgör cirka 8 procent av EU:s budget)

Kategori 4) Externa åtgärder. Avser i huvudsak bistånd. (Utgör cirka 5 procent av EU:s budget.)

Kategori 5) Institutionernas administration. Löner, översättning, lokaler samt drift. (Utgör cirka 6 procent av EU:s budget.)

Kategori 6) Reserver. Om särskilda behov uppstår, t.ex. katastrofhjälp. (Utgör cirka 0,2 procent av EU:s budget.)

Kategori 7) Stöd inför anslutningen. Avser stöd till kandidatländer. (Utgör cirka 2 procent av EU:s budget.)

Kategori 8) Kompensation till nya medlemsländer (Utgör cirka 1 procent av EU:s budget.)

Källa: EU-budget 2006

Sveriges bidrag från EU

Sverige får främst bidrag från EG:s jordbruks- och strukturfonder. Utfallet för 2006 uppgick till 12,4 miljarder kronor. Jämfört med 2005 blev bidragen från EU 151 miljoner, en procent, lägre.

Redovisning av bidrag från EU och avgifter till EU i statsbudgeten år 2001–2006. Miljoner kronor

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Avgifter:						
Tullavgift	3 048	2 480	2 382	2 662	3 003	3 539
Jordbruksavgifter	278	194	175	210	257	169
Momsbaserad avgift	7 940	5 291	4 620	3 420	3 113	4 227
BNI-baserad avgift	9 396	12 125	10 811	18 998	18 893	17 723
Storbritannienavgift	2 610	559	334	273	369	262
Summa EU-avgifter	23 272	20 648	18 322	25 563	25 635	25 920
Bidrag:						
EG:s jordbruksfond	7 084	7 641	8 163	8 035	8 946	8 890
EG:s fiskefond	40	32	34	25	109	76
EG:s regionalfond	252	1 303	1 640	1 458	1 381	1 212
EG:s socialfond	1 039	211	2 072	1 915	1 848	1 270
Transeuropeiska nätverk	29	91	69	91	300	194
Övriga bidrag från EG	41	29	39	31	7	799
Summa bidrag från EU m.m.	8 485	9 307	12 016	11 555	12 592	12 441
Nettoflöde från statsbudgeten till EU	14 787	11 341	6 306	14 008	13 043	13 479

Källa: Ekonomistyrningsverket, underlag till Årsredovisning för staten 2006.

Lästips:

Eklund, Klas. *Vår ekonomi*. Stockholm 2007

Ekonomistyrningsverket. *Statsbudgetens utfall 2006*. 2007.

Ekonomistyrningsverket. *Årsredovisning för staten 2006*. Stockholm 2007

Fregert & Johnung. *Makroekonomi: teori, politik och institutioner*. 2005

Riksgäldskontoret *Statsskulden*. www.rgk.se

SCB, *Bakgrundsfakta till ekonomisk statistik. Net lending in the Swedish economy*. 2005.05

Se www.eu-upplysningen.se för att läsa vidare om EU:s budget.

Se www.ec.europa.eu för att läsa vidare om stabilitets- och tillväxtpakten.

Till detta avsnitt hör:

Tabell 9. Statsbudgetens inkomster

Tabell 10. Statsbudgetens utgifter m.m. per utgiftsområde

Tabell 11. Finansiellt sparande enligt EDP. Procent av BNP

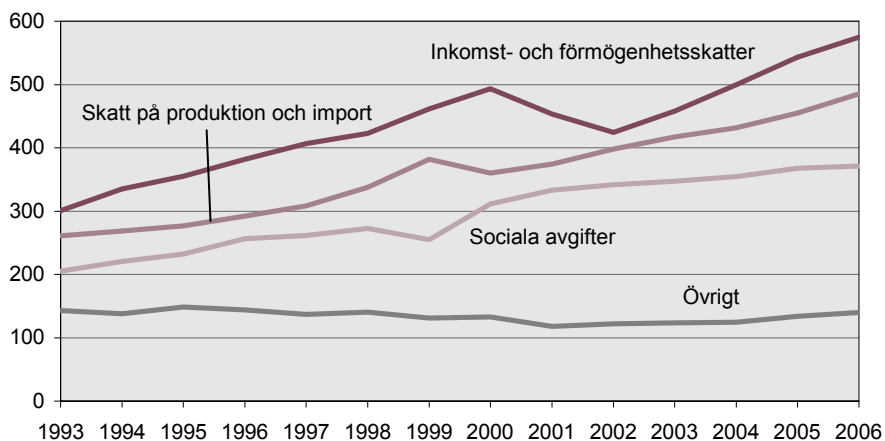
Tabell 12. Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld. Procent av BNP

5 Den offentliga sektorns finansiering

I detta kapitel redovisar vi den offentliga sektorns finansiering. De olika inkomstkällorna presenteras och inkomsterna från respektive källa redovisas. Dessutom redovisar vi inkomsterna till delsektorerna (den statliga sektorn, den kommunala sektorn och ålderspensionssystemet). Vi beskriver också skatter och sociala avgifter samt skattekvoter.

I nationalräkenskaperna (NR) görs en beräkning av hela den offentliga sektorns ekonomi, såväl statens som den kommunala sektorns och ålderspensionssystemets. De totala inkomsterna till den offentliga sektorn uppgick 2006 till 1 571 miljarder kronor. Den största delen utgjordes av skatter och sociala avgifter, som sammanlagt uppgick till 1 431 miljarder. Övriga inkomster består bland annat av ränteinkomster och inlevererade aktieutdelningar och överskott från de statliga företagen och de affärsdrivande verken.

Den offentliga sektorns inkomster år 1993–2006, löpande priser. Miljarder kronor

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Inkomst- och förmögenhetsskatt från hushåll och företag står för 37 procent av de offentliga intäkterna, medan produktions- och importskatter står för 31 procent, sociala avgifter för 24 procent och övrigt för 9 procent.

Inkomst enligt nationalräkenskaperna

I NR:s redovisning ingår löpande inkomst- och förmögenhetsskatter, skatter på produktion och import samt socialförsäkringsavgifter och övriga inkomster. Skatt på produktion och import är i första hand så kallade produktskatter som tas ut på förbrukningen av vissa varor och tjänster, t.ex. mervärdesskatt och energiskatt. Även övriga produktionskatter, som företag åläggs som en följd av deras så kallade produktionsaktiviteter, ingår bland skatter på produktion och import. I NR räknas därför också fastighetsskatt som en övrig produktionskatt.

Redovisningen görs för varje sektor för sig men också för hela den konsoliderade offentliga sektorn. Att uppgifterna är konsoliderade innebär att transfereringar mellan olika delar inom sektorn har räknats bort.

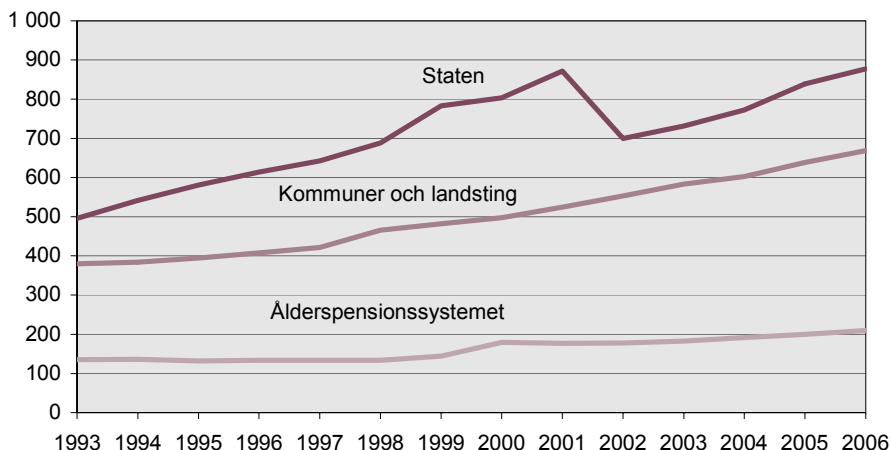
Skatten bokförs vid den tidpunkt då skattskyldigheten inträffar.

Delsektorernas finansiering

I NR redovisas även inkomsterna till de olika delsektorerna i den offentliga sektorn: den statliga sektorn, den kommunala sektorn och ålderspensionssystemet. I denna särredovisning av inkomsterna är inte uppgifterna konsoliderade utan transfereringar mellan olika delar av sektorn ingår. De redovisade inkomsterna för respektive delsektor kan således inte läggas ihop till totala inkomster för hela den offentliga sektorn eftersom transaktioner mellan sektorerna då räknas två gånger.

Inkomsterna till den statliga sektorn ökade stadigt från mitten av 1990-talet. 1999-2001 förekom dessutom större tillfälliga ökningar av statens inkomster beroende på kapitalöverföringar från ålderspensionssystemet.

Även inkomsterna till kommuner och landsting ökade från 1994 fram till decenniets slut men i en svagare takt än till staten. Under de första åren på 2000-talet ökade den kommunala sektorns inkomster kraftigare, dels beroende på bidrag från staten, dels beroende på ökade skatteintäkter.

Inkomster för staten, kommunerna och ålderspensionssystemet år 1993–2006, löpande priser. Miljarder kronor

Till och med år 1999 ingick församlingar och samfälligheter inom Svenska kyrkan i den kommunala sektorn.

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Inkomsterna till dagens ålderspensionssystem var i stort sett oförändrade fram till slutet av decenniet för att därefter öka till 2000. Under åren på 2000-talet har inkomsterna till ålderspensionssystemet åter legat på en relativt konstant nivå.

Inkomstkällorna skiljer sig åt för de olika delsektorerna

Den statliga sektorns inkomster består huvudsakligen av produktionsskatter och socialförsäkringsavgifter, medan kommunsektorns huvudsakliga inkomster härrör från direkta skatter i form av kommunalskatter och bidrag från staten. Ålderspensionssystemets inkomster kommer till största delen från sociala avgifter.

Inom samtliga delsektorer är det en relativt liten del som är övriga inkomster, t.ex. inkomster från taxor och avgifter, som betalas av dem som faktiskt använder tjänsten.

Skatter och avgifter

Uttaget av de skatter och avgifter som behövs för att finansiera statens utgifter bestäms av riksdagen, medan kommuner och landsting själva har rätt att bestämma uttaget av kommun- och landstingsskatt. Skatter kännetecknas av att de är obligatoriska och att skattebetalningen inte utlöser någon förmån direkt kopplad till betalningen.

Avgifter kan också vara obligatoriska, men det skall finnas en förmån direkt kopplad till betalningens storlek.

Direkta och indirekta skatter

Ofta görs en distinktion mellan direkta och indirekta skatter. Direkta skatter betalas direkt av den som beskattas och avser skatter som tas ut på inkomst och förmögenhet, exempelvis den statliga och den kommunala inkomstskatten. Till de direkta skatterna räknas också de allmänna pensionsavgifterna samt skatt på kapital, som omfattar skatt på löpande kapitalinkomster, skatt på innehav av kapital samt skatt som tas ut när kapital byter ägare.

Indirekta skatter betalas via någon annan än den som beskattas. De indirekta skatterna avser dels arbetsgivaravgifter och andra sociala avgifter som tas ut på lönesumman eller på egenföretagares inkomster. Men hit räknas också skatt på varor och tjänster, som omfattar skatter som tas ut på produktion, konsumtion och försäljning av varor och tjänster. Hit räknas dels mervärdesskatten, dels ett antal skatter som tas ut på specifika varor och tjänster (så kallade punktskatter).

Mervärdesskatten (moms) gäller skattskyldighet för skattepliktig omsättning inom landet av varor och tjänster som sker i en yrkesmässig verksamhet. Momsen tas ut i varje led i produktions- och distributionskedjan för en vara eller tjänst. Den generella momsen är 25 procent av beskattningsunderlaget, men även andra lägre skattesatser förekommer, till exempel på livsmedel och böcker.

Punktskatter är särskilda konsumtionsskatter. Avsikten med dessa är att de ska kompensera för de kostnader som uppstår för samhället i samband med förbrukning av vissa varor och tjänster.

Skatter och avgifter för år 2006

De totala intäkterna för skatter och avgifter år 2006 för hela den offentliga sektorn var 1 431 miljarder enligt nationalräkenskaperna. Ungefär en tredjedel kom från skatter på hushållens inkomster och förmögenhet och en tredjedel från skatter på produktion och import. Resterande del kom ifrån skatt på företagets inkomster och förmögenhet samt sociala avgifter.

Skatter och sociala avgifter enligt NR för år 2006. Miljarder kronor

Skatt på inkomst och förmögenhet, från hushåll	469,2
Skatt på inkomst och förmögenhet, från företag	105,7
Skatt på produktion och import	485,2
Sociala avgifter	371,1
Summa skatter och sociala avgifter	1 431,2

Ekonomistyrningsverket, ESV, gör också redovisningar av skatter och avgifter. Det görs dels i form av statistik om taxeringsutfallet och dels i Statsbudgetens utfall. Här återges till stora delar samma information som i NR, men mer detaljerat och med något annorlunda definitioner.

Genom statistiken om taxeringsutfallet kan man bland annat få uppgifter om den beskattningsbara inkomsten, det vill säga de inkomster som ligger till grund för beskattningen. Vid taxeringen för år 2007, som alltså avser inkomster för år 2006, så uppgick den beskattningsbara förvärvsinkomsten för fysiska personer till 1 438 miljarder kronor, vilket var en ökning med 4,3 procent från året före. Den beskattningsbara inkomsten för de juridiska personerna (aktiebolag, ekonomiska föreningar, ideella föreningar m.fl.) uppgick sammantaget till 375 miljarder kronor enligt taxeringen 2007 avseende inkomståret 2006. Detta var en ökning med 10 procent jämfört med föregående år.

Enligt Statsbudgetens utfall var statens skatteintäkter 787 miljarder år 2006. Därutöver redovisas bland annat statens överföring av skattemedel till andra sektorer, som var 456 miljarder till kommunsektorn och 159 miljarder till AP-fonderna.

Nettoinkomsterna från momsen var, enligt Statsbudgetens utfall, 265 miljarder kronor 2006, vilket var en ökning med 6 procent från året före. De största punktskatterna avser energi och miljö, som uppgick till 68 miljarder. Andra stora intäkter från punktskatter kommer från skatt på alkohol och tobak 19 miljarder samt fordonsskatt 11 miljarder.

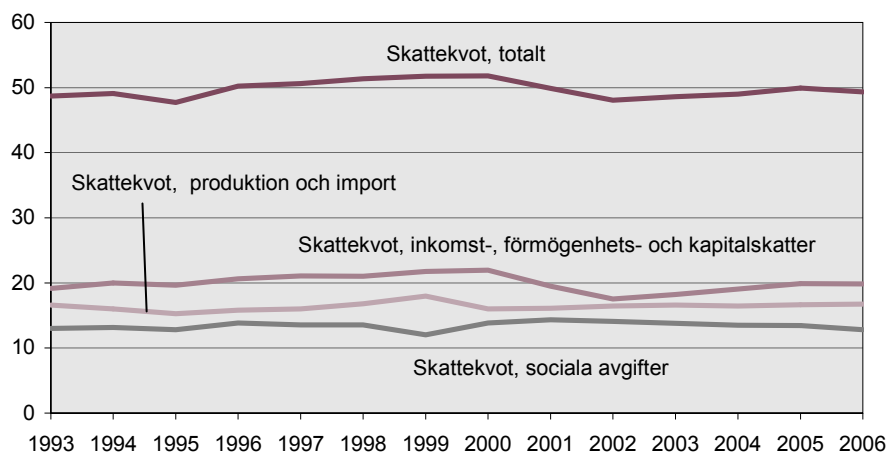
Skattekvot

Ofta redovisas den offentliga sektorns skatter i ett land som en skattekvot. I allmänhet avses med *skattekvoten den totala summan av skatter och lagstadgade avgifter i förhållande till BNP*. Förändringar i skatte-

kvoten mellan åren kan således bero både på förändringar i skatte- och avgiftsuttagen och på förändringar i storleken på BNP.

Skattekvoten har justerats ned i förhållande till redovisningen i tidigare utgåvor av Offentlig ekonomi. Detta beror på att det tagits ett beslut inom EU om att den del av de sociala avgifterna som inbetalas till premiepensionssystemet inte längre ska anses vara en intäkt för den offentliga sektorn. Justeringen har gjorts för alla år tillbaka till 1995, när premiepensionssystemet infördes.

Skattekvoter år 1993–2006. Procent

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Den totala skattekvoten ligger, efter det att justeringen gjorts avseende sociala avgifter, nu på samma nivå år 2006 som år 1993. Skattekvoten var 49 procent såväl år 2006 som år 1993. Skattekvoten var emellertid högre under åren 1999–2000, då den låg på 52 procent. Skattekvoten för inkomst- och förmögenhetsskatter uppgick till 20 procent år 2006, skattekvoten för produktion och import uppgick till 17 procent och skattekvoten för de sociala avgifterna uppgick till 13 procent.

Svårigheter att jämföra skattekvoter mellan länder

Skattekvoten används ofta vid jämförelser av hushållens ekonomiska situation i olika länder. Sådana jämförelser haltar dock betänkligt eftersom beräkningen av skattekvoten bygger på olika grund. I Sverige, till skillnad mot många andra länder, är t.ex. inkomster som pensioner, sjukersättning och arbetslöshetsersättning skattepliktiga. Likaså finansieras en större del av tjänster som sjukvård och utbild-

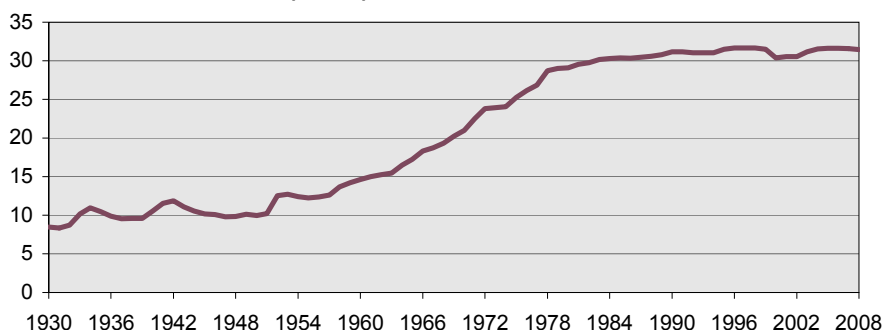
ning med skatter i Sverige. Om motsvarande tjänster i stället finansieras via försäkringar eller med direkta avgifter för dem som använder tjänsten skulle skattekvoten i motsvarande mån bli lägre.

Den kommunala sektorns beskattningsrätt

En viktig del i det kommunala självstyret utgörs av den kommunala beskattningsrätten. Såväl kommuner som landsting och regioner har rätt att ta ut skatt och att bestämma skattesatsens storlek i procent av fysiska personers beskattningsbara förvärvsinkomst. Medborgarna ges därmed möjlighet att påverka ambitionsnivå och avgifter kontra skatter via landstings- och kommunalvalen. Den kommunala inkomstskatten hämtas in av staten för senare fördelning till kommunsektorn.

Den totala kommunala skattesatsen består dels av en landstingsskattesats och dels av en skattesats till primärkommunen. Respektive skattesats del av den totala skattesatsen varierar mellan olika delar av landet beroende på hur arbetsuppgifterna är fördelade mellan landsting och primärkommun. I Stockholms län har till exempel landstinget tagit över mer arbetsuppgifter från primärkommunerna än i andra län. Detta återspeglas i skattesatsen, där Stockholms läns landsting har en relativt hög skattesats, medan de ingående primärkommunerna har en motsvarande lägre skattesats. För Gotland är förhållandet det motsatta. Eftersom Gotland inte tillhör något landsting, så är landstingsskatten här lika med noll, medan skattesatsen till primärkommunen är motsvarande högre. Om man vill jämföra skattesatsen mellan kommuner i olika delar av landet är det därför den totala kommunala skattesatsen som bör användas.

Kommunal skattesats (totalt) åren 1930-2008

Källa: SCB. Offentlig ekonomi

Kurvan över den kommunala skattesatsens utveckling speglar den stora och snabba ökningen av kommunala åtaganden som skedde med början under 1960-talet och som pågick till slutet av 1970-talet, för att under 1980-talet stabilisera på en skattesats runt 30 procent. Den lilla nedgång som kan ses vid millennieskiftet beror på att kyrkan skiljdes från staten och att skatten till Svenska kyrkan då ersattes av medlemsavgifter.

Statsbidrags- och utjämningssystemen

Medborgarna ska alltså via den kommunala beskattningsrätten ha möjlighet att påverka den kommunala verksamheten. Skattesatsen bör då inte påverkas alltför mycket av om det finns många höginkomsttagare eller låginkomsttagare i kommunen och inte heller om det finns många personer med större eller mindre behov av kommunala insatser. Syftet med det kommunalekonomiska utjämningssystemet är därför att försöka skapa likvärdiga möjligheter för kommuner och landsting att tillgodose invånarnas behov av kommunal service oberoende av invånarnas inkomster och andra förhållanden. Meningen är alltså att skillnader i kommunalskatt i stort sett ska spegla skillnader i effektivitet, servicenivå och avgiftsnivå och inte bero på skillnader i olika förutsättningar.

Under större delen av 1900-talet har någon form av system funnits för att utjämna skillnader i kommunsektorns ekonomiska förutsättningar. Ett utjämningssystem i nuvarande mening infördes dock först 1966. Sedan början av 1990-talet har flera förändringar gjorts i systemet.

Det nu gällande utjämningssystemet beslutades av Riksdagen år 2004. Systemet består av inkomstutjämning, kostnadsutjämning, strukturbidrag, införandebidrag och en regleringspost. En grundläggande skillnad jämfört med tidigare system är att de generella statsbidragen till landsting och kommuner införlivats i inkomstutjämningen. Därigenom blir inkomstutjämningen i huvudsak statligt finansierad. Utredningen om 2005 års uppföljning av utjämningssystemet kom med sitt slutbetänkande i september 2007. Flera förändringar föreslås av utredningen, men de grundläggande principerna i systemet står fast. Några av förslagen har efter riksdagsbeslut delvis införts redan i 2008 års utjämning.

Fördelning av utjämningsbidrag år 2007. Procent

	Kommuner	Landsting	Totalt
Norrland	18	24	19
Svealand	27	11	23
Götaland	55	65	58
Hela riket	100	100	100

Andelarna i tabellen är beräknade efter det att bidragen är justerade för de avgifter som betalts i respektive landsdel.

Källa: Beräknat från uppgifter i SCB, Kommunalekonomisk utjämning, OE 26 SM 0701

Utjämningsystemets fem delar

Utjämningsystemet består av fem delar, inkomstutjämning, kostnadsutjämning, strukturbidrag, införandebidrag och regleringsbidrag/-avgift.

Inkomstutjämnningen är den i särklass största delen i utjämningsystemet. Inkomstutjämningsystemet finansieras, som tidigare nämnts, till stor del av staten genom att de generella statsbidragen överförs hit. Totalt fördelades 48 miljarder till kommuner och 16 miljarder till landsting via inkomstutjämnningen för år 2007.

Kostnadsutjämnningen ska inte ta hänsyn till kommunens/landstingets faktiska kostnader utan baseras på mätbara och objektiva faktorer, som t.ex. andel äldre eller andel barn i skolåldern. Om kommunen/landstinget väljer en högre ambitionsnivå och därmed högre kostnader, så ger alltså inte detta mer i kostnadsutjämningsbidrag. Staten ska inte finansiera kostnadsutjämnningen, utan den ska i princip finansieras av kommunerna och landstingen själva. Kostnadsutjämnningen fördelade 5 miljarder till kommuner och 1 miljard till landsting år 2007.

Därtill kommer tre mindre delar i systemet. *Strukturbidraget* är av huvudsakligen regionalpolitisk karaktär och *införandebidraget* skall mildra effekterna av förändringar i systemet. *Regleringsavgiften* är en post som rör justeringen av statens finansiering av systemet. År 2007 fördelades totalt 2 miljarder via strukturbidraget, knappt en miljard via införandebidraget och 9 miljarder via regleringsposten (som var ovanligt stor år 2007).

Utjämnning för kostnader enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade

År 2004 infördes ett kostnadsutjämnningssystem för kommunernas kostnader enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Detta kostnadsutjämnningssystem ligger utanför det ovan nämnda systemet. År 2007 fördelades 2 miljarder via utjämnningssystemet för LSS-kostnader.

Lästips:

Ekonomistyrningsverket. *Statens finanser*. www.esv.se

Ekonomistyrningsverket. *Statsbudgetens utfall 2006*. www.esv.se

Ekonomistyrningsverket och SCB. *Taxeringsutfallet 2007*. Statistiskt meddelande OE 21 SM 0801

Skatteverket. *Skatter i Sverige*. Skattestatistisk årsbok 2007

Regeringens skrivelse 2006/07:101, *Årsredovisning för staten 2006*.

Finansdepartementet och Sveriges Kommuner och Landsting. *Kommunalekonomisk utjämnning*.

SCB. *Kommunalekonomisk utjämnning*. Statistiskt meddelande OE 26 SM 0701

Statens offentliga utredningar. *Gemensamt finansierad utjämnning i kommunsektorn*. Betänkande av utjämningskommittén. SOU 2003:88

Statens offentliga utredningar. *Deluppföljning av den kommunalekonomiska utjämnningen*. SOU 2006:84

Statens offentliga utredningar. *Deluppföljning 2 av den kommunalekonomiska utjämnningen*. SOU 2007:61

Statens offentliga utredningar. *Utjämnning av kommunernas LSS-kostnader*. SOU 2007:62

Till detta avsnitt hör:

Tabell 5. Den offentliga sektorns inkomster, löpande priser, konsoliderat

Tabell 9. Statsbudgetens inkomster.

6 Den offentliga sektorns utgifter

I detta kapitel redovisar vi den offentliga sektorns utgifter. Utgifterna redovisas enligt NRs begrepp det vill säga i konsumtion, investeringar, transfereringar och räntor samt efter ändamål, dvs. efter vilken verksamhet utgiften belastar.

De utgifter som redovisas i statsbudgeten (se kapitel 4) innehåller enbart statens utgifter. Det innebär att merparten av offentliga sektorns utgifter för t.ex. hälso- och sjukvård samt social omsorg inte finns med i statsbudgeten då de redovisas inom kommunsektorn. Ett sätt att få en helhetsbild över hela offentliga sektorn är att använda uppgifter från nationalräkenskaperna, NR, där en redovisning görs av hela den offentliga sektorn.

Utgifterna fördelas på konsumtion, investeringar, transfereringar och räntor. Konsumtionen utgör 50 procent av de totala utgifterna medan transfereringar utgör 40 procent av de totala utgifterna. Det gör att de offentliga investeringarna och räntorna är förhållandevis blygsamma. I konsumtionsbegreppet ingår sektorns kostnader för personal och åtgånget material medan transfereringsbegreppet innehåller de bidrag och ersättningar som kommer befolkningen tillgodo.

Det som är viktigt att tänka på, är att i den här redovisningen beskrivs utgifterna utifrån den konsoliderade offentliga sektorn. Det innebär att överföringar mellan olika delar inom sektorn, t.ex. mellan stat och kommun, har exkluderats.

En genomgripande revidering av offentliga sektorns utgifter genomfördes av NR under hösten 2007. Revideringen avsåg perioden 1993–2005. Detta innebär att utgifterna skiljer sig till viss del mot tidigare publiceringar av Offentlig ekonomi.

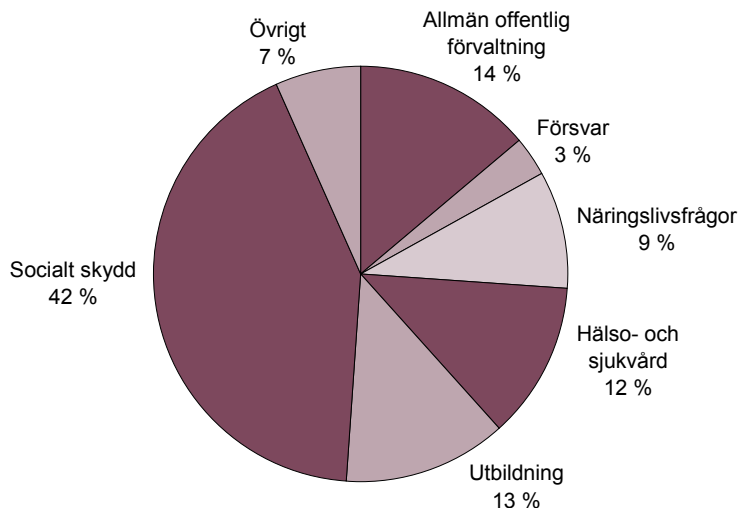
**Den offentliga sektorns utgifter år 1993–2006, löpande priser.
Miljarder kronor**

År	Konsumtion	Investe- ringar	Trans- fereringar	Räntor	Totalt
1993	453	30	513	89	1 086
1994	467	64	480	104	1 114
1995	482	68	478	117	1 145
1996	505	53	459	119	1 136
1997	515	59	450	119	1 144
1998	543	42	456	108	1 149
1999	572	59	473	100	1 204
2000	585	57	480	93	1 214
2001	615	63	491	71	1 240
2002	658	72	512	78	1 320
2003	692	70	554	59	1 375
2004	703	72	571	51	1 396
2005	723	75	595	53	1 446
2006	762	83	608	55	1 508

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

De totala utgifterna 2006 uppgick till 1 508 miljarder kronor, en ökning med 62 miljarder kronor jämfört med året innan. Per invånare räknat så motsvarar utgifterna drygt 150 000 kronor per invånare. Konsumtionen ökade med 5 procent vilket var ganska kraftigt jämfört med de senaste åren. Transfereringarna däremot ökade med ungefär 2 procent, vilket var lite svagare än tidigare år.

Ett alternativt sätt att studera utgifterna är att fördela dem enligt ändamål. För att kunna göra det måste utgifterna grupperas efter vilket syfte de har. I NR följer man nomenklaturen COFOG som är ett internationell klassifikationssystem där hela offentliga sektorns verksamhet delas upp i olika grupper. Den grupp som kräver mest resurser är gruppen socialt skydd. Anledningen till att den upptar så stora resurser är att en stor del av transfereringssystemen finns där. Nedanstående diagram visar hur offentliga sektorns totala utgifter fördelade sig på olika ändamålsgrupper under 2005.

Den offentliga sektorns totala utgifter år 2005 fördelade på ändamål. Procent

Preliminära uppgifter. "Övrigt" består av ändamålen samhällsskydd och rättskipning, miljöskydd, bostadsförsörjning och samhällsutveckling, fritidsverksamhet, kultur och religion.
Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Den största delen av de totala utgifterna går till det sociala skyddet. Socialt skydd omfattar sociala förmåner, både kontantförmåner och naturaförmåner, för personer och hushåll med speciellt definierade behov. Exempel på personer med speciellt definierade behov är personer med funktionshinder, arbetslösa eller äldre personer.

Fördelningen av offentliga sektorns utgifter på ändamål har förändrats mycket lite under 2000-talet.

Ändamålsindelning av den offentliga sektorns utgifter, COFOG

Ändamålsindelningen styrs av ett internationellt klassifikations-system benämnt COFOG. Systemet består av tio huvudgrupper. Grupperna med tillhörande exempel beskrivs nedan.

Allmän offentlig förvaltning, verkställande och lagstiftande organ, ekonomi och skatteförvaltning, ekonomiskt bistånd till utvecklings- och övergångsländer, utrikesförvaltning, grundforskning samt forskning och utveckling (FOU) avseende allmän förvaltning och liknande.

Försvar, militärt och civilt försvar, internationellt militärt bistånd.

Samhällsskydd och rättsskipning, polisverksamhet, brand- och räddningsverksamhet, rättsskipning, kriminalvård, FOU.

Näringslivsfrågor, övergripande handels-, näringslivs- och arbetsmarknadsfrågor, transporter, kommunikationer, FOU.

Miljöskydd, avfalls- och avloppsvattenshantering, föroreningsbekämpning, skydd av biologisk mångfald och landskap, FOU.

Bostadsförsörjning och samhällsutveckling, bostadsförsörjning, vattenförsörjning, gatubelysning, FOU.

Hälso- och sjukvård, medicinska produkter, apparater och anordningar, öppen och sluten sjukvård, folkhälsovård, FOU.

Fritidsverksamhet, kultur och religion, fritids- och idrottsverksamhet, kulturell verksamhet, radio-, TV- och förlagsverksamhet, religiös verksamhet, FOU.

Utbildning, förskoleverksamhet, grundskoleutbildning, gymnasieskola, eftergymnasial utbildning och högskoleutbildning och stödtjänster till utbildning, FOU.

Socialt skydd, social trygghet vid sjukdom och funktionshinder, ålderdom, arbetslöshet, övrig social utsatthet, FOU.

Källa: ENS, Classification of the Functions of Government (COFOG)

Utgifter för konsumtion

Ett vanligt mått på offentliga sektorns storlek är utgifter för konsumtion. Med utgifter för konsumtion avses utgifter för den verksamhet som den offentliga sektorn ansvarar för och som är skattefinansierad, t.ex. sjukvård och undervisning. Under den senaste tioårsperioden har utgifterna för den offentliga konsumtionen som andel av BNP varit stabil.

Konsumtionsutgifterna kan delas upp på de olika delsektorerna i den offentliga sektorn. Den sektor som är störst, sett till konsumtionen är kommunerna som utgör knappt 50 procent. Jämfört med 1993 så utgör kommunens konsumtion idag en något större andel än tidigare medan statens andel minskat.

BNP och den offentliga sektorns konsumtionsutgifter år 1993–2006 i löpande priser. Miljarder kronor samt andel av BNP, procent

År	BNP	Konsumtion	Relativt BNP
1993	1 573	453	29
1994	1 679	467	28
1995	1 810	482	27
1996	1 852	505	27
1997	1 927	515	27
1998	2 012	543	27
1999	2 124	572	27
2000	2 250	585	26
2001	2 326	615	26
2002	2 421	658	27
2003	2 515	692	28
2004	2 625	703	27
2005	2 735	723	26
2006	2 900	762	26

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Sett till konsumtionens beståndsdelar så består konsumtionsutgifterna bland annat av löner till de anställda och materialkostnader för det material som åtgår exempelvis inom skolan och sjukvården. Dessutom ingår sociala natura förmåner. Det är kostnader som offentliga sektorn har för tjänster som de inte producerat men som de ändå måste bekosta och som går direkt till hushållen. Exempel på sociala naturaförmåner är landstingens utgifter för läkemedelsförmånen och kommunernas köp av äldreomsorg från privata utförare.

Mer om begreppet konsumtion

Utgifterna för konsumtion beräknas i NR utifrån uppgifter om produktions- och förädlingsvärde. Eftersom ingen marknadsprissättning sker i offentlig sektor grundas produktions- och förädlingsvärdet för denna sektor framför allt på löner och arbetsgivaravgifter. I produktionsvärdet, men inte i förädlingsvärdet, ingår dessutom insatsförbrukningen, dvs. värdet på de varor och tjänster som används som insatser i produktionsprocessen. Även kapitalförslitningen ingår i produktionsvärdet.

I NR redovisas även så kallade sociala naturaförmåner, dvs. förmåner som finansieras av skattemedel och direkt förmedlas vidare till konsumenterna. Exempel på detta är landstingens finansiering av läkemedel eller kommunernas köp av skattefinansierad verksamhet som utbildningsplatser och äldreboenden.

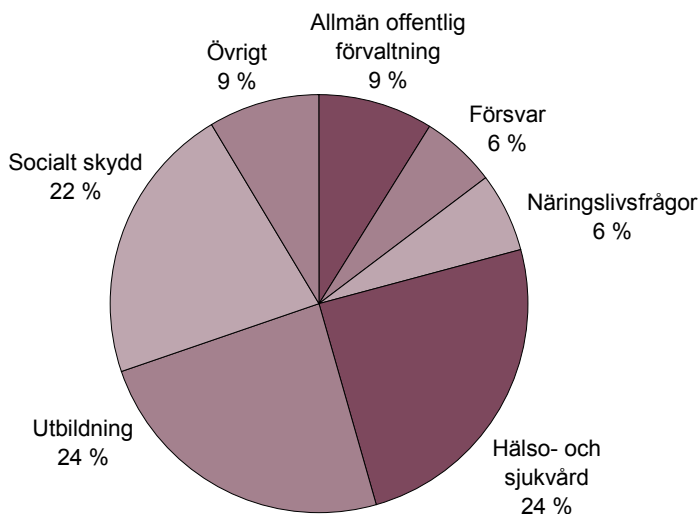
Under 2006 uppgick lönerna till 319 miljarder kronor. De utgjorde 42 procent av de totala utgifterna. Det kan jämföras med år 1993 då motsvarande andel var 46 procent. Denna minskning hänger delvis samman med att det blivit allt vanligare att sektorn använder privata utförare för att utföra det jobb som offentligt anställd personal tidigare gjorde.

Jämför man lönernas andel av de totala utgifterna med de sociala naturaförmånernas andel av utgifterna så är förhållandet spegelvänt. Den här utgiften har istället ökat från 6 procent till 11 procent av totala utgifter mellan åren 1993–2006. Det är bland dessa utgifter som kostnaden registreras när sektorn använder privata utförare. Totalt uppgick sociala naturaförmåner till 85 miljarder kronor 2006.

Utgiftsandelen som avser förbrukning, dvs. utgifter för material och tjänster som fungerar som insatsvaror i den offentliga produktionen, var 36 procent 2006. Detta betyder totalt en utgift på 272 miljarder kronor. Jämfört med 1993 är det en minskning med 4 procentenheter. Även denna utgift hänger samman med att privata utförare allt oftare genomför det arbete som tidigare utfördes av den offentliga sektorn.

Utgifter för konsumtion fördelad på ändamål

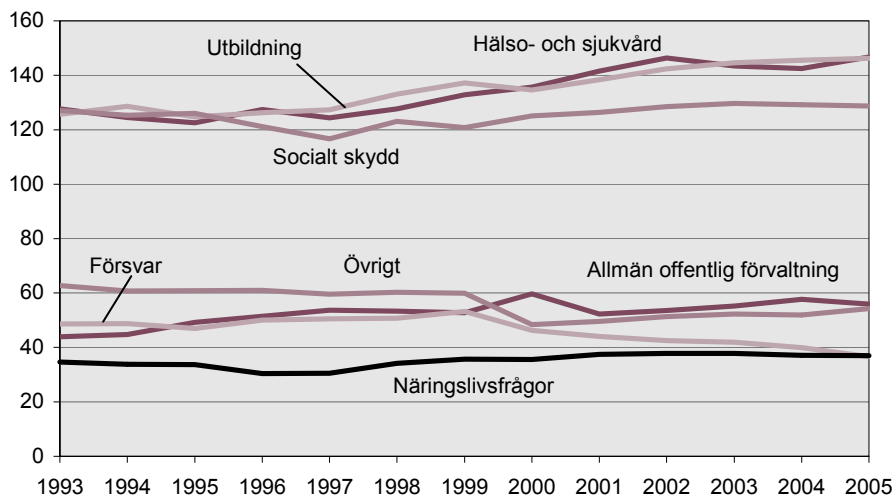
Inledningsvis visades hur offentliga sektorns totala utgifter fördelades på ändamål. Om man enbart ser till konsumtionens fördelning på ändamål så ändras bilden.

Den offentliga sektorns utgifter för konsumtion år 2005, fördelade på ändamål. Procent

Preliminära uppgifter. "Övrigt" består av ändamålen samhällsskydd och rättskipning, miljöskydd, bostadsförsörjning och samhällsutveckling, fritidsverksamhet, kultur och religion.
Källa: SCB. Nationalräkenskaperna

År 2005 stod de tre största områdena för 71 procent av utgifterna. Störst andel, 25 procent eller 180 miljarder kronor, svarade hälso- och sjukvården för. Utgifterna för det sociala skyddet utgjorde 42 procent av de *totala* utgifterna men endast 22 procent av konsumtionsutgifterna. Det förklaras av att en stor del av transfereringssystemet kan hänföras till det sociala skyddet. Dessa utgifter ingår ej i konsumtionsutgifterna.

Ändamålen miljöskydd samt bostadsförsörjning och samhällsutveckling svarade för de lägsta utgifterna, cirka 3 respektive 4 miljarder kronor. I diagrammet ingår de i gruppen övrigt.

Den offentliga sektorns utgifter för konsumtion fördelade på ändamål, år 1993–2005, fasta priser. Miljarder kronor

Preliminära uppgifter. "Övrigt" består av ändamålen samhällsskydd och rättsskipning, miljöskydd, bostadsförsörjning och samhällsutveckling, fritidsverksamhet, kultur och religion.

Källa: SCB. Nationalräkenskaperna.

Diagrammet visar utvecklingen för de olika ändamålen under perioden 1993–2006 i fasta priser.

Kostnaderna för det sociala skyddet är i stort sett de samma som vid tidsseriens början. Däremot har utgifterna för utbildning ökat, mycket beroende på att antalet studieplatser inom universitet och högskola ökat under samma period.

Sedan 2000-talets början har försvarets utgifter minskat som en följd av de neddragningar som varit.

Utgifter för investeringar

En del av de offentliga utgifterna går till investeringar (totala bruttoinvesteringar). År 2006 uppgick dessa till 82 miljarder kronor. Med investeringar menas inköp av varaktiga tillgångar som byggnader och maskiner, t.ex. skolor, sjukhus och vägar.

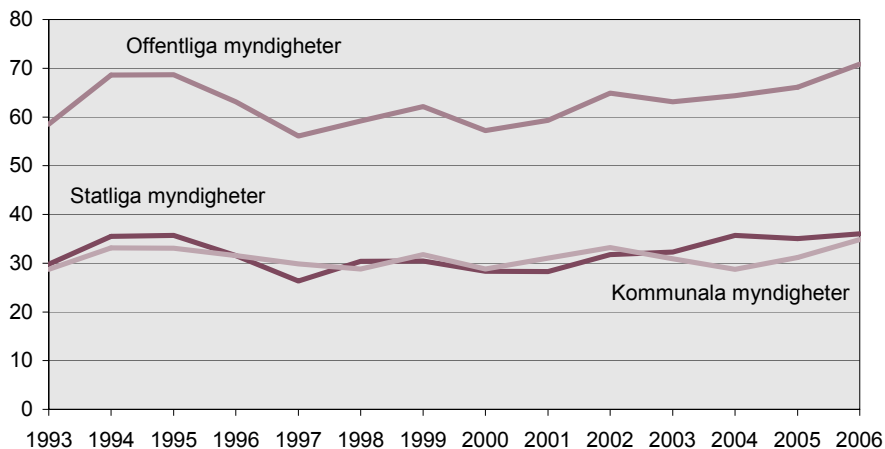
Den kommunala sektorn ökade sina investeringar under 2006 med 15 procent medan den statliga ökade med 7 procent jämfört med föregående år.

Investeringsbegrepp i NR

Totala bruttoinvesteringar omfattar fasta bruttoinvesteringar, lagerinvesteringar samt värdeföremål minus avyttringar av fasta tillgångar. Fasta bruttoinvesteringar avser sådana investeringar som är av materiell eller immateriell karaktär. I begreppet totala bruttoinvesteringar har inte kapitalförslitningen dragits av.

Nettoinvestering definieras som bruttoinvestering minus kapitalförslitning. Kapitalförslitningen motsvarar värdet av de fasta tillgångar som har förbrukats under en period.

Källa: SCB, Nationalräkenskaper

Offentliga myndigheters utgifter för fasta bruttoinvesteringar år 1993–2006, fasta priser. Miljarder kronor

Källa: SCB, Nationalräkenskaper

De totala fasta bruttoinvesteringarna var drygt 10 miljarder högre 2006 än 1993 i fasta priser. Inom den statliga sektorn har variationerna varit större än inom den kommunala sektorn. Sedan 2003 har de statliga investeringarna legat på en högre nivå än de kommunala investeringarna.

Utgifter för investeringar fördelade på ändamål

Den statliga sektorn gjorde under 2005 investeringar för knappt 26 miljarder kronor inom ändamålet näringslivsfrågor. Investeringen utgjorde 67 procent av de totala statliga investeringarna. Inom ändamålet näringslivsfrågor återfinns bland annat utbyggnaden av

infrastrukturen (huvudsakligen vägar och järnvägar). Dessa investeringar utgjorde cirka en tredjedel av totala offentliga sektorns investeringar.

Den kommunala sektorn investerade mest inom ändamålen utbildning och hälso- och sjukvård. Dessa investeringar utgjorde tillsammans 34 procent av den offentliga sektorns totala investeringar. De största investeringarna gjordes inom byggnader och mark. Det är dock viktigt att komma ihåg att en stor del av de kommunala investeringar görs inom kommunala bolag som då redovisas inom näringslivet.

Utgifter för transfereringar

Den offentliga sektorn spelar en stor roll i ekonomin genom att den omfördelar resurser. De inkomster som sektorn får in i form av skatter och annat från andra sektorer används inte enbart för konsumtion och investeringar inom sektorn utan går också tillbaka till de andra sektorerna, i första hand hushållssektorn. En sådan omfördelning brukar kallas transferering. Med transferering menas då inkomstöverföringar som sker utan att någon motsvarande motprestation krävs. Hit räknas t.ex. utbetalda pensioner och barnbidrag. Utgiften för transfereringar uppgick år 2006 till 608 miljarder kronor.

Transfereringarna i relation till BNP ger en uppfattning om deras storlek. Det är dock viktigt att komma ihåg att transfereringarna inte utgör en del av BNP.

Transfereringarna mätt i relation till BNP har minskat under perioden 1993–2006. En av anledningarna är att i början av perioden utbetalades de så kallade bankstöden, vilket gjorde att transfereringarna till företagen blev tillfälligt höga. Transfereringarna till företagssektorn var nära 130 miljarder kronor år 1993 och var år 2006 nere i 47 miljarder kronor. Även transfereringarna till hushållen har förändrats över tiden.

BNP och transfereringarna i löpande priser år 1993–2006. Miljarder kronor samt andel av BNP, procent

År	BNP	Transfereringar	Relativt BNP
1993	1 573	513	33
1994	1 679	480	29
1995	1 810	478	26
1996	1 852	459	25
1997	1 927	450	23
1998	2 012	456	23
1999	2 124	473	22
2000	2 250	480	21
2001	2 326	491	21
2002	2 421	512	21
2003	2 515	554	22
2004	2 625	571	22
2005	2 735	595	22
2006	2 900	608	21

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Transfereringar till hushållen

Hushållen är helt dominerande när det gäller vilka sektorer som tar emot transfereringar från den offentliga sektorn. År 2006 tog hushållen emot 84 procent av de offentliga transfereringarna, medan företagen och utlandet tog emot 8 procent vardera.

Pensionerna, som är den tyngsta posten i transfereringarna till hushållen, stod år 2006 för nästan hälften eller 49 procent av de totala transfereringarna till hushållen. Detta är en ökning med 4 procentenheter från 1993. Pensionerna har ökat med 50 procent i löpande priser mellan 1993 och 2006.

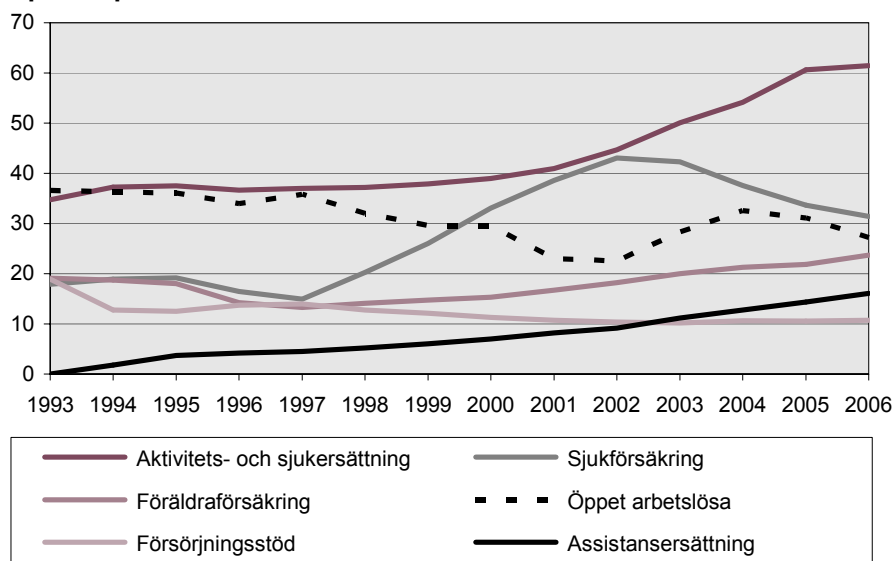
Bland övriga transfereringar, så har aktivitets- och sjukersättningen ökat kraftigt under perioden eller med hela 77 procent. Öknings-
takten har dock mattats av och nivån ligger på ungefär samma nivå
år 2006 som år 2005.

Det har också skett en stor ökning av kostnaden för sjukförsäkringen.
Här är ökningen 75 procent mellan år 1993 och 2006. Men här har
det skett en minskning de senaste åren. Från år 2002, när kostnaden
var som högst har det skett en minskning med 27 procent.

Ersättningen till öppet arbetslösa har minskat med 26 procent under
perioden, men här går kostnaden upp och ner, beroende på arbets-
löshetens omfattning. Det har tidigare funnits en tendens till att
arbetslöshetsersättningarna sjunker när sjukersättningarna ökar och
vice versa, men från och med år 2005 minskar nu såväl sjukersätt-
ningarna som ersättningen till öppet arbetslösa.

Assistansersättningen har ökat markant under perioden och är
numera större än försörjningsstödet (tidigare benämnt socialbidrag).

Vissa transfereringar, utveckling år 1993–2006. Miljarder kronor, löpande priser

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Transfereringar från olika delsektorer

Av de olika delsektorerna inom den offentliga sektorn svarar staten för merparten av transfereringsutgifterna. År 2006 var statens andel 70 procent. Då är att märka att även interna transaktioner inom den offentliga sektorn ingår här, t.ex. transfereringar från staten till kommunsektorn.

Transfereringar från delsektorer inom den offentliga sektorn år 2005. Miljoner kronor

	Staten	Kommunsektorn	Ålderspensions-systemet
Totalt	556 699	57 946	177 351
till hushåll	299 117	37 163	176 156
till företag	31 104	15 851	-
till ålderspensionssystemet	26 562	-	-
till kommunsektorn	153 845	-	-
till utlandet	46 071	-	-
till staten	-	4 932	1 195

Hushållens ideella organisationer, t.ex. religiösa samfund, idrottsföreningar etc. räknas till hushållen

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Det mesta av statens transfereringar, 54 procent, går till hushållen men även kommunsektorn får en ganska stor del, 28 procent. Här ingår generella och specialdestinerade statsbidrag. Mindre andelar går till ålderspensionssystemet, till företagen och till utlandet. Andelen som går från staten till ålderspensionssystemet är avsevärt mindre än det som redovisats i tidigare årgångar av Offentlig ekonomi. Anledningen till detta är att inbetalningar till PPM-systemet inte längre räknas som en statlig transferering.

Ålderspensionssystemets transfereringar går i stort sett till hushållen. Kommunsektorns transfereringar går främst till hushållen, 64 procent, men också företagen får en relativt stor andel, 27 procent. De transfereringar som går från kommunsektorn till staten avser till stor del bidrag gällande infrastruktur.

Ränteutgifter

Det fjärde utgiftsområdet är ränteutgifter varav den största delen utgörs av räntan på statsskulden. År 2006 uppgick de totala ränteutgifterna till 55 miljarder kronor. Ränteutgifterna har minskat sedan slutet av 1990-talet. Främsta anledningen till detta är lägre räntor samt att statsskulden minskat sedan 1977.

BNP och ränteutgifterna år 1993–2006 i löpande priser. Miljarder kronor och procentuell andel av BNP

År	BNP	Räntor	Relativt BNP
1993	1 573	89	6
1994	1 679	104	6
1995	1 810	117	7
1996	1 852	119	7
1997	1 927	119	6
1998	2 012	108	5
1999	2 124	100	5
2000	2 250	93	4
2001	2 326	71	3
2002	2 420	78	3
2003	2 515	59	2
2004	2 625	51	2
2005	2 735	53	2
2006	2 900	55	2

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Lästips

Ringqvist, Margareta. *Om den offentliga sektorn*. Göteborg 1996

Statskontoret. *Staten i omvandling 2001*. Nummer 2001:15

SCB. *Utgifter för det sociala skyddet i Sverige och Europa samt utgifternas finansiering*. Statistiskt meddelande NR 15 SM 0701

SCB. *Nationalräkenskaper 2000–2005*. Statistiskt meddelande NR 10 SM 0701

Till detta avsnitt hör:

Tabell 4. Den offentliga sektorns utgifter, löpande priser, konsoliderat

Tabell 13. Offentliga myndigheters konsumtionsutgifter fördelade på ändamål, löpande priser

Tabell 14. Offentliga myndigheters konsumtionsutgifter fördelade på ändamål, fasta priser

Tabell 15. Transfereringar från den offentliga sektorn till hushållen, löpande priser

Tabell 16. Offentliga fasta bruttoinvesteringar efter ändamål, löpande priser

Tabell 17. Offentliga fasta bruttoinvesteringar efter ändamål, fasta priser

7 Den statliga sektorns ekonomi och verksamhet

I detta kapitel redovisar vi den statliga verksamheten enligt årsredovisningen för staten och myndigheternas årsredovisningar. Dessutom redovisas översiktligt vilka verksamheter som bedrivs i den statliga sektorn. I första hand används den statistik som tas fram i respektive verksamhets egna bokslut, drifts- och verksamhetsredovisningar. Uppgifterna i detta kapitel är därför inte helt jämförbara med de uppgifter som redovisas i nationalräkenskaperna. I detta kapitel redovisas också uppgifter om ålderspensionssystemet, där den huvudsakliga källan är Försäkringskassans årsredovisning.

Årsredovisning för staten

Som utgångspunkt för beskrivningen av den statliga verksamhetens ekonomi används årsredovisningen för staten. Beloppen i detta kapitel skiljer sig därför från dem som redovisats i tidigare kapitel beroende på olika avgränsningar och beräkningsmetoder.

Årsredovisningen för staten grundas på de statliga myndigheternas årsredovisningar. Årsredovisningen ska vara konsoliderad för den statliga sektorn, vilket innebär att transaktioner och tillgodohavanden mellan statliga myndigheter emellan ska exkluderas.

Efter önskemål från riksdagen lämnas årsredovisningen som skrivelse från regeringen i anslutning till vårpropositionen.

Resultaträkningen för 2006 redovisar ett överskott på 104 miljarder, vilket är en förbättring med 67 miljarder jämfört med föregående år. En starkt bidragande orsak till resultatförbättringen är ökade skatteintäkter. Skatteintäkterna ökade med 62 miljarder eller med 7 procent mellan åren. En annan orsak var att räntekostnaden för statskulden minskade.

**Statens konsoliderade resultaträkning år 2005–2006, löpande priser.
Miljarder kronor**

	2005	2006
Summa intäkter	970,6	1 034,9
därav skatter	902,0	963,9
Summa kostnader	-934,5	-965,3
därav transfereringar	-740,5	-762,9
därav statens egen verksamhet	-194,1	-202,5
Resultat från andelar i dotter- och intresseföretag	45,9	48,5
Summa finansiella poster	-45,3	-14,3
Årets över/underskott	36,7	103,7

Årsredovisningen omfattar myndigheter och affärsverk under riksdag och regering med undantag för Riksbanken, AP-fonderna och Premiepensionsmyndigheten. Dessutom ingår Riksbankens grundfond men alltså inte själva Riksbanken.

Källa: Årsredovisning för staten 2006. Regeringens skrivelse 2006/07:101.

Statens resultaträkning och statsbudgeten

Statens resultaträkning är något annat än den redovisning av statsbudgeten och de offentliga finanserna som gjordes i tidigare kapitel. I resultaträkningen är t.ex. inkomster och utgifter periodiserade till intäkter och kostnader, vilket bland annat innebär att investeringar fördelas över hela deras livslängd. Vidare finns skillnader som beror på olika avgränsningar och definitioner. Det går alltså inte att direkt återfinna siffror från resultaträkningen i statsbudgeten.

Jämförelse av det ekonomiska utfallet i statsbudgeten och statens resultaträkning, miljarder kronor:

	2005	2006
Statsbudgetens saldo	14	18
Årets över-/underskott i resultaträkning	37	104

En närmare redogörelse av skillnaderna mellan resultaträkningen och statsbudgeten finns i bilaga 4 till Årsredovisning för staten.

I statens årsredovisning redovisas också tillgångar och skulder. Skillnaden mellan tillgångar och skulder är detsamma som statens nettoförmögenhet. Eftersom statens bokförda skulder är större än de bokförda tillgångarna så blir nettoförmögenheten negativ. År 2006 var den -635 miljarder kronor, att jämföra med -746 miljarder kronor för år 2005. Skillnaden mellan skulder och tillgångar har alltså minskat med drygt 100 miljarder, och beror både på att skulderna minskat

och att tillgångarna ökat. Statsskulden har minskat med 41 miljarder och uppgår nu till 1 220 miljarder. Tillgångarna har ökat bland annat genom att de statligt ägda företagen har ökat sina vinster och genom att stora väginvesteringar genomförts.

De statliga myndigheterna

Den statliga verksamheten utförs i huvudsak av de myndigheter som regeringen har till sin hjälp att styra Sverige. Myndigheterna är av mycket skiftande storlek. De största myndigheterna har mer än 20 000 anställda, medan de minsta har bara några enstaka anställda. Totalt sysselsätter de statliga myndigheterna 220 000 personer enligt statens årsredovisning och 230 000 enligt den registerbaserade sysselsättningsstatistiken.

Statskontoret påpekar i sin rapport "Statsförvaltningens utveckling 1990–2005" att det saknas en allmänt vedertagen och uteslutande definition av myndighetsbegreppet. Detta innebär att det är svårt att avgöra hur många myndigheter som finns och beror på hur myndigheterna avgränsats och definierats i olika sammanhang. Enligt statens årsredovisning, som bygger på uppgifter från Ekonomistyrningsverket, så uppgår antalet till cirka 250 stycken. Denna siffra överensstämmer i stort sett med antalet statliga förvaltningsmyndigheter enligt det nya myndighetsregister, som SCB blivit ålagt att föra. I Regeringskansliets årsbok är antalet cirka 500. Skillnaden mellan de båda uppgifterna beror på att i det högre talet ingår en del nämnder utan anställda. Dessutom är t.ex. hela domstolsväsendet räknat som en myndighet i det lägre antalet, medan varje tingsrätt, hovrätt och liknande räknas som enskilda myndigheter i det högre antalet. Detsamma gäller för andra myndigheter med en regional organisation som t.ex. polismyndigheten.

I nationalräkenskapernas redovisning av de statliga myndigheterna ingår även en del enheter som inte klassas som statlig förvaltning vare sig i SCB:s myndighetsregister, i Statens årsredovisning eller i Regeringskansliets årsbok. Det rör sig om cirka 100 enheter, som huvudsakligen är finansierade med statliga medel. Den största av dessa enheter är Chalmers tekniska högskola, som i motsats till de flesta andra högskolor drivs i bolagsform. Andra exempel är Kungliga operan, Kungliga dramatiska teatern och Riksteatern. Sammanlagt omfattar dessa verksamheter cirka 7 000 anställda. Däremot räknas inte de statliga affärsverken till den statliga sektorn i nationalräkenskaperna utan räknas till näringslivet.

Den statliga förvaltningen är ojämnt fördelad över landet. Mer än hälften (52 procent) av de anställda finns i de tre storstadslänen och Stockholms län står ensamt för 29 procent av de anställda.

Myndigheter i olika verksamhetssektorer

Myndigheterna har mycket varierande verksamheter. I Årsredovisning för staten delas myndigheterna in i olika sektorer:

Infrastruktur: Banverket och Vägverket

Arbetsliv, omsorg och utbildning: Arbetsmarknadsverket och Försäkringskassan m.fl.

Ekonomi: Skatteverket och Tullverket m.fl.

Kultur: Riksarkivet och bland annat några museer

Länsstyrelser, regeringskansli och stabsmyndigheter: Regeringskansliet är störst

Miljö, teknik och jordbruk: Statens räddningsverk är störst

Rättsmyndigheter: Omfattar bland annat Polisväsendet, som är Sveriges största myndighet

Försvarsmakten: Försvarsmakten hör till Rättsmyndigheterna men särskiljs i statens årsredovisning

Universitet, högskolor och forskning: Universiteten och högskolorna dominerar här, men hit hör också en del institut, som t.ex. institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering

Uppdragsbaserad verksamhet: Försvarets materielverk och Lantmäteriverket med flera

Källa: Årsredovisning för staten 2006

Regeringskansliet

Regeringskansliet har en särställning bland myndigheterna, bland annat eftersom det är regeringens stabsmyndighet med statsministern som chef. Dessutom styr Regeringskansliet de andra myndigheterna genom regleringsbrev och genom att följa upp myndigheternas verksamhet. Regeringskansliet har 4 500 anställda, varav cirka 150 är politiskt tillsatta. Tjänstemännen bereder ärenden av skilda slag. Det kan gälla lagstiftning, budgetprocess, styrning av andra myndigheter, olika förvaltningsärenden och internationella frågor inklusive EU-frågor. De bistår också regeringen med svar på frågor och interpellationer från riksdagen och med svar på frågor från allmänheten.

Regeringskansliets utgifter, löpande priser

År	Miljoner kr	Index
2001	5 108	100
2002	4 803	94
2003	5 033	99
2004	5 133	100
2005	5 326	104
2006	5 437	106

Uppgifterna kommer från myndighetens egen redovisning.

Källa: Regeringskansliets årsbok 2006.

De största myndigheterna**De största myndigheterna år 2006 mätt i antal anställda**

Myndighet	Anställda
Polisväsendet	24 000
Försvarsmakten	21 000
Försäkringskassan	16 000
Skatteverket	11 000
Arbetsmarknadsverket	9 000
Kriminalvården	8 000
Vägverket	7 000
Banverket	7 000

Källa: SCB:s Företagsdatabas, FDB2006

I det följande görs en kort beskrivning av de tre största myndigheterna samt den största verksamhetssektorn, universitets- och högskolesektorn.

Polisen

Polisväsendet räknas som en enda myndighet såväl i SCB:s myndighetsregister som i statens årsredovisning. Av polisens årsredovisning framgår dock att polisen räknar med 21 geografiska polismyndigheter, en för varje län. Därutöver finns Rikspolisstyrelsen (med Polishögskolan, Rikskriminalpolisen och Säkerhetspolisen) samt Statens kriminaltekniska laboratorium. Om polisväsendet räknas som en enda myndighet, så blir det landets största myndighet mätt i antalet anställda. Av de 24 000 anställda är 17 000 poliser.

Polisens kostnader för verksamheten har ökat med 27 procent eller med 3,5 miljarder mellan år 2001 och 2006. Av denna ökning står personalkostnaderna för 1,8 miljarder. Antalet anställda har under perioden ökat med 1 900, varav antalet poliser med 1 300.

Polisväsendets verksamhetskostnader, löpande priser

År	Miljoner kr	Index
2001	13 114	100
2002	14 022	107
2003	14 362	110
2004	15 028	115
2005	15 803	121
2006	16 615	127

Uppgifterna kommer från myndighetens egen redovisning.

Källa: Polisens årsredovisning.

Försvarmakten

Under år 2006 har försvaret fortsatt det stora omstruktureringsarbete som är en följd av det försvarsbeslut som togs av riksdagen i december 2004. Svenska förband har gjort insatser i flera länder bland annat i Afghanistan och på Balkan. Arbetet med den av Sverige ledda EU-styrkan Nordic Battlegroup har påverkat en stor del av verksamheten inom Försvaret.

I försvarets driftskostnad för år 2005 ingår avsättningar för omstruktureringskostnader med nästan 3 miljarder kronor, som förklarar den höga kostnaden för 2005.

Försvarets driftskostnader, löpande priser

År	Miljoner kr	Index
2001	31 578	100
2002	31 901	101
2003	32 447	103
2004	31 273	99
2005	33 401	106
2006	29 204	92

Uppgifterna kommer från myndighetens egen redovisning.

Källa: Försvarsmaktens årsredovisning.

Försäkringskassan

Den 1 januari 2005 slogs de 21 allmänna försäkringskassorna samman med Riksförsäkringsverket till den nya myndigheten Försäkringskassan. Målet med denna omorganisation var att skapa tydligare styrning av arbetet, mer enhetlig tillämpning av lagar och regler och ökad medborgerlig insyn.

I redovisningen av Försäkringskassans verksamhetskostnader avser siffrorna före år 2005 summan för de allmänna försäkringskassorna och Riksförsäkringsverket. Försäkringskassans utbetalningar av ersättningar ingår inte i verksamhetskostnaderna. Den kraftiga minskningen av kostnaderna år 2004 beror på en stor justering av pensionsavsättningen i samband med att personalen övergick till statlig anställning.

Försäkringskassans verksamhetskostnader, löpande priser

År	Miljoner kr	Index
2001	7 761	100
2002	8 238	106
2003	8 782	113
2004	7 440	96
2005	8 576	111
2006	9 366	121

Uppgifterna kommer från myndighetens egen redovisning.

Källa: Försäkringskassans årsredovisning.

Universitets- och högskolesektorn

Varje enskilt universitet och högskola är en egen myndighet, men ser man till denna verksamhet sammantaget så är universitet, högskolor och forskning den största sektorn inom staten med sammanlagt 52 400 anställda år 2006, motsvarande en fjärdedel av de statligt anställda. Antalet anställda ligger på ungefär samma nivå som föregående år.

Högskolesektorns kostnader, löpande priser

År	Miljoner kr	Index
2001	47 200	100
2002	52 300	111
2003	55 300	117
2004	57 100	121
2005	56 300	119
2006	57 100	121

Uppgifterna kommer från Högskoleverkets redovisning.

Källa: Högskoleverkets årsrapport.

Den totala kostnaden för universitets- och högskolesektorn omfattar också studenternas studiestöd och verksamheten vid ett antal centrala myndigheter, t.ex. Högskoleverket, Centrala studiestödsnämnden

och Verket för högskoleservice. År 2006 uppgick den totala kostnaden till 57,1 miljarder kronor vilket var 800 miljoner kronor högre än år 2005 och på samma nivå som år 2004.

År 2006 hade 49 lärosäten rätt att utfärda examina inom grundläggande högskoleutbildning, av dessa hade 26 lärosäten dessutom rätt att utfärda examina inom forskarutbildning. Av dessa 49 lärosäten bedrevs 36 lärosäten som statliga myndigheter.

Under läsåret 2005/2006 kom 82 700 nya studenter till universitet och högskolor. Totala antalet studenter i grundutbildningen var 320 000, en minskning med tre procent sedan förra läsåret. Av alla studerande avlade 43 600 sin första grundexamen under året.

I forskarutbildningen var antalet nybörjare 2 800. Antalet aktiva i forskarutbildningen var 18 000 och antalet examinerade doktorer var 2 750.

Ålderspensionssystemet

Den del av samhällets skydd vid ålderdom som inte betalas ut via statsbudgeten benämns ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. Detta är den tredje delsektorn i den offentliga sektorn enligt den indelning som används i den officiella statistiken. Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten är en del av samhällets ekonomiska äldrepolitik och ingår därmed i *socialförsäkringarna*, som svarar för huvuddelen av samhällets ekonomiska trygghetssystem.

Detta ålderspensionssystem ersätter det tidigare gällande pensionsystemet, vilket omfattade ATP och folkpension. Det äldre pensionsystemet kommer att fasas ut fram till 2018 och successivt ersättas av det nya ålderspensionssystemet.

Utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten belastar inte statsbudgeten. De ingår emellertid i de utgifter som omfattas av utgiftstaket för staten.

Socialförsäkringens ekonomiska skydd vid ålderdom

Förutom ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten består socialförsäkringens ekonomiska skydd vid ålderdom av:

Ersättning vid ålderdom: Garantipension till ålderspension, bostadstillägg till pensionärer, delpension, äldreomsorgsstöd och särskilt bostadstillägg

Ersättning vid dödsfall: Omsättningspension, särskild efterlevnads-pension, änkepension

Övrigt skydd: Frivillig pension, sjömanspension

Ålderspensionssystemets uppbyggnad

Ålderspensionssystemet finansieras genom ett antal avgifter som betalas av arbetsgivare, egenföretagare, staten och den enskilde själv. Ålderspensionssystemet är avgiftsbestämt till skillnad mot övriga försäkringsgrenar som är förmånsbestämda. Detta innebär att avgifterna ligger fast och pensionsförmånernas värde anpassas till vad som är möjligt med tillgängliga medel. Avgifterna till ålderspensionssystemet förs inte till statsbudgeten utan till AP-fonderna och premiepensionssystemet.

Avgifterna till pensionssystemet är bestämda till 18,5 procent av pensionsunderlaget. Pensionsunderlaget består av pensionsgrundande inkomster och pensionsgrundande belopp.

Av de sammanlagda pensionsavgifterna går 16 procentenheter till inkomstpensionen och 2,5 procentenheter till premiepensionen. Ålderspensionssystemet består alltså av två huvuddelar:

Inkomstpensionen inklusive tilläggspension - fördelningsdel

Premiepensionen - premiereservdel

Det är bara inkomstpensionen inklusive tilläggspension som räknas till den offentliga sektorn efter ett beslut i Eurostat. Premiepensionen ingick tidigare i offentlig sektor men enligt ett beslut av Eurostat förs denna del numera till hushållen. Som en konsekvens av detta har den offentliga sektorns sparande minskat medan hushållens sparande har ökat. Omräkningarna av premiepensionen har gjorts tillbaka till 1995.

Inkomstpensionen och AP-fonderna

Huvuddelen av avgifterna till pensionssystemet går till inkomstpensionen inklusive tilläggspensionen. Det finns ett klart samband för individen mellan vad som betalats in till systemet och vad som senare betalas ut till pensionären. Inkomstpensionen är ett fördelningssystem, vilket innebär att dagens pensionsavgifter utbetalas som pensioner till dagens pensionärer. För den enskilda personens inbetalda pensionsavgifter erhålls pensionsrätter som visar att systemet är skyldig individen medel. Dessa medel betalas sedan ut när personen blir pensionär. Tilläggspension får alla personer födda fram till 1953 pga. av att de inte fullt ut kunnat tjäna in inkomst- eller premiepension. Personer födda före 1938 får bara tilläggspension medan personer födda mellan 1938 och 1953 får pension enligt övergångsregler dvs. de får en del tilläggspension och en del inkomst- och premiepension.

Inkomstpensionen och tilläggspensionen finansieras från AP-fonderna. AP-fondernas roll i det reformerade ålderspensionssystemet är att utjämna svängningar i balansen mellan pensionsavgifter och utbetalda pensioner.

I samband med pensionsreformen 2000 ändrades regelverket för de tidigare AP-fonderna. Som en följd av ombildandet av AP-fonderna reducerades AP-fonderna i det tidigare pensionssystemet (ATP-systemet) och medel överfördes till staten. Dessa medel har använts för att minska statsskulden med cirka 200 miljarder kronor de första åren på 2000-talet.

Första, Andra, Tredje och Fjärde och Sjätte AP-fonderna förvaltar det buffertkapital som ingår som en mindre del av inkomstpensionens tillgångar. Första, Andra, Tredje och Fjärde AP-fonderna har samma uppdrag – att förvalta globala portföljer av aktier, obligationer och andra räntebärande papper. Sjätte AP-fonden har ett specialiserat uppdrag att investera en mindre del av pensionssystemets fonderade kapital på den s.k. riskkapitalmarknaden.

Sjunde AP-fonden har inrättats för att förvalta Premiesparfonden och Premievalsfonden. För de personer som avstår från att välja någon fond för sin premiepension så placeras deras pensionsmedel i Premiesparfonden. Premievalsfonden är däremot ett statligt alternativ bland cirka 700 valbara fonder i premiepensions-systemet.

År 2006 ökade fondtillgångarna, dvs. Första – Fjärde och Sjätte AP-fonderna, med nästan 89 miljarder kronor. Nettot mellan pensionsavgifterna och pensionsutbetalningarna gav ett överskott på 7,5 miljard-

der kronor 2006. Avkastningen på fonderat kapital uppgick till drygt 83 miljarder kronor och administrationskostnaderna till cirka 2 miljarder kronor.

Avkastningen på fonderna är beroende av utvecklingen på aktiemarknaden eftersom nära 60 procent av tillgångarna är placerade i aktier, varav merparten i utländska aktier.

Tillgångarna i AP-fonderna svarar för en mindre del av tillgångarna i inkomstpensionen. Förutom dessa fonder beräknas en tillgång i form av framtida avgifter. Denna så kallade avgiftstillgång uppgick till 5 945 miljarder kronor vid utgången av 2006 och svarar för knappt 90 procent av systemets tillgångar på 6 803 miljarder kronor.

Pensionsskulden, som består av intjänade pensionsrätter med avdrag för utbetala pensioner, uppgick till 6 703 miljarder kronor vid utgången av 2006.

Inkomstpension, resultat- och balansräkning år 2004–2006. Miljarder kronor

	2004	2005	2006
RESULTATRÄKNING			
Förändring av fondtillgångar			
Pensionsavgifter	171,6	179,6	183,6
Pensionsutbetalningar	-164,8	-169,1	-176,2
Avkastning på fonderat kapital	65,2	114,6	83,4
Administrationskostnader	-2,7	-2,0	-2,1
Summa förändring fondtillgångar	69,3	123,0	88,7
Förändring av avgiftstillgång	141,5	114,1	224,0
Förändring av pensionsskuld *	-259,8	-217,5	-241,5
Årets resultat	-49	19,6	71,2
BALANSRÄKNING			
Tillgångar			
Fondtillgångar	646,2	769,2	858,0
Avgiftstillgång	5 606,6	5 720,7	5 944,6
Summa tillgångar	6 252,8	6 489,9	6 802,6
Eget kapital och skulder			
Eget kapital	8,8	28,4	99,6
Pensionsskuld	6 244,0	6 461,5	6 703,0
Summa eget kapital och skulder	6 252,8	6 489,9	6 802,6

* Negativ post(-) innebär att pensionsskulden ökar och positiv post (+) innebär att den minskar med angivet belopp.

Källa: Försäkringskassan, Pensionssystemets årsredovisning. Inkomstpensionssystemet resultat- och balansräkning 2005, 2006.

Premiepension

De resterande 2,5 procentenheter av avgifterna på sammantaget 18,5 procent av pensionsunderlaget går till premiepensionssystemet. I premiepensionssystemet fonderas avgifterna i personliga konton för kommande utbetalningar. Storleken på denna del av en persons pension är både beroende av tillväxten i de valda fonderna och av den årliga avgiften.

Premiepensionsmyndigheten (PPM) är försäkringsgivare för premiepensionen i det allmänna ålderspensionssystemet. Myndighetens huvudsakliga uppgifter är att hantera individuella konton för pensionsmedel i olika värdepappersfonder och att, i samarbete med Försäkringskassan, besluta om och medverka vid pensionsutbetalningar och informera om premiepensionssystemet.

Premiepensionen räknas, som tidigare nämnts, inte till offentliga sektorn, men Premiepensionsmyndigheten är en statlig myndighet.

Premiepension år resultat- och balansräkning år 2004–2006. Miljarder kronor

	2004	2005	2006
RESULTATRÄKNING			
Förändring av fonderade tillgångar			
Pensionsavgifter	22,4	23,6	50,0
Pensionsutbetalningar	0,0	-0,1	-0,2
Avkastning på fonderat kapital	9,0	44,8	27,0
Administrationskostnader, m.m.	-0,3	-0,3	-0,3
Summa förändring fondtillgångar	31,0	68,0	76,4
Förändring av pensionsskuld	-31,0	-68,0	-76,4
Årets resultat	0	0	0
BALANSRÄKNING			
Tillgångar			
Försäkringstillgångar	125,1	193,1	269,4
Övriga tillgångar	45,4	47,4	26,0
Summa tillgångar	170,5	240,5	295,4
Eget kapital och skulder			
Eget kapital	-1,7	-1,6	-1,6
Pensionsskulder	125,1	193,1	269,4
Övriga skulder	47,1	49,0	27,6
Summa skulder och resultat	170,5	240,5	295,4

* Negativ post(-) innebär att pensionsskulden ökar och positiv post (+) innebär att den minskar med angivet belopp.

Källa: Försäkringskassan, Pensionssystemets årsredovisning. Premiepension, resultat- och balansräkning 2005, 2006

År 2006 uppgick avgifterna till premiepensionen avseende nya pensionsrätter till 50 miljarder kronor och avkastningen på fonderna till 27 miljarder kronor. Efter avdrag för administrationskostnader m.m. ökade fondtillgångarna med 76 miljarder kronor.

Vid utgången av 2006 uppgick tillgångarna till 295 miljarder kronor, varav 26 miljarder kronor bestod av "övriga tillgångar" som ännu inte var placerade i de cirka 700 fonderna. Fondkapitalet uppgick till 269 miljarder kronor.

Lästips:

Högskoleverket. *Universitet & högskolor*. Högskoleverkets årsrapport 2007

Regeringskansliet. *Regeringskansliets årsbok 2006*. Stockholm 2007

Regeringskansliet. *Årsredovisning för staten 2006*. Regeringens skrivelse 2006/07:101

Försäkringskassan. *Årsredovisning 2006*. 2007

Försäkringskassan. *Pensionssystemets årsredovisning 2006*. 2007

Försäkringskassan. Socialdepartementet. *Den svenska ålderspensionen*. 2006

Premiepensionsmyndigheten. *Årsredovisning avseende år 2006*. 2007

För mer info om de olika myndigheterna se respektive myndighets hemsida.

8 Kommunernas ekonomi och verksamhet

I detta kapitel beskriver vi översiktligt ekonomin och verksamheten i de större verksamhetsområdena som bedrivs i kommunerna. I avsnittet används i första hand den statistik som tas fram i kommunernas egna bokslut, drifts- och verksamhetsredovisningar. Uppgifterna i detta kapitel är därför inte helt jämförbara med de uppgifter som redovisas i nationalräkenskaperna.

Den organisatoriska indelningen i kommuner har ändrats över tiden. År 1962 tog riksdagen ett beslut om en stor indelningsreform. Reformen gick ut på att antalet kommuner skulle minskas avsevärt. Beslutet resulterade i att antalet kommuner minskade i etapper från mer än 1 000 till 277 år 1977. Därefter har några kommuner på nytt delats, så att det år 2007 fanns 290 kommuner.

Strukturella förändringar

Flera stora omfördelningar av ansvarsområden mellan kommuner, landsting och stat skedde under 1990-talet. Skolans kommunalisering 1991 var den största omfördelningen av ansvar från staten till kommunsektorn. Den mest omfattande överföringen av verksamhet från landstingen till kommuner gällde vård och omsorg om äldre och funktionshindrade genom Ädelreformen 1992.

Kommunerna övertog under mitten på 1990-talet också ansvaret för omsorgen om utvecklingsstörda samt, i samband med den så kallade Psykädelreformen, kostnadsansvaret för patienter som bedöms vara medicinskt färdigbehandlade inom den psykiatriska vården. Inom ramen för handikappreformen som inleddes 1994 fick kommunerna vidgat ansvar för stöd och service till funktionshindrade. Under samma period skedde också en överföring av landstingens ansvar för vårdutbildningarna dels till de statliga högskoleutbildningarna, dels till kommunernas gymnasiala utbildningar.

Kommunernas ekonomi

Kommunernas verksamhetskostnader (dvs. kostnaderna för kommunens årliga löpande verksamhet) var 433,2 miljarder kronor 2006, en ökning med 5 procent från 2005.

Resultaträkning för kommuner år 2004–2006. Miljarder kronor

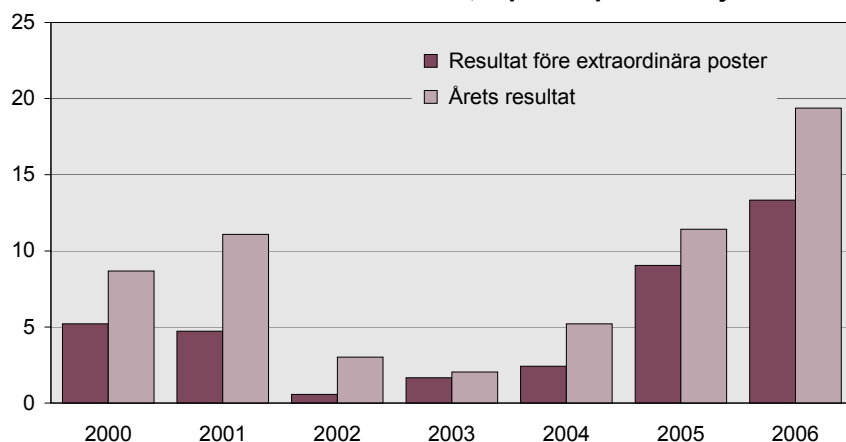
	År 2004	År 2005	År 2006
Verksamhetens intäkter	95,1	96,4	104,2
Verksamhetens kostnader	-398,1	-411,0	-433,2
Avskrivningar	-13,4	-13,6	-14,3
Verksamhetens nettokostnader	-316,3	-328,2	-343,3
Skatteintäkter	277,0	285,3	302,4
Generella statsbidrag och utjämning m.m. netto	38,7	..	..
Utgjämningssystemen, generella statliga bidrag	..	48,3	50,4
Finansiella intäkter	10,1	9,9	10,6
Finansiella kostnader	-7,0	-6,3	-6,7
Resultat före extraordinära poster	2,4	9,0	13,3
Extraordinära intäkter	3,7	4,5	9,3
Extraordinära kostnader	-0,9	-2,1	-3,3
Årets resultat	5,2	11,4	19,4

Anm. Mellan 2004 och 2005 har en ändring av det kommunalekonomiska utjämnningssystemet och generella statsbidrag genomförts.

Källa: SCB. Kommunernas hushållning med resurser 2006. OE 25 SM 0701

Kommunernas resultaträkningar för 2006 visar ett sammanlagt överskott på 13,3 miljarder kronor före extraordinära poster. Årets resultat, som också inkluderar extraordinära poster uppgår till 19,4 miljarder kronor.

Det är resultatet före extraordinära poster som används som en indikator på kommunsektorns balans. Överskottet före extraordinära poster 2006 innebar en ökning från 2005 med 4,3 miljarder kronor. Största orsakerna till överskottet var att skatteintäkter ökade med 17,1 miljarder. Skatteintäkter är kommunens största intäkt och den finansierar ca 70 procent av verksamhetskostnaderna.

Kommunernas resultat år 2000–2006, löpande priser. Miljarder kronor

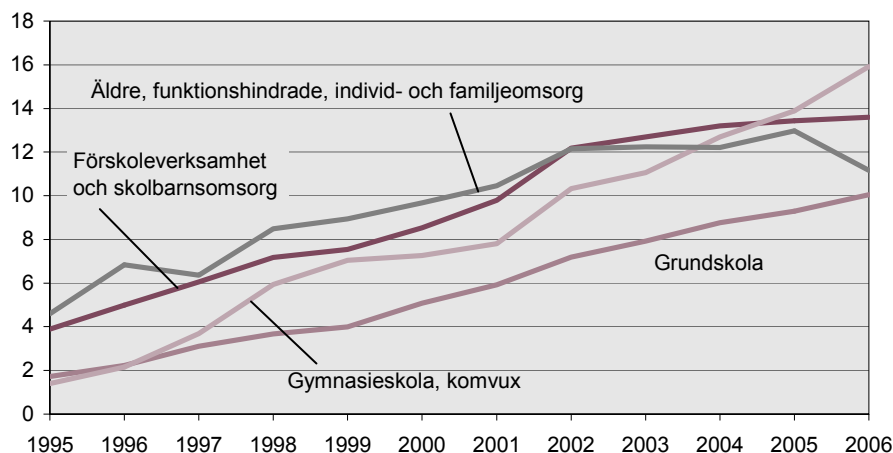
Källa: SCB. Kommunernas hushållning med resurser 2006. OE 25 SM 0701

Kostnaden för den anställda personalen med 245,7 miljarder kronor utgjorde 57 procent av kommunens totala kostnad år 2006, vilket är det samma som föregående år.

Kostnaden för köp av verksamhet var 57,4 miljarder kronor vilket var en ökning på ca 13 procent jämfört med 2005. Köp av verksamhet motsvarar 13 procent av kommunens totala driftkostnad, vilket är ungefär detsamma som året före. De största kostnaderna för sådana entreprenader var inom äldreomsorgen, grundskolan samt förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen. En stor del av köpen av verksamhet inom gymnasieskolan sker från andra kommuner och landsting.

Det är vanligast att lägga ut verksamhet på entreprenad till företag. Kostnaderna för köp av verksamhet från företag (exklusive kommun-ägda företag) uppgick till 35,6 miljarder kronor 2006, vilket motsvarar drygt 60 procent av de totala kostnaderna för köp av verksamhet. Kostnaderna för köp av verksamhet från föreningar och stiftelser uppgick sammanlagt till cirka 11 miljarder kronor och skedde oftast inom förskoleverksamhet och grundskola.

Kommunernas köp av välfärdstjänster från privatägda företag och organisationer som andel av respektive verksamhets driftkostnad år 1995–2006. Procent

Köpen gäller från föreningar och stiftelser, företag exklusive kommunägda företag och enskilda.

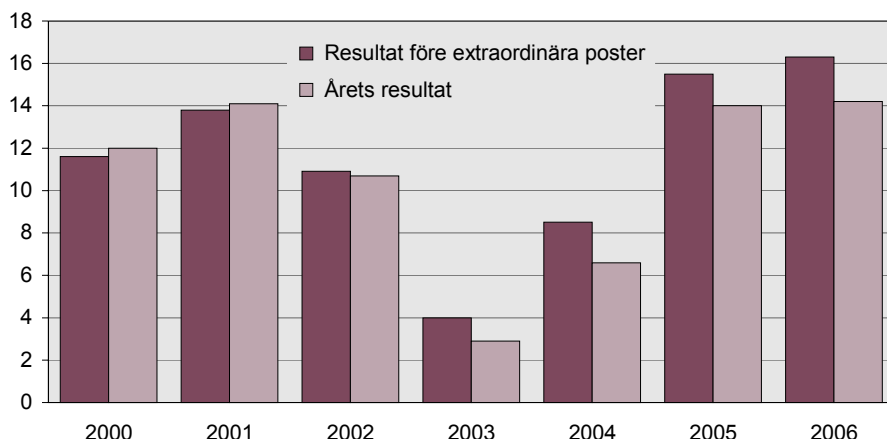
Källa: SCB. Kommunernas hushållning med resurser 2006. OE 25 SM 0701.

Kostnadsbegrepp för kommunernas verksamheter

Den kostnad som redovisas räknas fram som kommunens bruttokostnad minskad med dels interna intäkter (dvs. intäkter från andra förvaltningar i kommunen) och dels för intäkter från försäljning av verksamhet till andra kommuner och landsting.

Kommunkoncerner

Kommunerna kan organisera sin verksamhet på olika sätt och bland annat bedriva viss verksamhet i bolagsform i stället för i förvaltningsform. I huvudsak är det den affärsmässiga verksamheten som kan bedrivas i bolagsform. Kommunkoncernen omfattar dels den verksamhet kommunerna driver i förvaltningsform dels den verksamhet kommunen lagt i kommunala bolag. De kommunala bolagen påverkar kommunernas ekonomi och verksamhet. En kommun som äger företag som ger överskott kan dra nytta av detta medan en kommun med förlustföretag kan tvingas ge ägartillskott till detta bolag.

**Kommunkoncernernas resultat år 2000–2006, löpande priser.
Miljarder kronor**

Källa: SCB. Kommunernas hushållning med resurser 2006. OE 25 SM 0701.

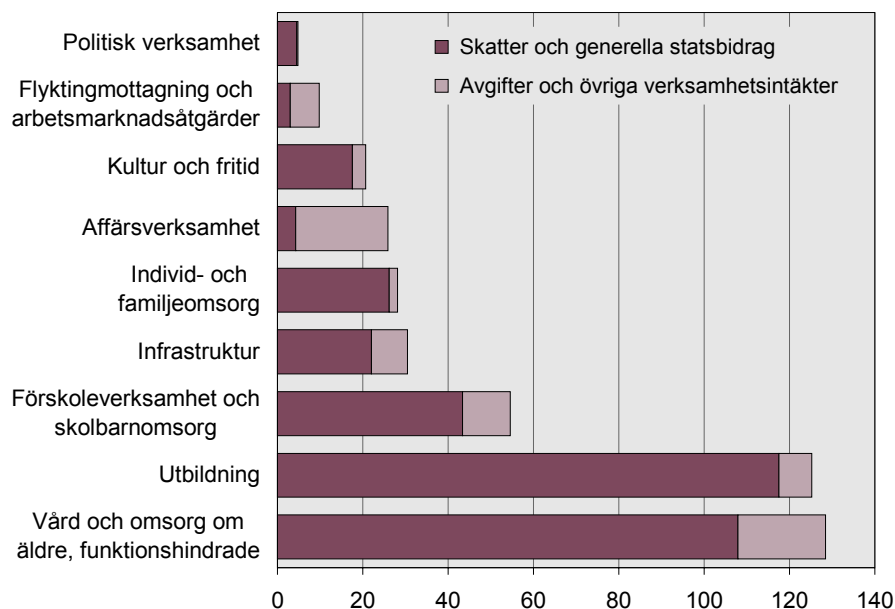
År 2006 var koncernens resultat före extraordinära poster 16,3 miljarder kronor, vilket var ungefär 3 miljarder kronor högre än motsvarande resultat för kommunerna.

Årets resultat för koncernen 2006 var 14,2 miljarder kronor vilket var 5,2 miljarder kronor lägre än årets resultat för kommunerna. Skillnaden mellan kommunkoncern och kommun vad det gäller årets resultat beror på att de extraordinära posterna är högre i kommunerna än vad de är i koncernerna. Koncernen hade dessutom skattekostnader på 1,5 miljarder kronor som belastade årets resultat.

Verksamheternas kostnader och utveckling

Kommunernas verksamhet består av ett flertal olika tjänster och produkter. De flesta av dem är obligatoriska, dvs. kommunerna är skyldiga att tillhandahålla verksamheten för alla invånare. De största verksamhetsområdena för kommunerna är utbildningsverksamheter inklusive förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg samt omsorg om äldre och funktionshindrade.

Den största delen av kommunernas verksamhet finansieras av intäkter av skatter och generella bidrag från staten. Endast en mindre del finansieras med hjälp av avgifter och övriga verksamhetsintäkter som t.ex. riktade statsbidrag och andra bidrag som direkt kan hänföras till en viss verksamhet.

**Kostnad och finansiering av kommunernas verksamheter år 2006.
Miljarder kronor**

Kostnaden för färdtjänst/riksfärdtjänst på 1,7 miljarder kronor ingår ej.

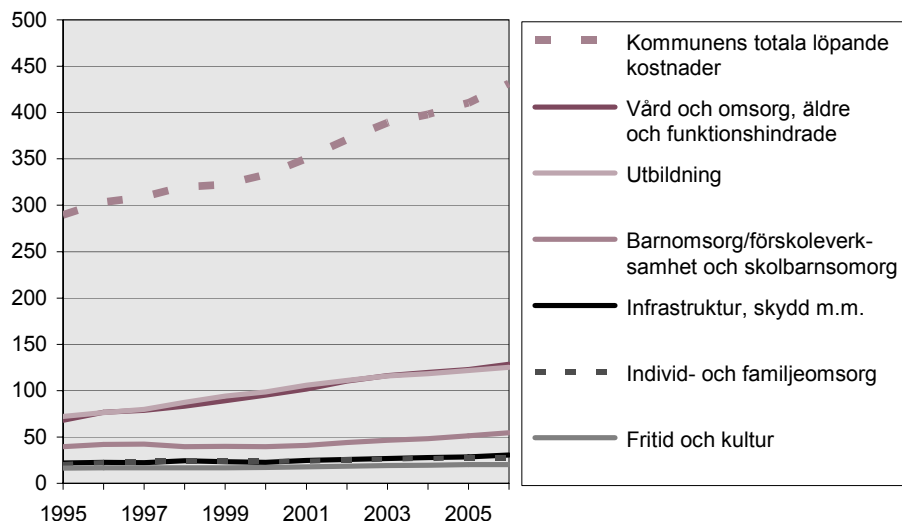
Källa: SCB. Kommunernas hushållning med resurser 2006. OE25 SM 0701

Till verksamhetsområdet *affärsverksamhet* räknas sådana tjänster som kommunen utför men som till mer än 50 procent finansieras av taxor och avgifter. Exempel på sådana verksamheter är vattenförsörjnings- och avloppshantering och bostadsverksamhet. Denna affärsverksamhet ingår inte i de offentliga myndigheterna enligt NR utan i näringslivet eftersom de inte finansieras av skatter.

Utvecklingen av kommunernas totala kostnader för de verksamheter som kommunen har skyldighet att tillhandahålla invånarna har skett i olika takt för de skilda verksamhetsområdena vilket framgår av diagrammet nedan.

Kostnaderna för de två största verksamhetsområdena *vård och omsorg om äldre och funktionshindrade* samt *utbildning*, exklusive förskoleverksamhet och skolbarnomsorg, har stadigt ökat sedan mitten av 1990-talet och i stort sett i samma takt. Kostnaderna för *barnomsorg/förskoleverksamhet och skolbarnomsorg* var i stort sett oförändrade och även något minskande under 1990-talets sista år för att därefter öka något under 2000-talets första år.

Kostnad för kommunernas totala löpande verksamhet och vissa verksamhetsområden år 1996–2006, löpande priser. Miljarder kronor

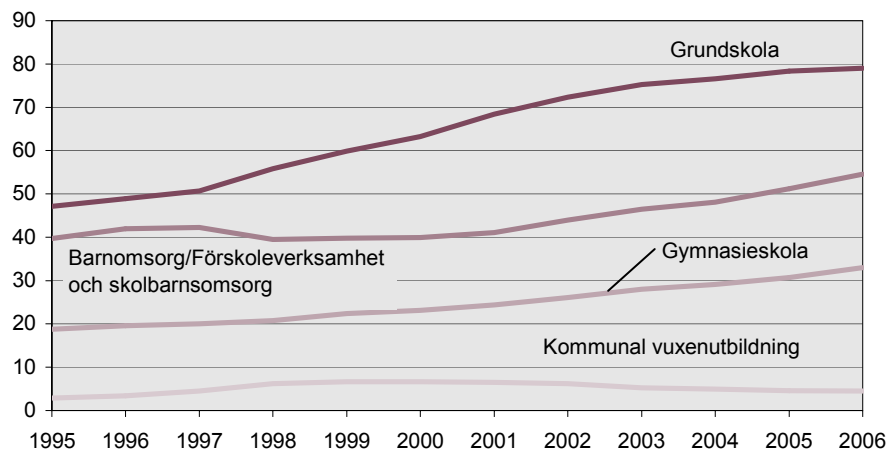

Källa: SCB, Kommunernas hushållning med resurser 2006. OE25 SM 0701

Förskoleverksamhet och utbildning

Kommunerna är skyldiga att tillhandahålla utbildning i olika former för medborgarna. De olika utbildningsformerna regleras av skollagen (1985:1100). Alla barn och ungdomar ska ha lika tillgång till utbildning i det offentliga skolväsendet – oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden. Kommunernas ansvar avser förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg, utbildning för barn och ungdom samt vuxenutbildning.

Kommunernas sammanlagda kostnader för dessa utbildningsverksamheter uppgick till 180 miljarder kronor år 2006 vilket motsvarande 19 726 kronor per invånare. I kostnaderna ingår även de kostnader kommunerna har för högskoleutbildning och uppdragsutbildning på lite mer än en miljard kronor. Kostnaderna för utbildning har ökat för samtliga utbildningsformer förutom den kommunala vuxenutbildningen.

Kostnader för verksamheter inom utbildningsområdet år 1995–2006, löpande priser. Miljarder kronor

Från och med 1998 förs kostnaderna för förskoleklass (tidigare s.k. 6-årsverksamhet) från förskoleverksamheten till grundskolan

Källa: SCB, Kommunernas hushållning med resurser 2006. OE 25 SM 0701

Satsningen på förskolan fortsätter

Förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg omfattar ett flertal olika verksamheter av det som tidigare gick under samlingsnamnet barnomsorg. Verksamheterna byggdes ut kraftigt under 1990-talet men även under 2000-talet genomfördes reformer för att öka tillgängligheten till förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg (maxtaxa, allmän förskola m.m.). År 2006 var kostnaden för förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg sammanlagt 54,6 miljarder kronor, motsvarande i genomsnitt 5 991 kronor per invånare.

Kostnaden för förskolan uppgick till 75 procent av totalkostnaderna för förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen. Kostnaderna för familjedaghem (för barn 0 – 12 år) utgjorde endast en tjugondel av kostnaderna för förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg 2006.

År 2006 var 756 100 barn inskrivna i förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg totalt, en ökning med drygt 20 000 barn sedan 2005. Av dessa fanns lite mer än hälften i förskoleverksamheten. Antalet barn i familjedaghem har minskat kontinuerligt sedan slutet av 1980-talet, 2006 fanns det 30 800 barn inskrivna.

Mellan 2000 och 2004 låg antalet barn per årsarbetare i förskolan konstant på 5,4 men minskade till 5,2 barn per årsarbetare 2005 och för 2006 har det minskat ytterligare till 5,1 barn per årsarbetare. I

fritidshemmen uppgick däremot antalet barn per årsarbetare till 18,9 år 2006, jämfört med 2005 då det var 18,6 barn per årsarbetare.

Antal elever i grundskolan minskar

Kostnaderna för grundskolan har ökat mest av de olika skolformerna den senaste tioårsperioden på grund av demografiska förändringar. Kostnaden för grundskolan uppgick till 74,9 miljarder kronor och kostnaden för förskoleklassen till 4,1 miljarder kronor 2006, sammanlagt motsvarande dessa skolkostnader i genomsnitt 8 673 kronor per invånare.

Antalet elever i grundskolan läsåret 2006/07 var 962 300 elever vilket var färre än läsåret innan. Den minskning av antalet elever som skett från "toppåret" läsåret 2001/02 med 1 057 200 grundskoleelever fortsätter därmed i takt med de mindre årskullarna.

Antal elever per lärare (exklusive övrig pedagogisk personal som t.ex. fritidspedagoger etc.) i grundskolan läsåret 2005/06 kan beräknas till 12,0 elever per lärare, vilket innebar en något ökad lärartäthet jämfört med tidigare år.

Kraftig ökning av gymnasieskolans kostnader under 2000-talet

Gymnasieskolan omfattar 17 treåriga nationella program, ett individuellt program samt specialutformade program. Programmen byggs upp av olika kurser, av vilka ett antal kärnämnen är obligatoriska för alla elever på de nationella programmen och det specialutformade programmet.

Kostnaden för gymnasieskolan var 33 miljarder kronor 2006 vilket motsvarade i genomsnitt 3 621 kronor per invånare. Kostnaden för gymnasieskolan började öka kraftigt under 2000-talet, till stor del beroende på att ett ökande antal ungdomar kommit i gymnasieåldern.

Antalet elever i gymnasieskolan var 376 100 läsåret 2006/07. Andelen elever på nationella program fortsätter att minska, framförallt till förmån för utbildningar vid fristående skolor och specialutformade program. Lsåret 1995/96 studerade 91 procent av alla gymnasieelever på ett nationellt program, motsvarande andel 2006/07 är 67 procent. Andelen elever vid fristående skolor har under samma period ökat från två till 15 procent.

Antal elever per lärare (exklusive övrig pedagogisk personal som t.ex. fritidspedagoger etc.) i gymnasieskolan läsåret 2006/07 var 12,3 elever per lärare, i stort sett samma lärartäthet som året före.

Kostnaderna för komvux minskar

Den kommunala vuxenutbildningen (komvux) består dels av en grundläggande vuxenutbildning, dels av en gymnasial vuxenutbildning och påbyggnadsutbildning. Läsåret 2005/06 gick 227 700 elever i den kommunala vuxenutbildningen.

Den sammanlagda kostnaden för komvuxutbildningarna uppgick till 4,5 miljarder kronor 2006, varav 0,9 miljarder kronor avsåg den grundläggande vuxenutbildningen. Detta motsvarar en genomsnittlig kostnad per invånare på 498 kronor. Kostnaderna för den kommunala vuxenutbildningen har därmed fortsatt att minska, beroende på ett minskat elevantal, sedan de högsta kostnaderna vid sekelskiftet på 6,6 miljarder kronor.

Vård och omsorg om äldre och funktionshindrade

Kommunernas skyldigheter att ge service, hjälp och omvårdnad för **äldre personer** regleras av socialtjänstlagen (SoL Lag 2001:453). Enligt lagen ska de äldres möjligheter att bo kvar hemma och ha kontakter med andra personer underlättas genom hjälp i hemmet, färdtjänst och annan service. För äldre människor med behov av särskilt stöd är kommunen också skyldig att inrätta särskilda boendeformer för service och omvårdnad.

För **personer med funktionshinder** har kommunernas socialtjänst ett särskilt ansvar och ska verka för att dessa personer kan delta i samhällets gemenskap och leva som andra. För att ytterligare underlätta det dagliga livet för de funktionshindrade och främja full delaktighet i samhällslivet trädde lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS Lag 1993:387) i kraft 1994. Lagen syftar till att ge och skapa jämlika levnadsvillkor för personer med varaktiga och omfattande funktionshinder. LSS är en rättighetslag som ska komplettera de insatser som kan ges med stöd av lagstiftningen i SoL och hälso- och sjukvårdslagen (HSL Lag 1982:763).

De personer som omfattas av LSS har rätt att för sin dagliga livsföring få assistansersättning enligt lagen om assistansersättning (LASS Lag 1993:389) om personen har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov i genomsnitt mer än 20 timmar i veckan.

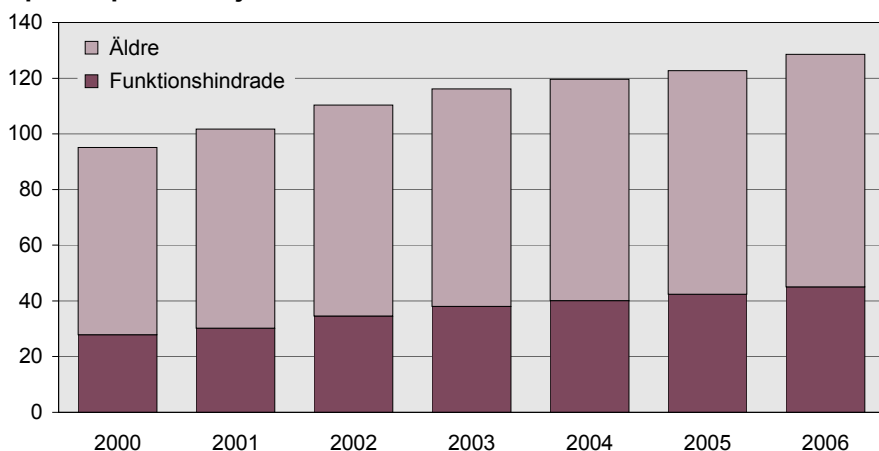
Kostnaderna för omsorg om äldre och funktionshindrade, exklusive färdtjänst/riksfärdtjänst, uppgick till 128,4 miljarder kronor 2006. Detta motsvarar en genomsnittlig kostnad på 14 092 kronor per

invånare. Den största delen av kostnaderna avsåg vård och omsorg om äldre med 83,5 miljarder kronor.

Det var drygt 140 300 äldre personer, som bodde i ordinärt boende, som var beviljade hemtjänst den 1 oktober 2006. Jämfört med år 2000 hade antalet personer med beviljad hemtjänst ökat med 16 procent. Cirka 98 600 äldre personer bodde permanent i särskilda boendeformer 2006, vilket var en minskning med 17 procent jämfört med år 2000.

Huvuddelen av kommunernas verksamhet avseende stöd och service till funktionshindrade personer är insatser enligt LSS. Den 1:a oktober 2006 hade ca 55 800 personer en eller flera insatser enligt LSS, exkl. insatsen råd och stöd. Detta var en ökning med 2,8 procent från året före.

Kostnader för omsorg om äldre och funktionshindrade år 2000–2006, löpande priser. Miljarder kronor

Källa: SCB, Kommunernas hushållning med resurser 2006 OE 25 SM 7501

Huvuddelen av kostnaderna för *äldre personer* utgörs av kostnader för vård och omsorg i särskilt boende. Av de totala kostnaderna för äldre 2006 gick 63 procent till vård och omsorg i särskilt boende medan kostnaderna för hemtjänst för äldre i eget boende uppgick till 25 procent.

84 procent av kommunernas kostnader för *funktionshindrade personer* avser insatser för stöd och service enligt LSS och LASS.

Kostnader för insatser enligt LSS och LASS år 2001–2006, löpande priser. Miljarder kronor

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Boende enligt LSS	11,1	12,0	13,3	13,8	14,3	15,7
Personlig assistent enligt LSS och LASS	8,2	9,8	11,0	12,1	12,9	13,7
Daglig verksamhet , övriga insatser enligt LSS	6,0	6,5	7,2	7,5	8,1	8,3
Insatser enligt LSS och LASS totalt	25,4	28,3	31,5	33,4	35,3	37,7

Källa: SCB. Kommunernas hushållning med resurser 2006. OE 25 SM 0701

Kostnaderna för personlig assistans upptar en växande andel av de totala kostnaderna för insatser enligt LSS och LASS och var nästan lika höga som kostnaderna för boende enligt LSS år 2006.

Även staten är huvudman för vissa delar av stöd och servicen för funktionshindrade. År 2006 fick kommunerna 8,1 miljarder kronor i ersättning från Försäkringskassan för kostnader för personlig assistans enligt LASS.

Kommunalförbund

Ett kommunalförbund kan bildas av två eller flera kommuner. Medlemmarna, kommunerna, överlämnar beslutanderätten till kommunalförbundet i den eller de frågor för vilka kommunalförbundet bildats. Finansieringen sker i huvudsak genom att kommunerna lämnar medlemsbidrag till kommunalförbunden. Den verksamhet som bedrivs i kommunalförbund är den som ligger inom det kommunala ansvarsområdet. Det finns flest kommunalförbund inom gymnasieskolan och räddningstjänsten. Motivet för samverkan inom gymnasieskolan är främst att ge eleverna så många nationella program som möjligt att välja mellan. När det gäller räddningstjänsten är bildandet av kommunalförbund främst ett sätt att hålla nere kostnaderna. Det är inte bara de mindre kommunerna som ser fördelar med att samverka utan samverkan finns oavsett storlek på kommun.

Begreppet kommunalförbund innefattar förutom vanliga kommunalförbund även regionala och finansiella samverkansorgan. Regionala samverkansorgan består av ett landsting/region och länets samtliga kommuner och de har till uppgift att utarbeta program för länets utveckling. De får befogenhet att besluta om länsplaner för regional

infrastruktur samt rätt att besluta om vissa statliga medel för regional utveckling.

Den 1 januari 2005 trädde den nya lagen om finansiell samordning i kraft, vilket ger försäkringskassan, länsarbetsnämnden, kommun och landsting möjlighet att bilda finansiella samverkansorgan. Syftet är att samordna och prioritera rehabiliteringsinsatser så att den enskilde individen uppnår eller förbättrar sin förmåga att utföra förvärvsarbete.

År 2006 uppgår antalet kommunalförbund till 129, vilket var 19 fler än 2005.

Resultaträkning för kommunalförbund år 2004–2006. Miljoner kronor

Resultaträkningsposter	2004	2005	2006
Verksamhetens intäkter	7 118	8 025	9 205
<i>därav medlemsintäkter</i>	5 036	5 659	6 488
Verksamhetens kostnader	-6 694	-7 530	-8 640
Avskrivningar	-253	-270	-307
Verksamhetens nettokostnader	171	225	259
Finansiella intäkter	24	21	36
Finansiella kostnader	-105	-100	-108
Resultat före extraordinära poster	90	146	187
Extraordinära intäkter	10	1	7
Extraordinära kostnader	0	-1	-1
Resultat före bokslutsdispositioner och skatt	100	146	193
Bokslutsdispositioner och skatt	5	-1	-5
Årets resultat	105	145	188

Källa: SCB. Kommunernas hushållning med resurser 2006. OE 25 SM 0701.

Kommunalförbundens driftskostnader för utbildningsverksamheter (2,7 miljarder kronor) och räddningstjänsten (2,6 miljarder kronor) svarade tillsammans för nästan två tredjedelar av kommunalförbundens totala driftskostnad.

Kommunalförbundens största kostnad är, i likhet med kommunerna, kostnader för personalen. Särskilt inom räddningstjänsten utgör personalkostnaden en stor del med tre fjärdedelar av den totala driftkostnaden medan personalkostnaden för utbildningsverksamheterna är hälften av den totala driftskostnaden.

Lästips:

SCB. *Kommunernas hushållning med resurser*. Statistiskt meddelande OE 25 SM 0701

SCB. *Bakgrundsfakta till ekonomisk statistik. 2006:5. Skola, vård och omsorg i privat regi*. 2006

SCB och Sveriges Kommuner och Landsting. *Vad kostar verksamheten i Din kommun? Bokslut 2006*. Stockholm 2007

SCB. *Utbildningskostnader 2002-2006*. Statistiskt meddelande UF 12 SM 0701

SCB. *Årsbok för Sveriges kommuner 2007*. Örebro 2006

Socialstyrelsen. *Jämförelsetal för socialtjänsten 2006*

Socialstyrelsen. *Funktionshindrade personer – insatser enligt LSS år 2005*.

Statistik. *Socialtjänst 2007:2*

Socialstyrelsen. *Äldre – vård och omsorg år 2006*. Statistik. *Socialtjänst 2007:3*

Skolverket. *Beskrivande data 2006. Förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, skola och vuxenutbildning. Rapport 302*. 2007

Skolverket. *Barn, elever och personal – riksnivå. Rapport 296*. 2007

Till detta avsnitt hör:

Tabell 18. Kostnader för kommunernas verksamheter, löpande priser

9 Landstingens ekonomi och verksamhet

I detta kapitel beskriver vi översiktligt ekonomin och de verksamheter som bedrivs i landstingen. I avsnittet används i första hand den statistik som tas fram i respektive verksamhets egna bokslut, drifts- och verksamhetsredovisningar. Uppgifterna i detta kapitel är därför inte helt jämförbara med de uppgifter som redovisas i nationalräkenskaperna.

Landstingens ekonomi

År 2007 fanns det 18 landsting och 2 regioner (Västra Götalandsregionen och Region Skåne) samt en kommun som ansvarade för landstingens uppgifter (Gotlands kommun). Jämfört med kommunerna ansvarar landstingen och regionerna för uppgifter som avser större geografiska områden och som ofta kräver stora resurser.

I nedanstående beskrivning räknas verksamheten i Gotlands kommun inte med, om inget annat anges. Gotland som helhet förs till redovisningen av den primärkommunala verksamheten. Även i nationalräkenskaperna förs verksamheten inom Gotlands kommun till den primärkommunala sektorn.

Landstingens och regionernas verksamhetskostnader (dvs. kostnaderna för den årliga löpande verksamheten) uppgick till 214,9 miljarder kronor 2006, en ökning med 6,8 procent jämfört med 2005. Det är framförallt kostnader som material och tjänster som ökat kraftigt och bland dem de verksamhetsanknutna tjänsterna.

Verksamhetsintäkterna uppgick till 31 miljarder kronor, vilket motsvarar en ökning på 3,6 procent. Verksamhetsintäkterna ökade alltså inte fullt så kraftigt som verksamhetskostnaderna gjorde. Landstingens stora inkomstkälla, skatteintäkter och statsbidrag, uppgick sammanlagt till 191,7 miljarder kronor vilket kan jämföras med 2005 då dessa intäkter uppgick till 181,2 miljarder kronor, en ökning med cirka 10 miljarder kronor. Det är framförallt skatteintäkterna i de stora landstingen som bidragit till ökningen.

Skatte- och statsbidragsintäkterna finansierar cirka 90 procent av verksamhetskostnaderna medan inkomster som exempelvis patientavgifter och andra avgifter finansierar endast en liten del, knappt 3 procent, av verksamhetskostnaderna. Övriga resterande kostnader finansieras framförallt genom landstingens olika försäljningar såsom försäljning av verksamhet och försäljning av tjänst. Landstingen och regionernas sammanlagda resultaträkning för 2006 visar ett sammanlagt överskott på 1,8 miljarder kronor.

Resultaträkning för landsting och regioner år 2004–2006. Miljarder kronor

	2004	2005	2006
Verksamhetens intäkter	48,1	29,9	31,0
Verksamhetens kostnader	-193,7	-201,3	-214,9
Avskrivningar	-5,6	-5,7	-5,9
Verksamhetens nettokostnader	-151,2	-177,1	-189,8
Skatteintäkter	141,8	147,1	155,9
Generella statsbidrag och utjämning m.m. netto	9,6	34,1	35,8
Finansiella intäkter minus kostnader	- 0,4	0,1	0,1
Resultat före extraordinära poster	- 0,2	4,2	1,9
Extraordinära poster, netto	0	0,1	-0,1
Årets resultat	- 0,2	4,3	1,8

Anm. Från och med 2005 redovisas läkemedelsbidraget inte i verksamheten utan som ett generellt statsbidrag.

Källa: Sveriges Kommuner och Landsting. Statistik om hälso- och sjukvård samt regional utveckling 2006.

Hälften av landstingens kostnader avser personal

Närmare hälften av landstingens och regionernas totala kostnader avser personalkostnader. Löner utgör 30 procent och övriga personalkostnader inkl. pensioner utgör 16 procent av de totala kostnaderna. Andra stora kostnader är material och tjänster som uppgick till knappt 30 procent. Bland dem ingår landstingens utgifter för läkemedelförmånen med 8 procent.

Under 2000-talet har det blivit allt vanligare att landstingen köper verksamhet från annan producent. Köpen görs framförallt från privata företag men även från landstingsägda företag. Om man exkluderar de landstingsinterna köpen så utgjorde köp av verksamhet drygt 10 procent av de totala utgifterna. Inom hälso- och sjukvården är det inom den specialiserade somatiska vården som man till störst del köper verksamhet. Under 2006 köptes verksamhet för ungefär 10 miljarder kronor inom det verksamhetsområdet.

Nettokostnaderna, dvs. bruttokostnad minus bruttointäkt, uppgick till 191,1 miljarder kronor 2006. Nettokostnaden avser därmed den kostnaden som ska finansieras med skatter, generella statsbidrag och finansnetto. I nettokostnaderna har servicekostnaderna som t.ex. landstingens fastighetsförvaltning fördelats ut på de olika verksamheterna.

Kostnader och intäkter efter huvudområden 2006. Miljarder kronor

	Nettokostnad (bruttokostnad minus bruttointäkt)	Verksamhetens		Investe- rings- utgifter
		externa kost- nader/intäkter (netto)	interna kost- nader/intäkter (netto)	
Hälso- och sjukvård	-173,5	-131,5	-40,9	-4,0
Regional utveckling	-13,2	-12,4	-0,8	-0,3
Serviceverksamheter	0,0	-38,9	38,9	-4,2
Utbetalda pensioner, int. räntointäkter m.m.	-4,4	-7,1	2,7	.
Summa verksamhet¹	-191,1	-189,9	0	-8,5

1) Den totala nettokostnaden för samtliga verksamheter inkluderar Gotlands kommuns nettokostnader för hälso- och sjukvård. När det gäller verksamheternas kostnader och intäkter ingår inte Gotland.

Källa: Sveriges kommuner och landsting. Statistik om hälso- och sjukvård samt regional utveckling 2006.

Koncernens resultat

I koncernen ingår landstingens samtliga förvaltningsenheter och bolag. Skillnaden i resultat för landstingskoncernerna sammantaget och landstingen är 2,8 miljarder kronor.

Sju landsting redovisade 2006 en resultaträkning avseende landstingskoncern, dessa landsting var: landstingen i Stockholms län, Södermanlands län, Västra Götalandsregionen, Gävleborgs län, Jämtlands län, Västerbottens län samt Norrbottens län. Dessa landsting har ett koncernresultat som skiljer sig från landstingsresultatet. För övriga landsting skiljer sig inte koncernresultatet från landstingsresultatet.

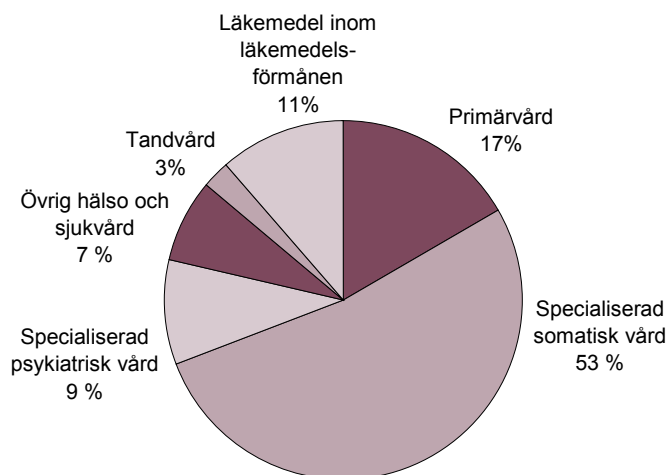
Verksamheternas kostnader och utveckling

Hälso- och sjukvården utgör det största verksamhetsområdet för landstingen men landstingen har även verksamhet inom regional utveckling. Det området innefattar verksamheter som utbildning, kultur och kollektivtrafik. Verksamhetsområdet regional utveckling utgör 7 procent av de totala nettokostnaderna. Hälso- och sjukvård utgör 91 procent.

Hälso- och sjukvård

Landstingens nettokostnader för hälso- och sjukvården uppgick till 174 miljarder kronor 2006. Det största området var specialiserade somatisk vård. Området utgör 53 procent av de totala nettokostnaderna. Det minsta området var tandvård som utgör 3 procent.

Fördelning av kostnader för hälso- och sjukvården år 2006. Procent

Den politiska verksamheten avseende hälso- och sjukvården utgör knappt 1 procent av nettokostnaderna och redovisas inte i diagrammet. Läkemedlen inom läkemedelsförmånen redovisas separat. Läkemedel i den slutna vården redovisas under respektive verksamhet.

Källa: Sveriges Kommuner och Landsting. Statistik om hälso- och sjukvård samt regional utveckling 2006.

Prestationer (verksamhetsmått) inom hälso- och sjukvården

Som mått på prestationer i hälso- och sjukvården används besök respektive vårdtillfälle per utskriven patient. Besök används för att beskriva behandlingar i öppen vård och vårdtillfälle per utskriven patient används på motsvarande sätt inom slutna vård. Inom primärvården har det blivit allt vanligare att ett "normalt" besök på vårdcentralen ersätts med en telefonkontakt. För att registreras som telefonkontakt ska den ersätta ett besök och det ska finnas en journalanteckning.

Inom den specialiserade vården särskiljs mottagningsverksamhet från dagsjukvård. Med dagsjukvård avses öppenvård som innebär mer omfattande eller resurskrävande insatser än vad ett besök normalt kräver.

Som en tredje vårdform vid sidan av öppen- och slutenvården kan hemsjukvård särredovisas. Denna vårdform bedrivs inom såväl primärvård som specialiserad somatisk vård och psykiatrisk vård.

Läkarbesök och vårdplatser

Antal läkarbesök uppgick till 25,8 miljoner 2006, vilket är en marginell ökning jämfört med de senaste åren. Besöken hos andra personalkategorier än läkare fortsatte att öka. Där uppgick antal besök till 30,6 miljoner 2006, 70 procent hänförs till primärvården.

Antalet disponibla vårdplatser var 2006 ungefär lika många som året innan, drygt 26 300 vårdplatser. Detta kan jämföras med år 2001 då det fanns drygt 3000 fler disponibla vårdplatser. 80 procent av vårdplatserna fanns inom den specialiserade somatiska vården medan endast 16 procent av vårdplatserna finns inom den specialiserade psykiatriska vården.

Kostnadsbegrepp för de olika verksamheterna

Olika kostnadsbegrepp används för att beskriva landstingens verksamheter. Här redovisas några av de mest vanligt förekommande måtten. Dels finns de totala driftskostnaderna för respektive delområde. Dessa kostnader innehåller interna kostnader som kan exkluderas vid behov. Nettokostnader är ett kostnadsbegrepp där driftsintäkter exkluderas från driftskostnader. Måttet visar vilka kostnader som ska finansieras med bland annat skatteintäkter. Ett tredje mått finns, där interna intäkter och försäljning till landsting och kommuner exkluderas från totala kostnader vilket visar den totala produktionskostnaden utan koppling till finansieringen.

Olika kostnadsmått för exemplet primärvård 2006, miljarder kronor

Totala driftskostnader	38
därav interna kostnader	13
Nettokostnader	29
Kostnader justerade för interna intäkter och försäljning	32
Det kostnadsmått som fortsättningsvis kommer att vara mest förekommande i detta kapitel är det sistnämnda måttet.	

Primärvård

Primärvården är den första vårdnivån inom hälso- och sjukvården och omfattar basal medicinsk utredning, behandling och omvårdnad samt förebyggande arbete och rehabilitering. Merparten av all primärvård bedrivs vid vårdcentraler. Det finns dock primärvård

som bedrivs utanför vårdcentralerna som t.ex. barn- och mödrahälsovård. De verksamhetsområdena kan bedrivas på både barn- och kvinnokliniker men räknas som primärvård. Den sammanlagda kostnaden för primärvården var 32 miljarder kronor 2006 (nettokostnad 29 miljarder kronor). Primärvården omfattar tio olika delområden, varav allmänläkarvård svarar för cirka hälften av kostnaderna och sjuksköterskevården för drygt en tiondel.

Totalt gjordes 36,9 miljoner besök inom primärvården, vilket motsvarade nästan fyra besök per invånare. Det vårdområde som mottog flest patienter var allmänläkarvården som mottog 85 procent av alla besök i primärvården. Det näst största området, sjuksköterskevård, utgjorde 22 procent. Trots detta var det totalt sett vanligare att träffa en annan personalkategori än läkare vid ett besök i primärvården. Knappt var tredje besök hos primärvården skedde hos en vårdgivare utanför landstinget.

Specialiserad somatisk vård

Specialiserad vård utgör den andra vårdnivån. Den omfattar medicinsk utredning, behandling och omvårdnad som kräver mer specialiserade insatser samt större tekniska och personella resurser än primärvård. Verksamheterna bedrivs huvudsakligen vid sjukhus men även utanför sjukhus på specialistläkarmottagningar eller vårdcentraler. Kostnaden för den specialiserade somatiska vården var 97 miljarder kronor (nettokostnad 91 miljarder kronor).

Den specialiserade somatiska vården tog emot 18,4 miljoner besök 2006, vilket innebär nästan två besök per invånare. Merparten, 65 procent, av besöken gjordes hos en läkare. Knappt hälften av alla besök inom den specialiserade somatiska vården gjordes inom den kirurgiska korttidsvården. 19 procent av vårdkontaktarna köpte landstingen av andra producenter.

Specialiserad psykiatrisk vård

Specialiserad psykiatrisk vård omfattar psykiatrisk korttidsvård och psykiatrisk långtidsvård. Kostnaden för denna vård var 17 miljarder kronor 2006 (nettokostnad 16 miljarder kronor) varav drygt hälften avsåg den psykiatriska slutna vården. Området omfattar även behandlingshem inom den psykiatriska barn- och ungdomsvården.

Antalet besök uppgick till 4 miljoner och merparten besök kan hänföras till allmän psykiatri. Endast tio procent av den sammanlagda verksamheten sker hos annan vårdgivare.

Tandvård

Kostnaderna för tandvården var 8 miljarder kronor 2006 (nettokostnad 4,7 miljarder kronor). Hälften av resurserna inom tandvården går till allmäntandvård för barn och ungdomar. Den omfattar all förebyggande och basal tandvård som ges till ungdomar i åldern 0–19 år. Den specialiserade tandvården är också ett delområde som tar stora resurser i anspråk. Den omfattar exempelvis tandreglering och tandlossningssjukdomar och vänder sig till såväl barn och ungdomar som vuxna.

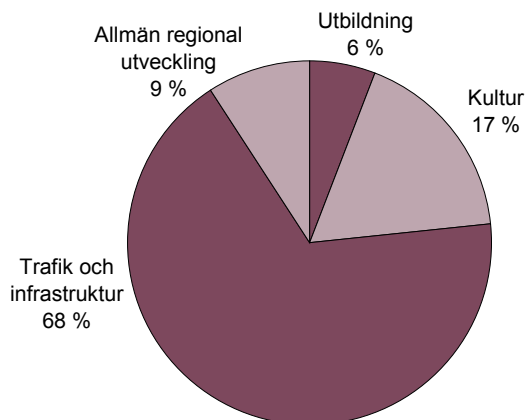
Övrig hälso- och sjukvård

Kostnaderna för den övriga hälso- och sjukvården uppgick till 17 miljarder kronor 2006 (nettokostnad 13 miljarder kronor). De mest framträdande verksamheterna är handikappverksamhet/hjälpmedelsverksamhet samt ambulans och sjuktransporter. Dessa verksamhetsområden utgjorde 30 respektive 25 procent av de totala nettokostnaderna inom övrig hälso- och sjukvård. Handikappverksamhet/hjälpmedelsverksamhet omfattar bl.a. hjälpmedelscentraler (hörcentraler, syncentraler och instrumentverkstäder) ortopedisk verksamhet samt pedagogisk hörselvård. Övriga verksamheter som klassas som övriga hälso- och sjukvård är sjukresor, social verksamhet, folkhälsofrågor, forskning och utvecklingsverksamhet m.m.

För handikapp/hjälpmedelsverksamheten redovisas besök/hembesök vilket för 2006 uppgår till 444 000. Det motsvarar 0,05 besök/hembesök per invånare.

Regional utveckling

Den regionala utvecklingen omfattar fem huvudområden, varav det största är trafik- och infrastruktur. Landstingens och regionernas nettokostnader för dessa aktiviteter uppgick sammanlagt till 13 miljarder kronor 2006. Landstingen och regionerna samarbetar ofta med andra aktörer i regionen, t.ex. näringsliv och kommuner, när det gäller regional utveckling. Detta innebär att finansiering och ansvar kan se olika ut inom olika landsting.

Fördelning av nettokostnader för regional utveckling 2006. Procent

Den politiska verksamheten avseende regional utveckling utgör 1 procent av nettokostnaderna och redovisas inte i diagrammet.

Källa: Sveriges Kommuner och Landsting. Statistik om hälso- och sjukvård samt regional utveckling 2006.

Trafik och infrastruktur

Nettokostnaderna för trafik- och infrastrukturuområdet uppgick till 8,8 miljarder kronor 2006. Det vanligaste är att landsting och regioner ansvarar tillsammans med kommunerna för kollektivtrafiken i länet genom särskilda länstrafikbolag. Undantagen är Stockholms läns landsting och Region Skåne som ensamma ansvarar för trafiken. Verksamhetsområdet omfattar anslag/stöd till trafikbolag och bidrag till annan form av persontransporter samt bidrag till tele- och datakommunikationer, byggande av vägar m.m.

Utbildning och kultur

Landstingen är huvudmän för naturbruksgymnasier och för cirka hälften av landets folkhögskolor. Nettokostnaderna för utbildning och kultur uppgick till 3,1 miljarder kronor 2006. De största kostnaderna inom detta område avser teater- och musikverksamhet (32 procent) och folkhögskoleverksamhet (18 procent).

Lästips:

Regeringskansliet. *Kommuner och landsting – organisation, verksamhet och ekonomi*. www.regeringen.se

SCB. *Årsbok för Sveriges kommuner 2007*.

Socialstyrelsen. *Hälso- och sjukvård-Lägesrapport 2006*. Februari 2007

Sveriges Kommuner och Landsting. *Ekonomirapporten*. November 2007

Sveriges Kommuner och Landsting. *Statistik om hälso- och sjukvård samt regional utveckling 2006*.

Till detta avsnitt hör:

Tabell 19. Landstingens kostnader och intäkter efter område

10 Offentligt ägda företag

I detta kapitel beskrivs de offentligt ägda företagen. Kapitlet inleds med en genomgång av företagens resultat- och balansräkningar samt några utvalda nyckeltal. Därefter beskrivs företagens branschtillhörigheter, sysselsättning samt struktur. Beskrivningen utgår i huvudsak från företagsekonomiska redovisningar.

Näringslivet omfattar både privat och offentligt ägda företag som producerar för en marknad. De offentligt ägda företagen ingår alltså inte i myndighetssektorn utan i näringslivet i nationalräkenskaperna (det finns några undantag, som gäller företag som inte drivs under marknadsmässiga former). De offentligt ägda företagen står för drygt 7 procent av de sysselsatta i näringslivet.

Liksom de privatägda företagen, så står de offentligt ägda under aktiebolagslagen och andra lagar och förordningar som styr företagsverksamheten i Sverige. Men de offentligt ägda företagen står också under en politisk styrning som gör att deras verksamhet delvis ska svara mot andra mål än de privatägda företagen. Till exempel finns det i kommunallagen bestämmelser om när en kommun får lämna över verksamhet till ett kommunalt bolag.

För de statliga företagen kan staten ställa särskilda krav på att de skall vara föredömen inom områden som miljö, etik och jämställdhet. Därtill kommer att vissa statliga företag skall tillgodose särskilda samhällsintressen, som t.ex. Apoteket och Systembolaget.

Offentligt ägda företag

I SCB:s redovisning av de offentligt ägda företagen gäller att ett företag räknas som ägt av den offentliga sektorn om företaget till övervägande del kontrolleras av den offentliga sektorn. Normalt utövas kontrollen över ett aktiebolag av dem som har högsta rösteandelen, men kontrollen kan också utövas genom rätten att tillsätta styrelsemajoritet eller genom särskild lagstiftning. Om kontrollen till lika delar utövas av den privata sektorn och den offentliga sektorn, så räknas företaget som offentligt ägt.

Ett offentligt ägt bolag fördelas på delsektorer genom att jämföra den statligt ägda delen med den kommunalägda delen. Är kommunalägda delen större än den statliga delen så blir företaget landstings- eller kommunägt, i annat fall blir det statligt ägt.

I föregående upplaga av Offentlig ekonomi så hämtades uppgifterna om de statligt ägda företagen från regeringskansliets rapport Verksamhetsberättelse för företag med statligt ägande. Det är viktiga definitionsskillnader mellan regeringskansliets redovisning av de statliga företagen och SCB:s redovisning. I regeringskansliets redovisning av de statliga företagen finns företag under statlig förvaltning och ägar-engagemang med, där ägarandelen är minst 20 procent. Dessutom görs redovisning konsoliderat per koncern, dvs. att transaktioner mellan företagen inom en koncern är borträknade. I SCB:s redovisning görs enbart en summering av de olika posterna utan konsolidering. I SCB:s redovisning kommer dessutom enbart den svenska delen av koncernen med, medan även den utländska delen kommer med i regeringskansliets redovisning

Offentligt ägda företags ekonomi**Resultaträkning**

De statligt ägda företagen har en omsättning som är dubbelt så stor som de kommunägda och 10 gånger så stor som de landstingsägda, och när man ser till det redovisade årsresultatet är de statliga företagens dominans ännu större.

Resultaträkning år 2006 för de offentligt ägda företagen. Miljoner kronor

	Statligt ägda	Kommun- ägda	Lands- tingsägda
Omsättning	292 068	145 210	26 030
Övriga rörelseintäkter	19 143	6 749	8 286
Rörelsens kostnader	-249 823	-118 088	-33 870
Resultat före avskrivningar	61 388	33 871	446
Avskrivningar	-14 626	-16 171	-1 177
Resultat efter avskrivningar	46 762	17 700	-731
Finansiella intäkter	39 011	8 092	142
Finansiella kostnader	-18 382	-14 220	-345
Resultat efter finansiellt	67 390	11 572	-934
Bokslutsdispositioner	-6 442	-1 979	15
Skatt	-10 022	-1 356	-15
Årets resultat	50 926	8 238	-934

Källa: SCB. Offentligt ägda företag 2006, OE 27 SM 0701.

Balansräkning

De statliga företagen har i stort sett dubbelt så stora tillgångar som de kommunägda, medan de landstingsägda har i sammanhanget små tillgångar. Det kan vara värt att notera att andelen omsättnings-tillgångar är relativt liten för de kommunägda företagen och de är till och med mindre än de kortfristiga skulderna. Bland skulderna är det annars de långfristiga skulderna som dominerar, både vad gäller de statliga företagen och de kommunägda företagen.

Balansräkning år 2006 för de offentligt ägda företagen. Miljoner kronor

	Statligt ägda	Kommun- ägda	Lands- tingsägda
Anläggningstillgångar	935 506	611 099	19 410
Omsättningstillgångar	392 881	65 508	12 935
Summa tillgångar	1 328 387	676 607	32 345
Eget kapital	275 230	106 881	5 739
Obeskattade reserver	74 409	39 086	2 453
Avsättningar	21 638	8 695	2 939
Långfristiga skulder	706 369	435 422	10 332
Kortfristiga skulder	250 741	86 114	10 881
Summa skulder och eget kapital	1 328 387	676 607	32 345

Källa: SCB. Offentligt ägda företag 2006, OE 27 SM 0701.

Nyckeltal

Nyckeltal är ett vanligt använt instrument, såväl för att jämföra olika företag med varandra som för att följa ett företag eller en grupp av företag över tid. Nyckeltalen består ofta av att man sätter ett tal i relation till ett annat. På så sätt kan man jämföra företag av olika storlek med varandra.

Avkastning på eget kapital är beräknat som resultat efter finansiella poster dividerat med justerat eget kapital. År 2006 var avkastningen på eget kapital högst för de statligt ägda företagen, och avkastningen ligger till och med högre än för näringslivet totalt. De kommunalt ägda företagens avkastning var avsevärt lägre, och för de landstingsägda var avkastningen till och med kraftigt negativ. Som tidigare nämnts verkar dock de kommunalt ägda företagen under andra betingelser, som gör att jämförelserna inte blir helt rättvisande.

Soliditeten beräknas genom att justerat eget kapital divideras med summa skulder och eget kapital. Soliditeten i de offentligt ägda företagen är avsevärt lägre än för näringslivet i dess helhet. För de kommunägda företagen ligger soliditeten på bara hälften av genomsnittet för hela näringslivet, och soliditeten för de statliga och landstingsägda ligger inte så mycket högre än för de kommunägda.

Avkastning på eget kapital och soliditet 2006. Procent

	Avkast- ning	Soliditet
Näringslivet, totalt	18	40
Statligt ägda företag	20	25
Kommunägda företag	9	20
Landstingsägda företag	-12	23

Källa: För näringslivet, totalt är källan SCB. Företagens ekonomi, preliminära uppgifter och för de offentligt ägda är källan SCB. Offentligt ägda företag 2006, OE 27 SM 0701. I Företagens ekonomi ingår inte finansiella företag.

Verksamhet och struktur

Antal företag och sysselsatta

När det gäller att räkna hur många offentligt ägda företag det finns i Sverige, så kan man få helt olika resultat beroende på hur man definierar begreppet företag och hur företagen avgränsas. I SCB:s redovisning av de offentligt ägda företagen så är antalet drygt 2 100, varav 500 är statligt ägda, 1 500 är kommunägda och 100 är landstingsägda. Som jämförelse kan nämnas att i Regeringskansliets rapport

2006/07:120 anges antalet statligt ägda företag till 55 beroende på att man här räknar koncerner. Däremot innehåller SCB:s företagsdatabas, FDB, mer än 4 000 juridiska enheter som är klassade som offentligt ägda. Antalet företag är alltså ett tveksamt mått att använda om man vill ge en bild av de offentligt ägda företagen, eftersom antalet beror på vad man menar med ett företag.

Antalet sysselsatta i SCB:s redovisning, som bygger på uppgifter i FDB, av de offentligt ägda företagen är drygt 180 000, vilket är något lägre än antalet sysselsatta i den registerbaserade sysselsättningsstatistiken, RAMS, som redovisas i tabell 3 i tabellbilagan. Differensen beror på att avgränsningen av sysselsatta gjorts något olika. I RAMS är antalet sysselsatta 213 000 i offentligt ägda företag, organisationer och affärsverk, vilket är 5 procent av totalt antal sysselsatta och drygt 7 procent av sysselsatta i näringslivet.

Branscher

Det är stora skillnader mellan statligt ägda företag, kommunägda företag och landstingsägda företag med tanke på vilken bransch som de verkar inom.

För de statligt ägda företagen så står transport och kommunikation (med bland andra TeliaSonera och Posten) för 29 procent av omsättningen, handel (med bland andra Apoteket och Systembolaget) för 21 procent, energi (med bland andra Vattenfall) för 19 procent och tillverkning och utvinning (med bland andra LKAB) för 11 procent.

Branschfördelning år 2006 för de offentligt ägda företagen. Andel av omsättningen i procent

	Statligt ägda	Kommun- ägda	Lands- tingsägda
Tillverkning och utvinning (Sni 10-37)	11	0	0
Energi och vatten (Sni 40-41)	19	37	0
Handel, hotell och restaurang (Sni 50-55)	21	1	2
Transport och kommunikation (Sni 60-64)	29	6	62
Företagstj och fastighet (Sni 70-74)	8	46	4
Hälso- och sjukvård (Sni 85)	0	0	30
Samhällstj och personliga tj (Sni 90-93)	9	7	1
Övrigt	3	2	1
Summa	100	100	100

Källa: SCB. Offentligt ägda företag 2006, OE 27 SM 0701.

Bland de kommunägda företagen finns den största andelen av omsättningen inom företags- och fastighetstjänster (med bland andra Svenska Bostäder) och energi (med bland andra Göteborgs energi). Bland de landstingsägda finns den största andelen inom transport och kommunikation (med bland andra Storstockholms lokaltrafik och Västtrafik) och inom hälso- och sjukvård (med bland andra Södersjukhuset och Danderyds sjukhus).

Företagsstruktur

De största företagens dominans är påtaglig bland de offentligt ägda företagen. Med SCB:s definition av företag, så svarar 10 procent av de största statligt ägda företagen för 94 procent av omsättningen. Motsvarande siffra för kommunägda är 63 procent och för landstingsägda 75 procent.

Benägenheten att bilda företag varierar starkt mellan olika kommuner och landsting. I Stockholms kommun finns 74 företag registrerade, i Göteborgs kommun 61 företag, medan det i den tredje storstadskommunen Malmö enbart finns 18 företag registrerade. Flest företag bland icke-storstadskommuner finns registrerade i Jönköping med 27. I sju kommuner finns inga företag alls registrerade. Bland landstingen finns de flesta registrerade företagen i Stockholms läns landsting. Detta enligt SCB:s uppgifter om offentligt ägda företag.

De största statliga företagen sett till omsättningen är TeliaSonera, Apoteket, Vattenfall, Posten, Svenska spel, Systembolaget och LKAB. De största kommunägda bolagen är Göteborgs energi, Svenska bostäder, Telgekraft och Skellefteå kraft, och de största landstingsägda företagen är Storstockholms lokaltrafik, Västtrafik, Södersjukhuset och Danderyds sjukhus.

Lästips:

Regeringskansliet. *Verksamhetsberättelse för företag med statligt ägande 2006*. Regeringens skrivelse 2006/07:120

SCB. *Företagens ekonomi*. Statistiskt meddelande NV 19 SM 0702

SCB. *Offentligt ägda företag*. Statistiskt meddelande OE 27 SM 0701

Tabeller

1. BNP som olika produktionssektorer förädlingsvärde, löpande priser. Miljoner kronor

1. GDP by type of producer, current prices. SEK Millions

År	Näringsliv	Stat	Kommun- sektorn	Totalt	Andel offentligt
1950	29 624	1 160	1 396	32 180	8%
1955	46 060	1 996	2 745	50 801	9%
1960	64 977	2 965	4 247	72 189	10%
1965	98 435	6 039	7 638	112 112	12%
1970	145 510	8 679	18 037	172 226	16%
1975	247 012	15 436	38 337	300 785	18%
1980	430 101	35 437	88 676	554 214	22%
1981	469 328	37 626	98 574	605 528	22%
1982	514 376	39 471	108 598	662 445	22%
1983	579 847	41 295	122 019	743 161	22%
1984	656 996	43 099	133 377	833 472	21%
1985	719 254	45 111	143 243	907 608	21%
1986	791 466	48 000	155 089	994 555	20%
1987	866 055	50 663	162 247	1 078 965	20%
1988	952 571	53 270	172 179	1 178 020	19%
1989	1 053 586	61 231	192 226	1 307 043	19%
1990	1 142 205	70 200	222 912	1 435 317	20%
1991	1 234 478	75 536	236 619	1 546 633	20%
1992	1 224 715	79 400	238 843	1 542 958	21%
1993	1 244 014	81 801	231 245	1 557 060	20%
1993	1 262 115	80 282	230 984	1 573 381	20%
1994	1 364 104	80 376	234 699	1 679 179	19%
1995	1 484 030	82 176	243 550	1 809 756	18%
1996	1 507 304	87 240	257 548	1 852 092	19%
1997	1 571 874	90 468	264 659	1 927 001	18%
1998	1 647 484	91 998	272 609	2 012 091	18%
1999	1 738 389	97 961	287 621	2 123 971	18%
2000	1 855 281	105 374	289 332	2 249 987	18%
2001	1 912 333	109 533	304 310	2 326 176	18%
2002	1 985 452	115 509	319 800	2 420 761	18%
2003	2 053 086	122 917	339 147	2 515 150	18%
2004	2 147 905	125 502	351 557	2 624 964	18%
2005	2 244 594	128 047	362 577	2 735 218	18%
2006	2 387 875	134 343	377 435	2 899 653	18%

Anmärkning:

Näringsliv inkluderar hushållens ideella organisationer. Staten omfattar statliga myndigheter och socialförsäkringssektorn (älderspensionssystemet). Kommunsektorn omfattar kommuner och landsting och fram till år 2000 även Svenska kyrkan. Totalen är lika med BNP till marknadspris. Andel offentligt är summan av stat och kommun i procent av totalt.

Källor:

För åren före 1980: SCB, Offentliga sektorn, Utveckling och nuläge, Andra utgåvan 1990

För åren 1980–1993: SCB, Nationalräkenskaper 1980–1993

För åren 1993–2005: SCB, Nationalräkenskaper 1993–2005

För år 2006: SCB, Nationalräkenskaper, BNP kvartal 1993–2007:3

2. BNP som olika produktionssektors förädlingsvärde, fasta priser. Miljoner kronor

2. GDP by type of producer, constant prices. SEK Millions

År	Näringsliv	Stat	Kommun- sektorn	Totalt
1980	1 125 424	104 915	254 490	1 473 444
1981	1 115 502	105 866	261 653	1 470 448
1982	1 129 077	103 479	268 125	1 487 992
1983	1 149 526	101 170	276 978	1 514 921
1984	1 205 742	100 673	285 172	1 579 628
1985	1 236 488	99 758	289 609	1 614 217
1986	1 279 202	97 748	293 672	1 660 400
1987	1 331 406	97 869	297 494	1 717 802
1988	1 372 610	97 140	301 733	1 763 607
1989	1 409 855	102 297	308 880	1 812 620
1990	1 421 535	103 177	315 411	1 830 932
1991	1 400 423	104 621	315 898	1 810 402
1992	1 387 833	103 617	306 906	1 788 613
1993	1 358 430	104 780	298 545	1 751 808
1993	1 375 524	102 970	298 194	1 766 570
1994	1 448 416	101 557	293 352	1 836 294
1995	1 519 319	100 623	293 764	1 909 251
1996	1 545 523	101 991	293 337	1 937 136
1997	1 594 856	101 834	290 476	1 984 795
1998	1 666 499	102 527	292 839	2 060 494
1999	1 754 054	104 273	297 252	2 155 182
2000	1 855 281	105 374	289 332	2 249 987
2001	1 877 209	105 410	291 167	2 273 786
2002	1 929 116	107 566	292 103	2 328 614
2003	1 973 139	109 320	291 295	2 373 151
2004	2 067 293	110 940	294 783	2 471 092
2005	2 149 916	109 870	296 456	2 552 597
2006	2 259 601	109 244	295 451	2 656 965

Anmärkning:

År 2000 är referensår för prisomräkningarna. Siffror i fasta priser är inte adderbara, så totalen är inte lika med delarna. Näringsliv inkluderar hushållens ideella organisationer. Staten omfattar statliga myndigheter och socialförsäkringssektorn (ålderspensionssystemet). Kommunsektorn omfattar kommuner och landsting och fram till år 2000 även Svenska kyrkan. Totalen är lika med BNP till marknadspris.

Källor:

För åren 1980–1993: [SCB, Nationalräkenskaper 1980–1993](#)

För åren 1993–2005: [SCB, Nationalräkenskaper 1993–2005](#)

För år 2006: [SCB, Nationalräkenskaper, BNP kvartal 1993–2007:3](#)

3. Sysselsatta i olika sektorer enligt RAMS och NR**3. Employment by sector according to Labour statistics based on administrative sources and National accounts**

RAMS	1993	1994	1995	1996	1997
Statlig förvaltning	227 858	223 085	217 596	212 470	207 598
Statliga affärsverk	97 920	38 785	20 624	19 904	18 520
Statligt ägda företag och organisationer	140 998	202 944	190 189	204 407	186 931
Primärkommunal förvaltning	760 000	764 263	782 799	789 198	756 933
Landsting	314 504	297 236	265 064	235 310	220 995
Kommunalt ägda företag och organisationer	72 633	70 214	69 552	63 173	63 348
Övriga offentliga institutioner	60 120	59 467	58 448	61 550	75 183
Aktiebolag, ej offentligt ägda	1 610 110	1 672 776	1 780 751	1 792 192	1 817 242
Övriga företag, ej offentligt ägda	288 724	306 595	302 734	297 932	305 668
Övriga organisationer	175 258	165 062	163 105	151 366	160 803
Totalt RAMS	3 748 125	3 800 427	3 850 862	3 827 502	3 813 221

RAMS	1998	1999	2000	2001	2002
Statlig förvaltning	206 755	204 104	203 431	204 821	211 387
Statliga affärsverk	17 655	16 832	15 541	6 109	5 720
Statligt ägda företag och organisationer	171 983	164 779	168 104	168 801	177 189
Primärkommunal förvaltning	773 784	776 041	779 970	800 940	815 701
Landsting	226 302	230 636	234 098	235 471	233 196
Kommunalt ägda företag och organisationer	66 218	88 842	57 841	73 195	82 638
Övriga offentliga institutioner	72 205	15 361	15 313	15 515	15 661
Aktiebolag, ej offentligt ägda	1 912 448	1 958 931	2 084 162	2 096 902	2 095 196
Övriga företag, ej offentligt ägda	322 630	323 866	329 193	328 148	329 397
Övriga organisationer	159 994	180 403	175 312	171 954	181 089
Totalt RAMS	3 929 974	3 959 795	4 062 965	4 101 856	4 147 174

RAMS	2003	2004	2005	2006
Statlig förvaltning	214 488	217 031	229 930	233 017
Statliga affärsverk	5 691	5 726	5 416	5 410
Statligt ägda företag och organisationer	136 478	132 686	127 879	131 377
Primärkommunal förvaltning	810 958	814 900	812 459	829 524
Landsting	236 321	243 796	245 190	248 859
Kommunalt ägda företag och organisationer	79 482	69 619	72 112	76 738
Övriga offentliga institutioner	16 349	16 330	1 087	1 148
Aktiebolag, ej offentligt ägda	2 096 833	2 134 040	2 152 029	2 220 601
Övriga företag, ej offentligt ägda	322 533	354 674	357 628	363 878
Övriga organisationer	175 914	184 283	180 826	180 325
Totalt RAMS	4 095 047	4 173 085	4 184 556	4 290 877

3 (forts.)

NR	1993	1994	1995	1996	1997
Näringsliv	2 617 200	2 608 600	2 690 100	2 682 200	2 648 500
Statliga myndigheter inkl socialförsäkring	263 200	255 400	252 100	248 000	244 200
Kommunala myndigheter	1 134 900	1 111 000	1 096 400	1 077 800	1 060 100
Hushållens ideella organisationer	87 000	88 100	90 300	87 800	90 400
Totalt NR	4 102 300	4 063 100	4 128 900	4 095 800	4 043 200

NR	1998	1999	2000	2001	2002
Näringsliv	2 718 000	2 791 800	2 900 400	2 976 500	2 961 700
Statliga myndigheter inkl socialförsäkring	240 400	237 000	236 400	235 700	239 500
Kommunala myndigheter	1 060 900	1 081 600	1 054 400	1 068 900	1 080 500
Hushållens ideella organisationer	92 100	87 300	109 500	110 100	111 600
Totalt NR	4 111 400	4 197 700	4 300 700	4 391 200	4 393 300

NR	2003	2004	2005	2006
Näringsliv	2 924 300	2 886 800	2 903 500	2 962 800
Statliga myndigheter inkl socialförsäkring	244 800	242 700	239 300	240 900
Kommunala myndigheter	1 088 500	1 096 700	1 096 100	1 108 300
Hushållens ideella organisationer	110 300	111 200	110 000	111 000
Totalt NR	4 367 900	4 337 400	4 348 900	4 423 000

Källor:

För RAMS: SCB, Registerbaserad sysselsättningsstatistik, förvärvsarbetande efter sektortillhörighet

För NR åren 1993–2005: SCB, Nationalräkenskaper 1993–2005. Arbetskraftsinsats i olika produktionssektorer

För NR år 2006: SCB, Nationalräkenskaper, BNP kvartal 1993–2007:3. Medelantal sysselsatta per näringsgren

4. Den offentliga sektorns utgifter, konsoliderat, löpande priser. Miljoner kronor

4. General government expenditure, consolidated, current prices. SEK
Millions

	1993	1994	1995	1996	1997
Utgifter, totalt	1 085 601	1 114 313	1 144 781	1 136 152	1 144 130
Transfereringar	512 745	479 554	478 194	458 721	450 424
till kommuner	2 416	2 819	3 559	3 141	3 305
till hushåll	368 020	384 941	385 527	373 496	374 421
till företag	128 958	75 482	71 358	63 209	54 653
till utland	13 351	16 312	17 750	18 875	18 045
Räntor	89 287	103 911	117 318	119 255	119 151
Konsumtionsutgift	453 113	467 273	481 657	505 072	515 345
Fasta bruttoinvesteringar	58 127	66 651	69 667	63 698	58 026
Lagerinvesteringar	-90	-1 350	-1 183	-1 452	-603
Anskaffning minus avyttring av mark m.m.	-27 581	-1 726	-872	-9 142	1 787

	1998	1999	2000	2001	2002
Utgifter, totalt	1 148 784	1 204 233	1 213 779	1 239 911	1 320 222
Transfereringar	456 304	473 222	479 644	491 396	512 093
till kommuner	3 852	4 326	3 087	2 872	3 766
till hushåll	385 460	398 430	413 531	425 297	441 996
till företag	45 834	47 154	37 204	35 193	36 831
till utland	21 158	23 312	25 822	28 034	29 500
Räntor	108 215	99 925	92 502	70 609	78 086
Konsumtionsutgift	542 591	571 639	585 120	614 973	658 010
Fasta bruttoinvesteringar	61 539	65 467	62 603	67 745	74 817
Lagerinvesteringar	-43	-799	-114	46	-112
Anskaffning minus avyttring av mark m.m.	-19 822	-5 221	-5 976	-4 858	-2 672

	2003	2004	2005	2006
Utgifter, totalt	1 374 886	1 395 677	1 445 663	1 507 919
Transfereringar	553 877	570 635	594 694	608 263
till kommuner	3 454	2 809	2 432	2 801
till hushåll	476 776	493 466	502 363	512 436
till företag	40 922	38 198	49 262	46 955
till utland	32 725	36 162	40 637	46 071
Räntor	59 090	50 562	53 392	54 780
Konsumtionsutgift	691 709	702 537	722 697	761 890
Fasta bruttoinvesteringar	74 000	77 119	81 427	89 107
Lagerinvesteringar	-67	-21	146	46
Anskaffning minus avyttring av mark m.m.	-3 723	-5 155	-6 693	-6 167

Källa:

För åren 1993–2005: SCB, Nationalräkenskaper, den offentliga sektorns inkomster och utgifter

För år 2006: SCB, Nationalräkenskaper

5. Den offentliga sektorns inkomster, konsoliderat, löpande priser.**Miljoner kronor****5. General government receipts, consolidated, current prices. SEK Millions**

	1993	1994	1995	1996	1997
Inkomster	909 898	962 119	1 012 351	1 074 707	1 112 727
Skatter och sociala avgifter	766 691	824 311	863 685	930 463	975 772
Inkomst- och förmögenhetsskatter	300 961	335 196	355 300	381 872	406 327
Hushåll	272 004	295 270	308 185	334 469	351 470
Företag	28 957	39 926	47 115	47 403	54 857
Skatt på produktion och import	260 744	268 542	276 332	292 385	308 140
Sociala avgifter	204 986	220 573	232 053	256 206	261 305
Driftsöverskott, netto	1 169	-1 181	1 707	613	531
Kapitalförslitning	35 891	36 324	38 288	39 590	41 262
Räntor	75 757	74 939	73 643	67 753	60 332
Aktieutdelning	3 079	4 832	9 327	10 899	10 761
Övriga inkomster	27 311	22 894	25 701	25 389	24 069
från hushåll	6 597	5 530	7 501	7 253	7 931
från företag	20 263	16 947	13 107	13 761	14 550
från utlandet	451	417	5 093	4 375	1 588
	1998	1999	2000	2001	2002
Inkomster	1 173 410	1 229 798	1 298 071	1 278 968	1 285 897
Skatter och sociala avgifter	1 032 990	1 098 881	1 164 970	1 160 934	1 164 061
Inkomst- och förmögenhetsskatter	422 636	461 708	493 396	453 543	424 243
Hushåll	369 904	396 400	408 129	391 932	374 238
Företag	52 732	65 308	85 267	61 611	50 005
Skatt på produktion och import	337 623	382 111	360 346	374 235	398 179
Sociala avgifter	272 731	255 062	311 228	333 156	341 639
Driftsöverskott, netto	356	-932	-2 689	-3 659	-1 907
Kapitalförslitning	43 138	45 607	48 147	51 216	53 346
Räntor	55 057	46 714	44 037	29 795	27 103
Aktieutdelning	13 454	13 525	14 021	12 783	13 151
Övriga inkomster	28 415	26 003	29 585	27 899	30 143
från hushåll	9 891	10 218	11 474	11 789	12 829
från företag	17 178	14 597	17 034	14 863	14 144
från utlandet	1 346	1 188	1 077	1 247	3 170
	2003	2004	2005	2006	
Inkomster	1 345 810	1 410 612	1 500 134	1 571 304	
Skatter och sociala avgifter	1 222 251	1 286 388	1 366 199	1 431 239	
Inkomst- och förmögenhetsskatter	458 031	499 901	543 291	574 907	
Hushåll	402 146	422 423	443 769	469 229	
Företag	55 885	77 478	99 522	105 678	
Skatt på produktion och import	417 020	431 607	455 025	485 249	
Sociala avgifter	347 200	354 880	367 883	371 083	
Driftsöverskott, netto	-1 739	-1 233	-2 750	-3 552	
Kapitalförslitning	54 618	56 084	58 189	60 838	
Räntor	25 420	25 548	26 570	28 340	
Aktieutdelning	16 758	17 436	25 225	28 151	
Övriga inkomster	28 502	26 389	26 701	26 288	
från hushåll	12 591	12 858	11 407	10 553	
från företag	13 352	12 163	13 828	13 718	
från utlandet	2 559	1 368	1 466	2 017	

Källa: För åren 1993–2005: SCB, Nationalräkenskaper, den offentliga sektorns inkomster och utgifter. För år 2006: SCB, Nationalräkenskaper

6. Försörjningsbalans, offentliga myndigheters andel, löpande priser. Miljoner kronor

6. GDP, expenditure approach, General government share, current prices.
SEK Millions

	1993	1994	1995	1996	1997
<i>Tillgång:</i>					
BNP till marknadspris	1 573 381	1 679 179	1 809 756	1 852 092	1 927 001
+ Import av varor och tjänster	456 561	531 044	595 773	591 453	666 990
= Summa tillgång	2 029 942	2 210 223	2 405 529	2 443 545	2 593 991
<i>Användning:</i>					
Konsumtionsutgifter	1 275 337	1 329 401	1 378 909	1 426 414	1 474 795
+ Bruttoinvesteringar	238 041	273 436	306 030	302 394	307 533
+ Export av varor och tjänster	516 564	607 386	720 590	714 737	811 663
= Summa användning	2 029 942	2 210 223	2 405 529	2 443 545	2 593 991
<i>Offentliga myndigheters andel av användningen:</i>					
Statlig konsumtion	153 573	159 899	162 380	167 937	164 923
Kommunal konsumtion	299 540	307 374	319 277	337 135	350 422
Statliga investeringar	25 559	30 772	32 477	29 039	24 640
Kommunala investeringar	27 318	30 856	30 607	28 836	27 663
Summa offentliga myndigheter	505 990	528 901	544 741	562 947	567 648
<i>Andel av användningen i procent av BNP:</i>					
Statliga myndigheter	11%	11%	11%	11%	10%
Kommunala myndigheter	21%	20%	19%	20%	20%
Summa offentliga myndigheter	32%	31%	30%	30%	29%

	1998	1999	2000	2001	2002
<i>Tillgång:</i>					
BNP till marknadspris	2 012 091	2 123 971	2 249 987	2 326 176	2 420 761
+ Import av varor och tjänster	734 003	779 905	906 984	925 214	914 732
= Summa tillgång	2 746 094	2 903 876	3 156 971	3 251 390	3 335 493
<i>Användning:</i>					
Konsumtionsutgifter	1 535 809	1 619 657	1 697 436	1 756 245	1 848 820
+ Bruttoinvesteringar	342 365	367 431	411 595	412 743	407 826
+ Export av varor och tjänster	867 920	916 788	1 047 940	1 082 402	1 078 847
= Summa användning	2 746 094	2 903 876	3 156 971	3 251 390	3 335 493
<i>Offentliga myndigheters andel av användningen:</i>					
Statlig konsumtion	159 717	170 466	173 473	176 960	187 367
Kommunal konsumtion	382 874	401 173	411 647	438 013	470 643
Statliga investeringar	28 708	29 331	28 355	29 255	33 510
Kommunala investeringar	27 401	30 834	28 830	32 135	35 416
Summa offentliga myndigheter	598 700	631 804	642 305	676 363	726 936
<i>Andel av användningen i procent av BNP:</i>					
Statliga myndigheter	9%	9%	9%	9%	9%
Kommunala myndigheter	20%	20%	20%	20%	21%
Summa offentliga myndigheter	30%	30%	29%	29%	30%

6. (forts.)

	2003	2004	2005	2006
<i>Tillgång:</i>				
BNP till marknadspris	2 515 150	2 624 964	2 735 218	2 899 653
+ Import av varor och tjänster	929 922	1 001 831	1 120 891	1 252 987
= Summa tillgång	3 445 072	3 626 795	3 856 109	4 152 640
<i>Användning:</i>				
Konsumtionsutgifter	1 927 165	1 980 663	2 051 050	2 135 754
+ Bruttoinvesteringar	416 775	430 373	471 680	526 021
+ Export av varor och tjänster	1 101 132	1 215 759	1 333 379	1 490 865
= Summa användning	3 445 072	3 626 795	3 856 109	4 152 640
<i>Offentliga myndigheters andel av användningen:</i>				
Statlig konsumtion	196 842	196 428	197 093	207 426
Kommunal konsumtion	494 867	506 109	525 604	554 464
Statliga investeringar	34 342	38 595	38 674	41 546
Kommunala investeringar	33 804	32 053	35 197	40 460
Summa offentliga myndigheter	759 855	773 185	796 568	843 896
<i>Andel av användningen i procent av BNP:</i>				
Statliga myndigheter	9%	9%	9%	9%
Kommunala myndigheter	21%	21%	21%	21%
Summa offentliga myndigheter	30%	29%	29%	29%

Källa:

För åren 1993–2005: SCB, Nationalräkenskaper, FörsörjningsbalansFör år 2006: SCB, Nationalräkenskaper, BNP kvartal 1993–2007, försörjningsbalans

7. Försörjningsbalans, offentliga myndigheters andel, fasta priser. Miljoner kronor

7. GDP, expenditure approach, General government share, constant prices. SEK Millions

	1993	1994	1995	1996	1997
<i>Tillgång:</i>					
BNP till marknadspris	1 766 570	1 836 294	1 909 251	1 937 136	1 984 795
+ Import av varor och tjänster	495 541	559 244	599 073	618 744	695 228
= Summa tillgång	2 261 403	2 395 967	2 509 288	2 557 267	2 681 467
<i>Användning:</i>					
Konsumtionsutgifter	1 483 169	1 499 674	1 507 223	1 527 472	1 548 535
+ Bruttoinvesteringar	255 367	295 095	326 731	324 714	326 735
+ Export av varor och tjänster	540 946	613 795	683 048	710 877	807 479
= Summa användning	2 261 403	2 395 967	2 509 288	2 557 267	2 681 467
<i>Offentliga myndigheters andel av användningen:</i>					
Statlig konsumtion	188 036	188 632	185 722	188 140	181 642
Kommunal konsumtion	381 593	377 250	377 743	379 221	380 839
Statliga investeringar	29 798	35 504	35 689	31 581	26 293
Kommunala investeringar	28 719	33 154	33 033	31 567	29 830
Summa offentliga myndigheter	628 146	634 540	632 187	630 509	618 604
<i>Andel av användningen i procent av BNP:</i>					
Statliga myndigheter	12%	12%	12%	11%	10%
Kommunala myndigheter	23%	22%	22%	21%	21%
Summa offentliga myndigheter	36%	35%	33%	33%	31%

	1998	1999	2000	2001	2002
<i>Tillgång:</i>					
BNP till marknadspris	2 060 494	2 155 182	2 249 987	2 273 786	2 328 614
+ Import av varor och tjänster	773 094	812 423	906 984	890 418	879 275
= Summa tillgång	2 834 663	2 968 654	3 156 971	3 164 204	3 207 523
<i>Användning:</i>					
Konsumtionsutgifter	1 598 003	1 649 753	1 697 436	1 706 707	1 748 472
+ Bruttoinvesteringar	359 073	378 525	411 595	401 601	389 658
+ Export av varor och tjänster	877 763	939 982	1 047 940	1 055 896	1 069 368
= Summa användning	2 834 663	2 968 654	3 156 971	3 164 204	3 207 523
<i>Offentliga myndigheters andel av användningen:</i>					
Statlig konsumtion	174 548	179 043	173 473	170 587	174 450
Kommunal konsumtion	407 328	413 048	411 647	418 993	427 947
Statliga investeringar	30 393	30 415	28 355	28 264	31 729
Kommunala investeringar	28 814	31 736	28 830	31 027	33 167
Summa offentliga myndigheter	641 083	654 242	642 305	648 871	667 293
<i>Andel av användningen i procent av BNP:</i>					
Statliga myndigheter	10%	10%	9%	9%	9%
Kommunala myndigheter	21%	21%	20%	20%	20%
Summa offentliga myndigheter	31%	30%	29%	29%	29%

7. (forts.)

	2003	2004	2005	2006
<i>Tillgång:</i>				
BNP till marknadspris	2 373 151	2 471 092	2 552 597	2 656 965
+ Import av varor och tjänster	912 357	974 608	1 042 362	1 127 563
= Summa tillgång	3 285 141	3 444 627	3 593 007	3 782 580
<i>Användning:</i>				
Konsumtionsutgifter	1 773 293	1 801 297	1 835 064	1 874 244
+ Bruttoinvesteringar	400 362	415 941	452 968	492 316
+ Export av varor och tjänster	1 112 254	1 234 070	1 316 073	1 433 223
= Summa användning	3 285 141	3 444 627	3 593 007	3 782 580
<i>Offentliga myndigheters andel av användningen:</i>				
Statlig konsumtion	177 856	176 254	171 896	173 375
Kommunal konsumtion	427 062	427 522	433 738	441 300
Statliga investeringar	32 269	35 702	35 040	36 016
Kommunala investeringar	30 881	28 721	31 147	34 813
Summa offentliga myndigheter	668 068	668 199	671 821	685 504
<i>Andel av användningen i procent av BNP:</i>				
Statliga myndigheter	9%	9%	8%	8%
Kommunala myndigheter	19%	18%	18%	18%
Summa offentliga myndigheter	28%	27%	26%	26%

Anmärkning:

År 2000 är referensår för prisomräkningarna. Eftersom prisomräkningarna görs för varje delserie för sig, så är inte delarna summeringsbara.

Källa:

För åren 1993–2005: SCB, Nationalräkenskaper, Försörjningsbalans

För år 2006: SCB, Nationalräkenskaper, BNP kvartal 1993–2007, försörjningsbalans

8. Den offentliga sektorns storlek i vissa länder. Procent av total BNP i respektive land

8. The size of government sector in different countries. Percentage of total GDP in each country

	Förädlings- värde	Konsum- tion	Utgifter	Inkomster
EU-15	..	..	47	46
EU-25	..	..	47	45
Eurozonen	..	..	47	46
Sverige	19	26	52	54
Danmark	19	26	52	56
Finland	16	22	49	53
Island	17	24	41	46
Norge	14	19	41	59
Belgien	14	23	49	49
Bulgarien	10	18	37	40
Cypern	16	19	44	43
Estland	10	16	33	37
Frankrike	16	24	53	51
Grekland	..	..	42	40
Irland	11	16	34	37
Italien	13	20	50	46
Lettland	13	17	37	37
Litauen	12	18	34	33
Luxemburg	9	15	39	40
Malta	16	20	44	42
Nederländerna	12	25	46	47
Polen	13	18	44	40
Portugal	15	21	46	43
Rumänien	11	17	35	33
Slovakien	10	20	38	34
Slovenien	14	19	45	44
Spanien	12	18	39	40
Storbritannien	12	22	45	42
Tjeckien	12	21	44	41
Tyskland	9	18	45	44
Ungern	15	23	52	43
Österrike	11	18	49	48
Australien	..	18	34	36
Japan	9	18	38	32
Kanada	13	19	39	41
Nya Zeeland	11	18	40	45
Sydkorea	9	14	29	32
USA	11	16	37	34

Anmärkning:

Uppgifterna avser 2006 med följande undantag: Australien (2005), Japan (2005), Kanada (2005), Nya Zeeland (2005) och Sydkorea (2004). Eurozonen 2006 bestod av 12 länder

Källor:

För Sverige är källan SCB, Nationalräkenskaper

För de övriga europeiska länderna har uppgifterna hämtats från Eurostat: [Eurostat](#)

För övriga länder har beräkningar gjorts med hjälp av uppgifter från OECD: [OECD](#)

9. Statsbudgetens inkomster år 2006. Miljoner kronor**9. National budget for Sweden, income 2006. Million SEK**

		Beräknat utfall 2006	Skillnad mot budgetpropo- sitionen 2006	Beräknat utfall 2005
1000	Skatter m.m.	744 461	67 021	688 372
1100	Direkta skatter på arbete	492 361	4 774	476 859
1110	Inkomstskatter	498 357	5 354	473 885
1111	Statlig inkomstskatt	42 150	1 538	38 308
1115	Kommunal inkomstskatt	456 207	3 816	435 577
1120	Allmän pensionsavgift	77 395	694	74 178
1130	Artistskatt	74	15	69
1140	Skattereduktioner	-83 464	-1 289	-71 273
1200	Indirekta skatter på arbete	389 816	2 718	372 861
1300	Skatt på kapital	182 106	39 926	167 927
1400	Skatt på konsumtion och insatsvaror	370 047	5 940	352 589
1410	Mervärdesskatt, hushåll	265 003	7 709	250 009
1420	Skatt på alkohol och tobak	19 305	748	18 499
1430	Energiskatt	38 244	-148	37 806
1440	Koldioxidskatt	24 743	-959	25 535
1450	Övriga skatter på energi och miljö	4 667	-2 006	3 316
1470	Skatt på vägtrafik	11 782	369	11 019
1480	Övriga skatter	6 302	226	6 404
1500	Skatt på import	4 934	247	4 666
1600	Restförda och övriga skatter	-652 198	-10 435	-619 262
1660	Avgår skatter till andra sektorer	-637 132	-6 376	-607 372
1661	Kommunala inkomstskatter	-456 207	-3 816	-435 577
1700	Tillkommande skatter	10 938	742	9 293
1800	Avräkningar	-73 968	1 795	-64 666
1900	Periodiseringar	20 425	21 314	-11 895
2000	Inkomster av statens verksamhet	43 450	12 496	27 552
2100	Rörelseöverskott	6 956	1 454	7 219
2300	Ränteinkomster	5 988	91	5 755
2400	Inkomster av statens aktier	22 963	10 673	12 143
2500	Offentligrättsliga avgifter	6 085	259	6 008
3000	Inkomster av försäld egendom	56	-14 944	6 689
4000	Återbetalning av lån	2 144	5	2 303
5000	Kalkylmässiga inkomster	7 763	688	8 788
5200	Statliga pensionsavgifter	7 241	701	7 542
6000	Bidrag m.m. från EU	12 441	-404	12 592
6100	Bidrag från EG:s jordbruksfond	8 890	-776	8 946
Summa inkomster		810 315	64 863	746 297

Källa:

Ekonomistyrningsverket, Statsbudgetens utfall 2006

10. Statsbudgetens utgifter m.m. per utgiftsområde år 2006. Miljoner kronor
10. National budget for Sweden, expenditure by category 2006. Millions SEK

Utgiftsområde	Stats- budget	Tilläggs- budget	Totalt anvisat	Utfall	Skillnad mot stats- budget	Skillnad mot totalt anvisat
UO01 Rikets styrelse	8 244	3	8 248	8 199	-45	-48
UO02 Samhällsekonomi och finans- förvaltning	11 809	45	11 854	11 832	24	-21
UO03 Skatt, tull och exekution	9 222	2	9 224	9 011	-211	-213
UO04 Rättsväsendet	29 023	1	29 024	28 505	-518	-518
UO05 Internationell samverkan	1 359	113	1 471	1 426	67	-46
UO06 Försvar samt beredskap mot sårbarhet	43 433	-58	43 375	43 771	338	396
UO07 Internationellt bistånd	26 059	-5	26 054	25 893	-165	-160
UO08 Invandrare och flyktingar	8 241	1 405	9 647	7 853	-388	-1 794
UO09 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	41 620	927	42 546	42 176	556	-371
UO10 Ekonomisk trygghet vid sjuk- dom och handikapp	129 591	0	129 591	125 683	-3 908	-3 908
UO11 Ekonomisk trygghet vid ålder- dom	45 299	180	45 479	45 019	-280	-460
UO12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	61 460	0	61 460	60 066	-1 394	-1 394
UO13 Arbetsmarknad	70 230	906	71 136	68 280	-1 949	-2 856
UO14 Arbetsliv	1 224	-1	1 224	1 216	-8	-8
UO15 Studiestöd	22 130	461	22 592	20 137	-1 994	-2 455
UO16 Utbildning och universitets- forskning	47 123	67	47 191	46 495	-628	-695
UO17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	9 582	43	9 625	9 585	3	-40
UO18 Samhällsplanering, bostads- försörjning och byggande	9 549	1	9 549	8 742	-807	-807
UO19 Regional utveckling	3 333	120	3 452	3 334	-1	-121
UO20 Allmän miljö- och naturvård	4 596	48	4 644	4 822	225	177
UO21 Energi	1 722	17	1 739	1 603	-119	-136
UO22 Kommunikationer	31 535	-82	31 453	31 133	-402	-319
UO23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	16 398	6 791	23 190	20 985	4 587	-2 205
UO24 Näringsliv	4 199	-3	4 197	4 134	-66	-63
UO25 Allmänna bidrag till kommuner	60 161	91	60 252	60 246	86	-5
UO26 Statsskuldräntor m.m.	43 170	0	43 170	49 472	6 302	6 302
UO27 Avgiften till Europeiska gemen- skapen	28 066	0	28 066	25 920	-2 146	-2 146
Förändring av anslagsbehållningar	1 264	0	1 264	0	-1 264	-1 264
Summa	769 643	11 072	780 715	765 538	-4 105	-15 177
Riksgäldskontorets nettoutlåning	14 760	0	14 760	27 502	12 742	12 742
Kassamässig korrigering	0	0	0	-1 098	-1 098	-1 098
Summa	784 403	11 072	795 475	791 942	7 539	-3 533

Anmärkning:

Med statsbudgeten avses här den ursprungliga statsbudgeten som riksdagen antog i december 2005, exkl. tilläggsbudget.

Källa: Ekonomistyrningsverket, Statsbudgetens utfall 2006

11. Finansiellt sparande enligt EDP (Excessive Deficit Procedure) i EU-länder. Procent av BNP

11. Net lending/Net borrowing under the EDP (Excessive Deficit Procedure) in the EU. Percent of GDP

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
EU-15	0,5	-1,1	-2,2	-2,9	-2,6	-2,3	-1,5
EU-25	0,4	-1,3	-2,3	-3,0	-2,7	-2,3	-1,6
Eurozonen	0,0	-1,8	-2,5	-3,1	-2,8	-2,4	-1,5
Sverige	5,0	2,5	-0,2	0,1	1,8	3,0	2,5
Danmark	2,3	1,4	1,2	1,1	2,7	4,9	4,6
Finland	6,9	5,0	4,1	2,5	2,3	2,7	3,8
Belgien	0,1	0,6	0,0	0,0	0,0	-2,3	0,4
Bulgarien	-0,5	1,9	0,1	0,3	1,9	3,1	3,2
Cypern	-2,4	-2,3	-4,4	-6,3	-4,1	-2,3	-1,2
Estland	-0,2	-0,3	0,4	2,0	2,3	2,3	3,6
Frankrike	-1,5	-1,5	-3,2	-4,2	-3,7	-2,9	-2,5
Grekland	-4,0	-4,9	-5,2	-6,1	-7,8	-5,2	-2,5
Irland	4,6	0,8	-0,4	0,3	1,5	1,1	2,9
Italien	-0,8	-3,1	-2,9	-3,5	-3,4	-4,1	-4,4
Kroatien	..	..	-4,1	-4,5	-5,0	-3,9	..
Lettland	-2,8	-2,1	-2,3	-1,2	-0,9	0,1	-0,3
Litauen	-3,2	-2,1	-1,5	-1,3	-1,5	-0,5	-0,6
Luxemburg	6,0	6,1	2,1	0,3	-1,1	-1,0	0,7
Malta	-6,1	-6,4	-5,5	-10,0	-5,0	-3,2	-2,5
Nederländerna	2,0	-0,2	-2,0	-3,1	-1,8	-0,3	0,6
Polen	-1,5	-3,7	-3,2	-4,7	-3,9	-2,5	-3,8
Portugal	-2,9	-4,3	-2,9	-2,9	-3,2	-6,0	-3,9
Rumänien	..	-3,3	-2,0	-1,7	-1,3	-0,4	-1,9
Slovakien	-11,8	-6,5	-7,7	-3,7	-3,0	-3,1	-3,7
Slovenien	-3,8	-4,1	-2,5	-2,8	-2,3	-1,4	-1,2
Spanien	-0,9	-0,5	-0,3	0,0	-0,2	1,1	1,8
Storbritannien	1,7	1,0	-1,7	-3,3	-3,2	-3,3	-2,7
Tjeckien	-3,7	-5,7	-6,8	-6,6	-2,9	-3,6	-2,9
Turkiet	..	-33,0	-12,9	-11,3	-5,7	-1,2	..
Tyskland	1,3	-2,8	-3,7	-4,0	-3,7	-3,2	-1,6
Ungern	-2,9	-3,4	-8,2	-6,3	-5,3	-6,5	-9,2
Österrike	-1,5	0,0	-0,5	-1,6	-1,2	-1,5	-1,4

Anmärkning:

Eurozonen 2006 bestod av 12 länder.

Källa: Eurostat

12. Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld (Maastricht-skulden) i EU-länder. Procent av BNP*12. General government consolidated gross debt (Maastricht debt) in the EU. Percent of GDP*

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
EU-15	64,1	63,1	61,5	63,0	63,3	64,5	63
EU-25	62,9	62,0	60,4	62,0	62,4	63,2	61,9
Eurozonen	70,4	69,3	68,2	69,3	69,8	70,8	68,8
Sverige	52,8	54,3	52,0	51,8	50,5	50,4	47,0
Danmark	52,3	48,0	46,8	44,4	42,6	35,9	30,3
Finland	44,6	43,6	41,3	44,3	44,3	41,3	39,2
Belgien	109,1	108,0	103,3	98,6	94,3	93,2	88,2
Bulgarien	73,6	66,2	54,0	46,1	38,6	29,9	22,8
Cypern	61,6	61,9	64,7	69,1	70,3	69,2	65,2
Estland	4,7	4,7	5,6	5,7	5,2	4,5	4,0
Grekland	114,0	114,4	110,7	107,8	108,5	107,5	95,3
Frankrike	56,8	56,8	58,2	62,4	64,4	66,6	64,2
Irland	38,3	35,9	32,2	31,1	29,7	27,4	25,1
Italien	111,2	110,9	105,6	104,3	103,9	106,6	106,8
Kroatien	..	..	40,0	40,9	43,7	44,2	..
Lettland	12,9	15,0	13,5	14,4	14,5	12,1	10,6
Litauen	23,8	22,9	22,2	21,2	19,4	18,7	18,2
Luxemburg	5,5	6,7	6,5	6,3	6,6	6,0	6,6
Malta	56,4	63,5	60,1	70,2	74,9	74,2	64,7
Nederländerna	55,9	51,5	50,5	52,0	52,6	52,7	47,9
Polen	36,8	36,7	39,8	43,9	41,9	42,0	47,6
Portugal	53,3	53,6	55,5	57,0	58,6	64,0	64,8
Rumänien	..	..	23,8	20,7	18,0	15,2	12,4
Slovakien	49,9	49,2	43,3	42,7	41,6	34,5	30,4
Slovenien	27,4	28,4	29,1	28,5	28,7	28,0	27,1
Spanien	61,1	56,3	52,5	48,7	46,2	43,1	39,7
Storbritannien	42,0	38,7	37,5	38,9	40,4	42,4	43,2
Tjeckien	18,2	26,3	28,5	30,1	30,7	30,4	30,1
Turkiet	..	104,4	93,0	85,1	76,9	69,6	..
Tyskland	60,2	59,6	60,3	63,9	65,7	67,9	67,5
Ungern	55,4	52,2	54,0	55,8	56,3	57,7	65,6
Österrike	67,0	67,0	65,8	64,6	63,8	63,4	61,7

Anmärkning:

Eurozonen 2006 bestod av 12 länder.

Källa: Eurostat

13. Offentliga myndigheters konsumtionsutgifter, fördelade på ändamål, löpande priser. Miljoner kronor

13. Government final consumption expenditure by function, current prices.

SEK Millions

Ändamål	1993	1994	1995	1996	1997	1998
01 Allmän offentlig förvaltning						
Staten	18 499	19 530	21 318	21 897	22 904	22 064
Kommunsektorn	15 384	17 193	20 183	23 907	25 584	28 686
Totalt offentligt	33 883	36 723	41 501	45 804	48 488	50 750
02 Försvar						
Staten	42 746	42 581	41 866	44 723	44 825	45 358
Kommunsektorn	235	196	39	23	44	92
Totalt offentligt	42 981	42 777	41 905	44 746	44 869	45 450
03 Samhällsskydd och rättsskipning						
Staten	17 985	18 711	19 314	20 198	20 442	21 074
Kommunsektorn	3 489	3 494	3 814	3 988	3 735	4 334
Totalt offentligt	21 474	22 205	23 128	24 186	24 177	25 408
04 Näringslivsfrågor						
Staten	16 920	17 840	18 789	17 236	18 205	21 046
Kommunsektorn	9 917	9 200	9 426	9 442	9 231	9 920
Totalt offentligt	26 837	27 040	28 215	26 678	27 436	30 966
05 Miljöskydd						
Staten	832	850	733	645	616	288
Kommunsektorn	207	174	128	151	622	702
Totalt offentligt	1 039	1 024	861	796	1 238	990
06 Bostadsförsörjning och samhällsutveckling						
Staten	927	365	342	421	399	433
Kommunsektorn	3 407	3 508	3 605	3 303	3 046	2 951
Totalt offentligt	4 334	3 873	3 947	3 724	3 445	3 384
07 Hälso- och sjukvård						
Staten	15 432	15 382	16 005	18 390	13 275	2 012
Kommunsektorn	85 891	86 547	90 113	95 341	101 008	118 089
Totalt offentligt	101 323	101 929	106 118	113 731	114 283	120 101
08 Fritidsverksamhet, kultur och religion						
Staten	2 853	2 686	2 952	4 216	3 479	3 883
Kommunsektorn	19 431	19 700	20 989	21 716	22 328	22 880
Totalt offentligt	22 284	22 386	23 941	25 932	25 807	26 763
09 Utbildning						
Staten	16 110	20 018	19 620	20 438	22 330	24 003
Kommunsektorn	85 064	87 708	87 531	91 653	96 093	99 851
Totalt offentligt	101 174	107 726	107 151	112 091	118 423	123 854
10 Socialt skydd						
Staten	21 269	21 936	21 441	19 773	18 448	19 556
Kommunsektorn	76 515	79 654	83 449	87 611	88 731	95 369
Totalt offentligt	97 784	101 590	104 890	107 384	107 179	114 925
Totalt						
Staten	153 573	159 899	162 380	167 937	164 923	159 717
Kommunsektorn	299 540	307 374	319 277	337 135	350 422	382 874
Totalt offentligt	453 113	467 273	481 657	505 072	515 345	542 591

13. (forts.)

Ändamål	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
01 Allmän offentlig förvaltning							
Staten	25 713	31 419	31 671	34 344	35 983	35 906	36 179
Kommunsektorn	26 035	28 247	23 538	23 995	25 083	28 293	28 613
Totalt offentligt	51 748	59 666	55 209	58 339	61 066	64 199	64 792
02 Försvar							
Staten	48 757	46 216	44 415	44 492	44 880	43 459	41 723
Kommunsektorn	104	110	128	137	131	125	157
Totalt offentligt	48 861	46 326	44 543	44 629	45 011	43 584	41 880
03 Samhällsskydd och rättsskipning							
Staten	21 525	23 084	24 247	25 911	27 479	27 971	28 907
Kommunsektorn	4 674	4 556	5 427	6 237	6 596	5 585	5 582
Totalt offentligt	26 199	27 640	29 674	32 148	34 075	33 556	34 489
04 Näringslivsfrågor							
Staten	23 568	24 665	26 366	28 264	29 392	28 974	29 489
Kommunsektorn	10 678	10 846	12 719	12 404	12 912	12 775	13 736
Totalt offentligt	34 246	35 511	39 085	40 668	42 304	41 749	43 225
05 Miljöskydd							
Staten	634	629	688	911	1 022	1 068	1 912
Kommunsektorn	355	448	562	627	620	643	653
Totalt offentligt	989	1 077	1 250	1 538	1 642	1 711	2 565
06 Bostadsförsörjning och samhälls- utveckling							
Staten	532	632	517	422	549	540	498
Kommunsektorn	3 034	2 915	3 083	3 437	3 574	3 708	3 931
Totalt offentligt	3 566	3 547	3 600	3 859	4 123	4 248	4 429
07 Hälso- och sjukvård							
Staten	2 485	2 571	2 844	2 801	4 353	4 805	3 954
Kommunsektorn	125 568	133 074	145 453	157 629	166 203	168 786	175 909
Totalt offentligt	128 053	135 645	148 297	160 430	170 556	173 591	179 863
08 Fritidsverksamhet, kultur och religion							
Staten	3 700	2 731	2 609	2 816	2 939	3 165	3 268
Kommunsektorn	23 822	13 408	14 192	15 057	15 671	15 910	17 054
Totalt offentligt	27 522	16 139	16 801	17 873	18 610	19 075	20 322
09 Utbildning							
Staten	25 151	21 687	22 652	25 816	26 983	27 022	27 030
Kommunsektorn	108 000	112 894	122 401	131 171	137 353	141 056	147 674
Totalt offentligt	133 151	134 581	145 053	156 987	164 336	168 078	174 704
10 Socialt skydd							
Staten	18 401	19 839	20 951	21 590	23 262	23 518	24 133
Kommunsektorn	98 903	105 149	110 510	119 949	126 724	129 228	132 295
Totalt offentligt	117 304	124 988	131 461	141 539	149 986	152 746	156 428
Totalt							
Staten	170 466	173 473	176 960	187 367	196 842	196 428	197 093
Kommunsektorn	401 173	411 647	438 013	470 643	494 867	506 109	525 604
Totalt offentligt	571 639	585 120	614 973	658 010	691 709	702 537	722 697

Anmärkning:

Kommunsektorn omfattar kommuner och landsting och fram till år 2000 även Svenska kyrkan.

Källa: SCB, Nationalräkenskaper

14. Offentliga myndigheters konsumtionsutgifter, fördelade på ändamål, fasta priser. Miljoner kronor

14. Government final consumption expenditure by function, constant prices. SEK Millions

Ändamål	1993	1994	1995	1996	1997	1998
01 Allmän offentlig förvaltning						
Staten	24 305	24 024	25 313	24 793	26 694	23 976
Kommunsektorn	19 609	20 778	23 856	26 643	26 948	29 157
Totalt offentligt	43 876	44 786	49 170	51 445	53 639	53 379
02 Försvar						
Staten	48 314	48 480	46 929	50 046	50 490	50 636
Kommunsektorn	352	286	54	25	47	101
Totalt offentligt	48 587	48 703	46 971	50 065	50 533	50 736
03 Samhällsskydd och rättsskipning						
Staten	22 717	22 563	22 284	22 308	22 187	22 565
Kommunsektorn	4 373	4 205	4 491	4 465	4 046	4 673
Totalt offentligt	27 083	26 760	26 768	26 767	26 231	27 237
04 Näringslivsfrågor						
Staten	22 295	22 722	22 783	19 946	20 539	23 504
Kommunsektorn	12 201	11 068	10 868	10 341	9 994	10 660
Totalt offentligt	34 583	33 814	33 666	30 329	30 551	34 162
05 Miljöskydd						
Staten	1 223	1 017	817	723	660	318
Kommunsektorn	278	230	165	174	693	773
Totalt offentligt	1 529	1 270	1 002	912	1 362	1 090
06 Bostadsförsörjning och samhällsutveckling						
Staten	956	491	467	538	483	518
Kommunsektorn	4 371	4 295	4 300	3 726	3 340	3 185
Totalt offentligt	5 470	4 826	4 809	4 286	3 843	3 718
07 Hälso- och sjukvård						
Staten	16 691	16 262	16 360	19 252	13 738	2 018
Kommunsektorn	110 363	107 617	105 618	107 150	110 017	125 625
Totalt offentligt	127 652	124 460	122 610	127 389	124 347	127 617
08 Fritidsverksamhet, kultur och religion						
Staten	3 599	3 261	3 437	4 722	3 724	4 071
Kommunsektorn	25 042	24 681	24 905	24 303	24 452	24 125
Totalt offentligt	28 617	27 913	28 317	29 023	28 175	28 202
09 Utbildning						
Staten	20 161	23 173	22 401	23 005	23 141	26 452
Kommunsektorn	105 726	105 577	102 562	103 401	104 416	106 720
Totalt offentligt	125 666	128 507	124 723	126 172	127 321	133 035
10 Socialt skydd						
Staten	27 603	26 566	24 924	22 204	19 799	20 745
Kommunsektorn	99 313	98 541	100 917	98 920	96 823	102 224
Totalt offentligt	127 056	125 245	125 942	121 150	116 638	122 984
Totalt						
Staten	188 036	188 632	185 722	188 140	181 642	174 548
Kommunsektorn	381 593	377 250	377 743	379 221	380 839	407 328
Totalt offentligt	569 417	565 745	563 245	567 178	562 280	581 845

14. (forts.)

Ändamål	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
01 Allmän offentlig förvaltning							
Staten	26 766	31 419	30 055	31 361	32 452	32 716	31 838
Kommunsektorn	25 927	28 247	22 230	22 212	22 741	24 969	24 153
Totalt offentligt	52 736	59 666	52 285	53 570	55 193	57 679	55 982
02 Försvar							
Staten	53 151	46 216	43 950	42 408	41 818	39 751	36 415
Kommunsektorn	108	110	127	133	125	120	150
Totalt offentligt	53 258	46 326	44 077	42 541	41 943	39 872	36 564
03 Samhällsskydd och rättsskipning							
Staten	21 950	23 084	23 346	23 775	24 497	24 419	25 044
Kommunsektorn	4 795	4 556	5 345	5 883	6 150	5 205	5 128
Totalt offentligt	26 743	27 640	28 691	29 650	30 637	29 647	30 206
04 Näringslivsfrågor							
Staten	24 504	24 665	25 305	26 310	26 182	25 797	25 577
Kommunsektorn	11 140	10 846	12 179	11 496	11 626	11 260	11 448
Totalt offentligt	35 643	35 511	37 484	37 804	37 806	37 057	37 027
05 Miljöskydd							
Staten	664	629	666	870	926	972	1 706
Kommunsektorn	372	448	539	584	551	588	560
Totalt offentligt	1 035	1 077	1 205	1 454	1 477	1 561	2 268
06 Bostadsförsörjning och samhälls- utveckling							
Staten	630	632	474	409	510	480	445
Kommunsektorn	3 172	2 915	2 992	3 160	3 128	3 216	3 296
Totalt offentligt	3 808	3 547	3 466	3 564	3 628	3 688	3 734
07 Hälso- och sjukvård							
Staten	2 548	2 571	2 722	2 607	3 867	4 218	3 404
Kommunsektorn	130 312	133 074	138 833	143 738	139 513	138 302	143 273
Totalt offentligt	132 861	135 645	141 555	146 346	143 355	142 474	146 693
08 Fritidsverksamhet, kultur och religion							
Staten	3 829	2 731	2 518	2 768	2 763	3 056	3 673
Kommunsektorn	24 541	13 408	13 678	13 861	13 762	13 963	14 491
Totalt offentligt	28 375	16 139	16 196	16 629	16 525	17 005	18 111
09 Utbildning							
Staten	26 517	21 687	21 581	23 077	23 990	23 728	23 649
Kommunsektorn	110 818	112 894	116 756	119 211	120 524	121 745	122 504
Totalt offentligt	137 217	134 581	138 337	142 289	144 524	145 489	146 172
10 Socialt skydd							
Staten	18 843	19 839	19 970	20 777	20 681	20 893	19 912
Kommunsektorn	101 935	105 149	106 314	107 677	108 938	108 234	108 664
Totalt offentligt	120 776	124 988	126 284	128 459	129 643	129 142	128 643
Totalt							
Staten	179 043	173 473	170 587	174 450	177 856	176 254	171 896
Kommunsektorn	413 048	411 647	418 993	427 947	427 062	427 522	433 738
Totalt offentligt	592 022	585 120	589 580	602 395	604 853	603 769	605 919

Anmärkning: Kommunsektorn omfattar kommuner och landsting och fram till år 2000 även Svenska kyrkan. År 2000 är referensår för prisomräkningen. Siffror i fasta priser är ej adderbara.

Källa: [SCB, Nationalräkenskaper](#)

15. Transfereringar från den offentliga sektorn till hushållen, löpande priser. Miljoner kr

15. Transfers from the general government sector to households, current prices. SEK Millions

	1993	1994	1995	1996	1997
Alderspension	122 902	128 077	132 337	136 027	138 931
Aktivitetsstöd och sjukersättning	34 755	37 260	37 512	36 663	36 989
Övriga statliga pensioner	19 585	20 325	20 819	21 537	19 503
Sjukförsäkring	17 912	18 941	19 173	16 490	14 927
Föräldraförsäkring	19 093	18 713	18 004	14 209	13 282
Arbetskadeförsäkring	10 867	7 547	6 474	6 125	5 877
Öppet arbetslösa	36 631	36 286	36 068	33 976	35 864
Arbetsmarknadspolitiska åtgärder	12 600	13 074	10 617	9 656	15 125
Övrigt arbetsmarknad	8 940	8 573	8 232	8 815	4 168
Bostadsstillägg till pensionärer	9 854	10 929	10 440	9 923	9 544
Barnbidrag	16 979	17 265	16 959	14 577	14 424
Studiemedel, studiehjälp	5 713	5 848	6 242	6 400	6 756
Bostadsbidrag		8 669	9 220	8 373	6 195
Bidragsförskott/Underhållsstöd	2 938	3 196	3 282	3 359	3 023
Assistansersättning		1 771	3 717	4 184	4 496
Övriga statliga transfereringar	6 830	8 714	7 620	6 640	8 150
Försörjningsstöd	18 893	12 730	12 514	13 716	13 961
Kommunala pensioner	5 927	6 135	6 485	6 949	7 195
Förändr. kommunal pensionsskuld					
Övriga kommunala transfereringar	1 895	1 826	1 444	1 366	1 344
Kapitaltransfereringar	782	709	812	985	499
Totalt	353 096	366 588	367 971	359 970	360 253

	1998	1999	2000	2001	2002
Alderspension	141 574	146 513	149 682	153 680	161 227
Aktivitetsstöd och sjukersättning	37 164	37 906	39 004	40 967	44 657
Övriga statliga pensioner	19 287	20 113	19 959	20 284	20 909
Sjukförsäkring	20 260	26 024	33 078	38 582	43 073
Föräldraförsäkring	14 128	14 721	15 305	16 703	18 225
Arbetskadeförsäkring	5 830	5 883	5 589	5 614	4 854
Öppet arbetslösa	31 985	29 598	29 583	23 024	22 533
Arbetsmarknadspolitiska åtgärder	13 278	12 990	9 930	9 747	11 102
Övrigt arbetsmarknad	3 798	3 777	3 099	2 151	1 963
Bostadsstillägg till pensionärer	9 591	9 940	9 618	10 408	10 502
Barnbidrag	16 830	16 766	18 932	21 109	21 018
Studiemedel, studiehjälp	7 115	7 337	7 386	8 751	10 546
Bostadsbidrag	5 749	5 067	4 372	3 994	3 718
Bidragsförskott/Underhållsstöd	2 989	2 897	2 631	2 496	2 343
Assistansersättning	5 192	6 031	6 960	8 236	9 145
Övriga statliga transfereringar	13 550	13 011	12 536	10 735	9 658
Försörjningsstöd	12 771	12 098	11 267	10 680	10 369
Kommunala pensioner	8 884	8 562	7 775	9 061	8 733
Förändr. kommunal pensionsskuld			6 228	7 067	7 506
Övriga kommunala transfereringar	989	1 390	1 383	1 615	1 292
Kapitaltransfereringar	639	1 188	318	936	792
Totalt	371 603	381 812	394 635	405 840	424 165

15. (forts.)

	2003	2004	2005	2006
Ålderspension	180 035	186 914	191 576	197 495
Aktivitetsstöd och sjukersättning	50 059	54 152	60 651	61 454
Övriga statliga pensioner	22 878	23 362	23 577	23 811
Sjukförsäkring	42 280	37 534	33 679	31 381
Föräldraförsäkring	19 989	21 309	21 878	23 698
Arbetskadeförsäkring	5 846	5 921	5 836	5 464
Öppet arbetslösa	28 256	32 534	31 113	27 167
Arbetsmarknadspolitiska åtgärder	9 746	9 968	11 765	11 978
Övrigt arbetsmarknad	1 566	1 395	889	690
Bostadsstillägg till pensionärer	10 979	10 947	7 332	7 448
Barnbidrag	20 956	20 873	21 457	23 611
Studiemedel, studiehjälp	10 628	10 636	10 999	11 603
Bostadsbidrag	3 567	3 314	3 605	3 597
Bidragsförskott/Underhållsstöd	2 149	2 027	1 935	2 222
Assistansersättning	11 166	12 748	14 336	16 084
Övriga statliga transfereringar	8 220	9 175	8 560	9 684
Försörjningsstöd	10 163	10 618	10 569	10 693
Kommunala pensioner	8 555	8 473	8 981	9 373
Förändr. kommunal pensionsskuld	8 107	9 084	8 937	9 267
Övriga kommunala transfereringar	1 305	1 499	1 552	1 316
Kapitaltransfereringar	720	608	796	700
Totalt	457 170	473 091	480 023	488 736

Anmärkning:

Aktivitetsstöd och sjukersättning benämndes tidigare förtidspension. Försörjningsstöd benämndes tidigare socialbidrag. Övriga statliga transfereringar omfattar bland annat bidrag till handikappade barn och andra handikappersättningar. Från och med 2004 ingår även äldreförsörjningsstöd.

Källa:

För åren 1993–2005: SCB, Nationalräkenskaper, transfereringar från den offentliga sektorn till hushållen

För år 2006: SCB, Nationalräkenskaper

16. Offentliga fasta bruttoinvesteringar efter ändamål, löpande priser.**Miljoner kronor****16. Government gross fixed capital formation by purpose, current prices.****SEK Millions**

Ändamål	1993	1994	1995	1996	1997	1998
01 Allmän offentlig förvaltning						
Staten	3 539	2 971	2 929	3 316	3 465	3 002
Kommunsektorn	5 124	6 746	7 726	7 655	7 859	6 922
Totalt offentligt	8 663	9 717	10 655	10 971	11 324	9 924
02 Försvar						
Staten	392	1 067	888	723	560	905
Kommunsektorn	24	41	124	132	27	56
Totalt offentligt	416	1 108	1 012	855	587	961
03 Samhällsskydd och rättsskipning						
Staten	1 228	1 472	1 418	1 371	1 145	1 715
Kommunsektorn	362	503	517	505	402	421
Totalt offentligt	1 590	1 975	1 935	1 876	1 547	2 136
04 Näringslivsfrågor						
Staten	16 844	21 075	23 553	20 224	16 328	19 077
Kommunsektorn	2 340	2 156	2 248	2 216	1 968	3 038
Totalt offentligt	19 184	23 231	25 801	22 440	18 296	22 115
05 Miljöskydd						
Staten	..	..	..	..	..	..
Kommunsektorn	..	..	..	..	..	..
Totalt offentligt	..	..	..	..	..	..
06 Bostadsförsörjning och samhällsutveckling						
Staten	59	41	42	50	34	47
Kommunsektorn	3 398	3 015	1 070	1 035	1 095	388
Totalt offentligt	3 457	3 056	1 112	1 085	1 129	435
07 Hälso- och sjukvård						
Staten	57	39	34	45	43	80
Kommunsektorn	4 844	5 037	5 832	5 775	6 095	6 210
Totalt offentligt	4 901	5 076	5 866	5 820	6 138	6 290
08 Fritidsverksamhet, kultur och religion						
Staten	105	96	93	138	213	177
Kommunsektorn	2 610	2 959	2 512	2 435	2 267	2 433
Totalt offentligt	2 715	3 055	2 605	2 573	2 480	2 610
09 Utbildning						
Staten	2 524	3 137	2 452	2 444	2 392	3 178
Kommunsektorn	5 407	7 057	7 028	6 117	6 113	6 038
Totalt offentligt	7 931	10 194	9 480	8 561	8 505	9 216
10 Socialt skydd						
Staten	811	874	1 068	728	460	527
Kommunsektorn	3 209	3 342	3 550	2 966	1 837	1 895
Totalt offentligt	4 020	4 216	4 618	3 694	2 297	2 422
Totalt						
Staten	25 559	30 772	32 477	29 039	24 640	28 708
Kommunsektorn	27 318	30 856	30 607	28 836	27 663	27 401
Totalt offentligt	52 877	61 628	63 084	57 875	52 303	56 109

16. (forts.)

Ändamål	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
01 Allmän offentlig förvaltning							
Staten	4 312	4 751	4 597	4 827	4 478	4 643	4 408
Kommunsektorn	6 999	7 773	9 525	10 797	9 818	10 016	10 974
Totalt offentligt	11 311	12 524	14 122	15 624	14 296	14 659	15 382
02 Försvar							
Staten	1 070	2 556	2 283	2 245	1 272	1 301	1 209
Kommunsektorn	32	33	12	41	57	61	41
Totalt offentligt	1 102	2 589	2 295	2 286	1 329	1 362	1 250
03 Samhällsskydd och rättsskipning							
Staten	2 578	1 996	2 227	2 258	1 891	2 048	2 309
Kommunsektorn	478	480	581	643	597	451	671
Totalt offentligt	3 056	2 476	2 808	2 901	2 488	2 499	2 980
04 Näringslivsfrågor							
Staten	16 359	13 245	14 950	18 878	21 809	25 653	25 813
Kommunsektorn	3 587	3 677	4 526	5 115	4 578	4 801	5 691
Totalt offentligt	19 946	16 922	19 476	23 993	26 387	30 454	31 504
05 Miljöskydd							
Staten	..	353	13	20	8	13	42
Kommunsektorn	..	353	13	20	8	13	42
Totalt offentligt	..	353	13	20	8	13	42
06 Bostadsförsörjning och samhälls- utveckling							
Staten	332	152	122	163	65	64	68
Kommunsektorn	698	664	690	1 035	1 053	1 115	1 487
Totalt offentligt	1 030	816	812	1 198	1 118	1 179	1 555
07 Hälso- och sjukvård							
Staten	95	73	77	108	113	80	79
Kommunsektorn	7 656	6 246	6 347	7 173	7 469	6 721	7 144
Totalt offentligt	7 751	6 319	6 424	7 281	7 582	6 801	7 223
08 Fritidsverksamhet, kultur och religion							
Staten	250	229	156	120	195	398	266
Kommunsektorn	2 631	1 830	1 925	2 276	2 106	1 950	2 482
Totalt offentligt	2 881	2 059	2 081	2 396	2 301	2 348	2 748
09 Utbildning							
Staten	3 197	3 898	3 865	3 798	3 440	3 412	3 581
Kommunsektorn	6 636	6 160	6 578	6 480	6 384	5 115	4 979
Totalt offentligt	9 833	10 058	10 443	10 278	9 824	8 527	8 560
10 Socialt skydd							
Staten	1 138	1 102	965	1 093	1 071	983	899
Kommunsektorn	2 117	1 967	1 951	1 856	1 742	1 823	1 728
Totalt offentligt	3 255	3 069	2 916	2 949	2 813	2 806	2 627
Totalt							
Staten	29 331	28 355	29 255	33 510	34 342	38 595	38 674
Kommunsektorn	30 834	28 830	32 135	35 416	33 804	32 053	35 197
Totalt offentligt	60 165	58 341	62 485	70 080	69 348	72 010	75 265

Anmärkning:

Kommunsektorn omfattar kommuner och landsting och fram till år 2000 även Svenska kyrkan.

Källa: SCB, Nationalräkenskaper, Offentliga fasta bruttoinvesteringar efter ändamål

17. Offentliga fasta bruttoinvesteringar efter ändamål, fasta priser.**Miljoner kronor***17. Government gross fixed capital formation by purpose, constant prices.**SEK Millions*

Ändamål	1993	1994	1995	1996	1997	1998
01 Allmän offentlig förvaltning						
Staten	3 656	3 175	3 162	3 660	3 748	3 193
Kommunsektorn	5 322	7 205	8 388	8 402	8 464	7 269
Totalt offentligt	8 989	10 388	11 559	12 073	12 224	10 471
02 Försvar						
Staten	364	1 018	870	724	566	902
Kommunsektorn	21	38	117	125	27	56
Totalt offentligt	386	1 059	991	854	593	958
03 Samhällsskydd och rättsskipning						
Staten	1 304	1 590	1 518	1 477	1 219	1 815
Kommunsektorn	369	527	539	537	420	442
Totalt offentligt	1 673	2 119	2 060	2 017	1 641	2 257
04 Näringslivsfrågor						
Staten	20 898	25 218	26 292	22 117	17 473	20 256
Kommunsektorn	2 860	2 617	2 609	2 494	2 152	3 255
Totalt offentligt	23 815	27 890	28 961	24 652	19 650	23 527
05 Miljöskydd						
Staten	..	..	..	..	..	..
Kommunsektorn	..	..	..	..	..	..
Totalt offentligt	..	..	..	..	..	..
06 Bostadsförsörjning och samhällsutveckling						
Staten	56	42	44	51	36	49
Kommunsektorn	3 566	3 238	1 156	1 133	1 179	403
Totalt offentligt	3 617	3 274	1 199	1 184	1 213	451
07 Hälso- och sjukvård						
Staten	60	42	35	48	45	83
Kommunsektorn	5 000	5 278	6 126	6 303	6 598	6 526
Totalt offentligt	5 058	5 319	6 159	6 350	6 642	6 609
08 Fritidsverksamhet, kultur och religion						
Staten	113	109	102	149	224	186
Kommunsektorn	2 744	3 178	2 713	2 658	2 441	2 545
Totalt offentligt	2 859	3 289	2 816	2 808	2 667	2 733
09 Utbildning						
Staten	2 535	3 381	2 654	2 651	2 569	3 417
Kommunsektorn	5 580	7 506	7 539	6 644	6 549	6 325
Totalt offentligt	8 114	10 886	10 199	9 298	9 120	9 743
10 Socialt skydd						
Staten	850	953	1 150	793	496	560
Kommunsektorn	3 352	3 556	3 793	3 215	1 965	1 976
Totalt offentligt	4 216	4 523	4 956	4 020	2 469	2 543
Totalt						
Staten	29 797	35 503	35 688	31 580	26 294	30 393
Kommunsektorn	28 723	33 158	33 036	31 569	29 833	28 815
Totalt offentligt	58 524	68 608	68 662	63 115	56 084	59 191

17. (forts.)

Ändamål	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
01 Allmän offentlig förvaltning							
Staten	4 443	4 751	4 476	4 708	4 461	4 748	4 514
Kommunsektorn	7 206	7 773	9 201	10 031	8 688	8 652	9 310
Totalt offentligt	11 649	12 524	13 677	14 740	13 138	13 365	13 852
02 Försvar							
Staten	1 091	2 556	2 196	2 134	1 200	1 268	1 220
Kommunsektorn	32	33	12	40	55	59	39
Totalt offentligt	1 124	2 589	2 208	2 172	1 253	1 326	1 258
03 Samhällsskydd och rättsskipning							
Staten	2 666	1 996	2 174	2 182	1 878	2 005	2 246
Kommunsektorn	492	480	598	655	643	524	787
Totalt offentligt	3 158	2 476	2 772	2 834	2 517	2 533	3 013
04 Näringslivsfrågor							
Staten	17 060	13 245	14 356	17 651	19 817	22 552	21 976
Kommunsektorn	3 774	3 677	4 332	4 818	4 200	4 256	4 859
Totalt offentligt	20 840	16 922	18 689	22 468	24 022	26 816	26 840
05 Miljöskydd							
Staten	..	353	14	20	9	15	46
Kommunsektorn	..	353	14	20	9	15	46
Totalt offentligt	..	353	14	20	9	15	46
06 Bostadsförsörjning och samhälls- utveckling							
Staten	336	152	125	165	69	69	74
Kommunsektorn	714	664	660	951	932	957	1 253
Totalt offentligt	1 052	816	785	1 117	1 009	1 035	1 341
07 Hälso- och sjukvård							
Staten	98	73	73	100	109	77	74
Kommunsektorn	7 822	6 246	6 094	6 678	6 844	6 070	6 564
Totalt offentligt	7 921	6 319	6 167	6 777	6 952	6 147	6 639
08 Fritidsverksamhet, kultur och religion							
Staten	259	229	151	113	189	393	261
Kommunsektorn	2 699	1 830	1 842	2 103	1 889	1 693	2 115
Totalt offentligt	2 959	2 059	1 993	2 217	2 076	2 069	2 380
09 Utbildning							
Staten	3 322	3 898	3 753	3 584	3 389	3 416	3 577
Kommunsektorn	6 810	6 160	6 406	6 141	6 026	4 725	4 544
Totalt offentligt	10 140	10 058	10 159	9 725	9 415	8 120	8 087
10 Socialt skydd							
Staten	1 183	1 102	946	1 059	1 083	1 029	937
Kommunsektorn	2 170	1 967	1 882	1 740	1 602	1 727	1 608
Totalt offentligt	3 353	3 069	2 828	2 797	2 680	2 759	2 550
Totalt							
Staten	30 414	28 355	28 264	31 729	32 269	35 702	35 038
Kommunsektorn	31 737	28 830	31 027	33 168	30 882	28 724	31 151
Totalt offentligt	62 144	58 341	60 342	65 966	64 257	65 575	67 391

Anmärkning:

Kommunsektorn omfattar kommuner och landsting och fram till år 2000 även Svenska kyrkan. År 2000 är referensår för prisomräkningen. Siffror i fasta priser är ej adderbara.

Källa: SCB, Nationalräkenskaper, Offentliga fasta bruttoinvesteringar efter ändamål

18. Kostnader för kommunernas verksamhet, löpande priser. Miljoner kronor

18. Costs for municipal activities, current prices. SEK Millions

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Politisk verksamhet	4 077	4 241	4 227	4 605	4 553	4 533	4 804
Infrastruktur, skydd m.m.	22 711	24 762	25 728	26 789	27 910	28 649	30 522
Kulturverksamhet	8 078	8 494	8 902	9 186	9 252	9 567	9 742
Fritidsverksamhet	8 828	9 164	9 579	9 844	10 026	10 458	10 964
Förskoleverksamhet och skolbarn- omsorg	39 862	41 087	43 992	46 522	48 125	51 168	54 594
Förskoleklass	3 680	3 788	3 695	3 876	3 788	3 958	4 100
Grundskola inkl. obligatorisk sär- skola	62 548	67 786	71 992	75 120	76 730	78 490	79 140
Gymnasieskola inkl. gymnasie- särskola	24 104	25 652	27 459	29 539	30 847	32 632	35 168
Kommunal vuxenutbildning	6 614	6 464	6 171	5 197	4 870	4 644	4 535
Övrig utbildning	1 761	2 016	1 888	2 095	2 092	2 101	2 232
Primärvård och hälso- och sjuk- vård Gotland	1 268	1 185	1 172	1 329	1 128	1 299	1 410
Färdtjänst / riksferdtjänst	1 434	1 434	1 513	1 657	1 634	1 701	1 714
Äldreomsorg	67 300	71 424	75 668	78 280	79 475	80 256	83 458
Funktionshindrade	27 800	30 332	34 601	37 964	40 129	42 429	44 970
Missbrukarvård för vuxna	3 661	3 937	3 976	4 562	4 604	4 678	5 012
Barn och ungdomsvård	8 063	8 800	9 776	10 593	10 920	11 244	11 444
Övrig vuxenvård	1 287	1 387	1 684	1 519	1 398	1 558	1 356
Ekonomiskt bistånd	10 688	9 787	9 627	9 502	9 854	9 864	9 795
Familjerätt	359	392	412	437	459	491	533
Flyktningmottagande	2 046	2 177	2 047	2 315	2 060	1 590	2 221
Arbetsmarknadsåtgärder	5 176	4 917	5 206	5 184	5 122	5 369	7 586
<i>Summa egentlig verksamhet</i>	<i>311 341</i>	<i>329 226</i>	<i>349 287</i>	<i>366 060</i>	<i>374 976</i>	<i>386 679</i>	<i>405 446</i>
Näringsliv och bostäder	5 790	4 966	5 119	5 334	5 237	5 233	6 365
Kommunikationer	3 123	3 118	3 382	4 056	4 283	4 511	4 576
Energi, vatten och avfall	12 800	12 960	13 434	13 697	13 570	14 030	14 975
<i>Summa affärsverksamhet</i>	<i>21 714</i>	<i>21 044</i>	<i>21 935</i>	<i>23 087</i>	<i>23 090</i>	<i>23 774</i>	<i>25 916</i>
Summa driftverksamhet	333 055	350 270	371 222	389 147	398 066	410 453	431 362

Källa: SCB, Kommunernas hushållning med resurser, OE 25 SM 0701

19. Landstingens kostnader och intäkter efter område år 2006. Miljoner kronor
19. County councils, costs and receipts by activity 2006. SEK Millions

	Nettokost- nad	Verksam- hetens externa kostnader	Verksam- hetens interna kostnader	Verksam- hetens externa intäkter	Verksam- hetens interna intäkter
Primärvård	28 700	24 700	13 000	2 500	6 600
Specialiserad somatisk vård	90 500	70 700	43 200	9 200	14 900
Specialiserad psykiatrisk vård	16 100	14 100	7 500	1 200	4 300
Tandvård	4 700	7 200	2 400	3 600	1 400
Övrig hälso- och sjukvård	12 900	15 100	5 700	4 200	3 900
Läkemedelsförmån	19 400	19 400	0	0	0
Politisk verksamhet avseende hälso- och sjukvård	1 100	1 000	200	0	0
<i>Hälso- och sjukvård totalt</i>	<i>173 500</i>	<i>152 200</i>	<i>72 000</i>	<i>20 700</i>	<i>31 100</i>
Utbildning	800	1 900	400	1 500	100
Kultur	2 300	2 800	300	600	100
Trafik och infrastruktur	8 800	10 300	300	1 700	0
Allmän regional utveckling	1 200	1 300	100	100	0
Politisk verksamhet avseende regional utveckling	100	100	0	0	0
<i>Regional utveckling totalt</i>	<i>13 200</i>	<i>16 300</i>	<i>1 000</i>	<i>3 900</i>	<i>200</i>
<i>Serviceverksamheter</i>	<i>0</i>	<i>45 200</i>	<i>-11 600</i>	<i>6 300</i>	<i>27 300</i>
Övrigt	4 400	7 200	0	100	2 700
Summa verksamhet	191 100	221 000	61 400	31 000	61 400
<i>Finansiering utanför verksamheten:</i>		1 800		193 400	
<i>Skatteintäkter</i>				155 900	
Generella statsbidrag				35 800	
Finansiella intäkter/kostnader		1 700		1 800	
Extraordinära intäkter/kostnader		100		0	

Anmärkning:

Nettokostnad är bruttokostnad minus bruttointäkt. Den totala nettokostnaden för samtliga verksamheter inkluderar Gotlands kommuns nettokostnader (1 227 miljoner) för hälso- och sjukvård. När det gäller verksamheternas intäkter och kostnader ingår inte Gotland. Övrigt omfattar interna ränteintäkter, intäkter för tandvårdsmoms och utbetalda pensioner.

Källa: Sveriges Kommuner och Landsting, Statistik om hälso- och sjukvård samt regional utveckling 2006

Fakta om statistiken

Här beskrivs kortfattat de primärkällor och de principer som används i boken. För en noggrannare redogörelse av definitioner och beräkningsmetoder hänvisas till de beskrivningar av statistiken som finns tillgängliga på www.scb.se för respektive statistikälla.

Den statistik som redovisas i den här boken om den offentliga sektorn är hämtad från olika statistikällor. Eftersom statistiken i primärkällorna ofta framställts för att svara mot olika behov skiljer sig definitioner och redovisningsprinciper åt. I samband med redovisningarna tidigare i boken har vi också pekat på förekommande skillnader.

Publiceringstider – slutliga och preliminära årsuppgifter

Den statistik som publiceras i boken är årsuppgifter och gäller den senaste offentliggjorda officiella statistiken. De olika statistikällorna färdigställer sina uppgifter vid olika tidpunkter under året, beroende på vilken bearbetningsgrad som krävs. Detta gör att alla uppgifter som presenteras inte alltid svarar för det senaste kalenderåret.

I vissa fall, t.ex. för nationalräkenskaperna, offentliggörs även preliminära uppgifter. För att få så aktuella uppgifter som möjligt används även dessa i vissa fall i boken. Uppgifterna kan dock komma att revideras till senare publiceringar.

Tidsserier

Statistiken avser i huvudsak senast tillgängliga år. Men även tidsserier presenteras. De flesta av dessa tidsserier utgår från år 1993, men även andra startår förekommer. Att år 1993 används i de flesta fall är en anpassning till nationalräkenskaperna, som börjar sin redovisning detta år enligt det europeiska nationalräkenskapssystemet. En ny näringsgrensindelning kom 1992, vilket också gör år 1993 till ett lämpligt startår.

Det är alltid problematiskt att välja startår, eftersom presentationen påverkas av om startåret ligger i en lågkonjunktur eller en högkonjunktur. År 1993 ligger i början av uppgången efter den nedgång i ekonomin som brukar benämnas "krisåren".

Nationalräkenskaperna

Nationalräkenskaperna (NR) utgör tillsammans med finansräkenskaperna (FiR) det totala nationalräkenskapssystemet som sammanfattar och beskriver Sveriges ekonomiska aktiviteter och utveckling. NR innehåller reala transaktioner och FiR finansiella transaktioner och ställningsuppgifter.

Statistikanvändning

NR tjänar som analysunderlag för Sveriges ekonomi och som underlag för EU-avgiften och konvergenskriterierna. NR används av finansdepartementet för nationalbudgetar och för långtidsbedömningar av ekonomin, av EU för fastställande av EU-avgiften, av ECB för att bedöma konvergensvillkoren samt av Konjunkturinstitutet m.fl. för löpande konjunkturanalys. Andra användare är bransch- och arbetsmarknadsorganisationer, banker samt internationella organisationer som använder NR dels för sammanställning av internationell statistik, dels för jämförelser och bedömningar. En av de viktigaste egenskaperna hos NR är tidsserieaspekten. Därför läggs stor fokus på långa tidsserier med få tidsseriebrott i statistiken.

Detta omfattar statistiken

NR beskriver, inom ramen för ett slutet kontosystem, produktionen av varor och tjänster och deras användning, inkomstbildning, omfördelning och inkomstanvändning, kapitalbildning samt transaktioner med utlandet. Som en integrerad del av NR ingår tillgångs- och användningstabeller (basen för input-outputtabeller) med en systematisk uppdelning av produktion och användning på ca 400 produktgrupper. Det ger goda avstämningsmöjligheter och en god grund för konsistenta fastprisberäkningar. I anslutning till produktionsberäkningar sammanställs även uppgifter över sysselsättning uttryckt i antal sysselsatta och arbetade timmar samt löner.

Definitioner och förklaringar

De svenska nationalräkenskaperna framställs enligt ENS 95 (Europeiska nationalräkenskapssystemet) som är en EU-reglering (Council

Regulation [EC] No 2223/96). ENS 95 är EU:s tillämpning av SNA 93 (System of National Accounts) som är en internationell rekommendation av FN, OECD, EU, IMF och Världsbanken.

Svenska NR framställs sedan maj 1999 enligt ENS 95 och täcker perioden 1993 och framåt. Äldre serier (1950–1998) baseras på tidigare internationella rekommendationer (SNA 68). Omräkning av det gamla materialet tillbaka till 1980 har dock gjorts för vissa aggregat. Några huvudaggregat har kedjats tillbaka till 1950. Dessa serier finns på SCB:s webbplats.

Så görs statistiken

NR sammanställs utifrån en mängd olika primärstatistikkällor. Definitioner och graden av täckning i de olika källorna överensstämmer inte alltid med NR:s behov. För att få total täckning och anpassade definitioner använder man olika modeller i NR:s beräkningar. Slutligen gör man en avstämning mellan tillgång, användning och inkomster i systemet för att urskilja och åtgärda brister i konsistensen mellan de olika delarna av räkenskaperna.

På samma sätt som hos ett företag är bokföringen dubbel. Betalningarna redovisas både från den erläggande och från den mottagande partens sida. Bokföringen består av ekonomiska transaktioner som ägt rum under en viss tidsperiod. Till skillnad mot ett företags bokföring bygger nationalräkenskaperna till största delen på statistik eftersom det inte är möjligt för ett helt land eller region att bokföra varje transaktion. Redovisningen är i huvudsak periodiserad, vilket innebär att inkomster och utgifter redovisas den period då transaktionen eller prestationen utförs.

Se vidare Beskrivning av statistiken, www.scb.se/nr

Löpande och fasta priser

I sammanställningarna används både löpande och fasta priser. För att på ett rättvisande sätt kunna följa volymutvecklingen är det ofta lämpligt att använda fasta priser som "tar bort" inverkan av prisutvecklingar. Nedan följer en översiktlig redogörelse av hur fastprisberäkningen genomförs.

Fram till 1991 använde NR prisindex med fast basår vid fastprisberäkningar. Från år 1991 används i stället fastprisberäkning med rullande basår. Denna kedjeindexmetod innebär att varje grundpost beräknas i fasta priser uttryckt i närmast föregående års pris. Fördelen med kedjeindexmetoden är att man alltid väger ihop olika

delaggregat med senast tillgänglig information och att ingen del av systemet får felaktig vikt på grund av relativa prisförändringar.

De fasta priserna kan presenteras på olika sätt, t.ex. uttryckta i föregående års prisnivå eller i referensårspriser med valfritt år som referensår. En tidsserie angiven i föregående års priser gör emellertid informationen svårtolkad. Därför presenteras de fasta priserna i nationalräkenskaperna i referensårspriser. I det material som nu presenteras redovisas nationalräkenskaperna dels i löpande priser och dels i referensårspriser med år 2000 som referensår.

Skillnader mellan beräkningar i NR och statsbudgeten

Redovisningen i *nationalräkenskaperna* är i huvudsak periodiserad och syftar till att avspegla de ekonomiska händelserna den period då verksamheten bedrivs. Intäkterna redovisas när prestationen utförs och kostnaderna när resursen förbrukas.

Redovisningen i *statsbudgeten* upprättas till största delen enligt så kallade utgiftsmässiga principer där saldot speglar de kassamässiga strömmarna. Budgetsaldot redovisas kassamässigt.

Skillnaden påverkar framför allt redovisningen av skatter och ränteutgifter. Skillnaden i redovisningsprincip medför att budgetsaldo och finansiellt sparande skiljer sig åt. Därutöver finns även saldo- och neutrala skillnader i redovisningen av inkomster och utgifter mellan NR och statsbudgeten.

Statens *finansiella sparande* visar förändringen av den finansiella förmögenheten exklusive värdeförändringar medan *budgetsaldot* visar statens lånebehov och avspeglar därmed förändringen av statsskulden. Då staten exempelvis köper eller säljer finansiella tillgångar eller ökar utlåningen påverkas därför det finansiella sparandet och budgetsaldot på olika sätt.

Nationalräkenskaperna definierar vissa delar av EU-avgiften som produktionsskatt till EU. NR fördelar bidragen direkt för de olika sektorerna.

I *statsbudgeten* redovisas dessa avgifter som en inkomst för staten. Vidare redovisas EU-bidragen i statsbudgeten som en inkomst som omfördelas av staten till företag och kommuner.

Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik, RAMS

RAMS syftar till att ge en årlig information om sysselsättning, pendling, näringsstruktur samt personalstruktur. Dessutom belyses händelser och flöden på arbetsmarknaden utifrån longitudinella ansatser. Den första årgången av RAMS avsåg år 1985.

RAMS-registret har byggts ut under åren med allt fler variabler och ett nytt registersystem har skapats med bland annat större möjligheter att belysa de förvärvsarbetande inom olika typer av företag.

Statistikanvändning

Planerare inom kommuner, länsstyrelser och länsarbetsnämnder har traditionellt nyttjat statistiken. Den huvudsakliga användningen har varit att beskriva näringsstruktur och sysselsättningsutveckling regionalt och lokalt. Dessutom används RAMS för att planera barnomsorg och trafik och som underlag för åtgärder som syftar till att stärka sysselsättningen.

Allt eftersom statistiken byggts ut, har den alltmer börjat användas av forskare och statliga myndigheter när de analyserar arbetsmarknadens funktionssätt och följer upp och utvärderar närings-, arbetsmarknads- och regionalpolitik.

Detta omfattar statistiken

RAMS omfattar fyra register:

- Sysselsättningsregistret
- Aktivitetsregistret
- Registret över företag i RAMS
- Registret över arbetsställen i RAMS

Sysselsättningsregistret (SREG) visar personers sysselsättningsstatus i november och omfattar hela Sveriges befolkning den 31 december. Registret innehåller en mängd uppgifter från olika källor. SREG är huvudregistret i RAMS.

Aktivitetsregistret innehåller fyra databastabeller som visar olika typer av försörjningsmöjligheter såsom jobb, studier, arbetssökandekategorier samt andra aktiviteter (främst i form av sociala transferringar). Jobbregistret är den mest centrala delen av aktivitetsregistret, där uppgifter hämtas från kontrolluppgifter från anställningar och motsvarande uppgifter för egenföretagare (deklarationsuppgifter avseende inkomst av näringsverksamhet).

Populationen i aktivitetsregistret är alla individers aktiviteter som antas påverka deras försörjningsmöjligheter. Målstorheterna utgörs av antalet av dessa aktiviteter med uppdelning på typ av aktivitet, såsom jobb, studier och arbetssökandekategorier.

Registret över företag har samtliga företag som förekommer i RAMS, som objekt. *Registret över arbetsställen* har samtliga arbetsställen för företag som förekommer i RAMS som objekt.

Definitioner och förklaringar

Populationen i sysselsättningsregistret utgörs av befolkningen per den 31 december varje år. De viktigaste målstorheterna i sysselsättningsregistret är antal förvärvsarbetande, förvärvsintensiteter och antal pendlare över kommungräns, där november är referensperiod. Detta görs för olika grupper av befolkningen.

RAMS använder begreppet förvärvsarbetande i stället för sysselsatta. Medhjälpande familjemedlemmar ingår i begreppet sysselsatta men inte i förvärvsarbetande. Dessa saknas helt i den offentliga sektorn och antalet medhjälpande familjemedlemmar är över huvud taget ytterst få, varför skillnaden i begreppen förvärvsarbetande och sysselsatta är nästan försumbar. Rörligheten på arbetsmarknaden beskrivs med antal personer som byter jobb, tillkommer eller lämnar arbetsmarknaden. Ännu ett mått är personalomsättningen beräknad i procent av sysselsättningen totalt.

Så görs statistiken

Varje arbetsgivare är skyldig att lämna information om förvärvsarbete på kontrolluppgiften till Skatteverket. De personer som deklarerar näringsverksamhet lämnar istället så kallad standardiserade räkenskapsutdrag. SCB får tillgång till båda dessa material genom överföring från Skatteverkets databas. Uppgifterna kompletteras sedan med företags- och arbetsställeinformation från SCB:s företagsdatabas.

Om uppgiften om arbetsställenummer saknas eller är oriktig i det kontrollmaterial som används insamlas den uppgiften via enkät till de företag vars uppgifter måste kompletteras. Utöver det kopplas även bakgrundsvariabler på såsom demografiska data och utbildningsuppgifter som hämtas från andra befintliga register.

Se vidare Beskrivning av statistiken, www.scb.se/rams

Räkenskapssammandrag för kommuner

Räkenskapssammandrag för kommuner avser att både på kommunnivå och på riksnivå ge en tillförlitlig information om kommunernas ekonomi, nuläge och utveckling. Undersökningen innehåller även en inventering av vilka företag som kommunerna äger.

Räkenskapssammandraget, som samlas in av SCB, innehåller ett stort antal årliga ekonomiska uppgifter från kommunernas bokslut. Samtliga kommuner ingår och uppgifter redovisas både som summering till riksnivå och som nyckeltal på kommunnivå. I RS ingår de två tidigare separata kostnadsundersökningarna Jämförelsetal för huvudmän, Barnomsorg och skola samt Jämförelsetal för socialtjänsten.

Statistikanvändning

RS används som källa för att beräkna kommunernas bidrag till BNP, finansiellt sparande, investeringar och transfereringar samt de kommunala affärsverkens driftöverskott. På riksnivå har även uppgifter från RS används som underlag i beräkningarna av den kommunalekonomiska utjämningen mellan kommunerna.

RS har även använts på kommunnivå för att beräkna statsbidrag för maxtaxa inom barnomsorgen och för att beräkna statsbidrag för LSS-utjämning. Uppgifterna från RS används dessutom av:

- kommunerna själva för att jämföra den egna ekonomin med andra kommuners ekonomi för att finna uppslag till effektiviseringar i verksamheten.
- Finansdepartementet för att bedöma enskilda kommuners ekonomi och för att följa upp och utvärdera kommunal verksamhet.
- banker och andra finansinstitut för att kreditvärdera kommuner.

Detta omfattar statistiken

I RS ingår ett stort antal ekonomiska uppgifter avseende kommunernas utgifter och inkomster hämtade från driftredovisning, kostnader för verksamheter, investeringsredovisning, resultaträkning och balansräkning.

Statistiken omfattar även motsvarande uppgifter från kommunalförbundens bokslut.

Definitioner och förklaringar

Uppgifternas definitioner följer kontoplanen Kommun-Bas som bygger på den kommunala redovisningslagen.

De kommunala verksamheterna är indelade i verksamhetsblock, dels avseende den skattefinansierade (egentliga) verksamheten och dels affärsverksamheten. Varje verksamhet är definierad i en bilaga till Kommun-Bas.

Så görs statistiken

Statistiken bygger på en årlig insamling av bokslutsuppgifter med hjälp av en elektronisk blankett till samtliga kommuner. I formuläret finns, förutom själva blanketten, även förprintade uppgifter, granskningskontroller och nyckeltal som beräknas automatiskt. En återrapportering av nyckeltal till uppgiftslämnarna sker för att stämma av resultatet.

Se vidare Beskrivning av statistiken, www.scb.se/OE0107

Räkenskapssammandrag för landsting

Sveriges Kommuner och Landsting samlar in statistik om landstingens och regionernas ekonomi. Statistiken ska ge information om hälso- och sjukvård och annan landstingsverksamhet på både regional och nationell nivå. Den ska tillgodose statens krav på ekonomisk information om sektorn. Inte minst ska landstingen och regionerna ges möjlighet att jämföra sig med varandra.

Statistikanvändning

Den ekonomiska statistiken tillgodoser statens krav på offentlig statistik och ligger bland annat till grund för nationalräkenskaperna. De variabler som samlas in ger möjlighet att beräkna landstingens bidrag till BNP, investeringar, transfereringar, driftsöverskott samt finansiellt sparande.

På riksnivå har även uppgifter från Landstingens räkenskapssammandrag använts som underlag i beräkningarna av den kommunal-ekonomiska utjämningen för landsting.

Detta omfattar statistiken

I statistiken ingår ett stort antal ekonomiska uppgifter från landstingens årsbokslut. Populationen utgörs av samtliga Sveriges landsting. I begreppet landsting inkluderas även två regioner (Region

Skåne och Västra Götalandsregionen) samt Gotlands hälso- och sjukvård.

Definitioner och förklaringar

För att få en enhetlighet i uppgifterna om olika intäkts- och kostnads-
slag finns en landstingsgemensam baskontoplan L-BAS. Det är en
kontoplan för landstingens externredovisning.

Landstingens verksamheter är indelade i verksamhetsblock i enlig-
het med den officiella statistikens indelningar för verksamhets-
statistiken. All verksamhet som landstingen finansierar, oavsett
organisations- och driftform, ska redovisas på ett enhetligt sätt.

Så görs statistiken

Statistiken bygger på en årlig insamling av bokslutsuppgifter med
hjälp av en elektronisk blankett till samtliga landsting. Sveriges
kommuner och Landsting samlar in, beraberar, granskar och ana-
lyserar materialet vilket möjliggör redovisning per landsting och
ekonomisk variabel eller verksamhetsområde.

SCB bearbetar uppgifterna ytterligare för att motsvara de behov och
krav som finns vad gäller redovisningen av nationalräkenskaperna.

För mer information om Sveriges kommuner och Landsting, se
www.skl.se

Underlag till statens finansiella sparande

Ekonomistyrningsverket samlar in uppgifter från landets myndig-
heter. Materialet används som underlag till *statens finansiella sparande*
och *statistik över den statliga sektorn*. Utifrån Ekonomistyrningsver-
kets uppgifter genomför SCB beräkningar och anpassar materialet
till det svenska ekonomiska systemet och nationalräkenskaperna.

Statistikanvändning

Uppgifter om den statliga sektorn används av många olika använ-
dare. Det statistiska underlaget används i huvudsak av Ekonomi-
styrningsverket, SCB, Konjunkturinstitutet och Finansdeparte-
mentet. Underlaget ligger till grund för statistiska beräkningar och
ekonomisk analys av sektorn.

Detta omfattar statistiken

Siffrorna inom den statliga sektorn baseras på de uppgifter som myndigheter rapporterar till Ekonomistyrningsverket. Underlaget sammanställs till *underlag till statens finansiella sparande* och tas fram varje kvartal. Detaljrikedomen är relativt omfattande i underlaget. Uppgifter kan särskiljas beträffande enskilda inkomst- och utgiftstyper, uppdelat per myndighet och aktuell period såsom ett givet kvartal samt kopplas till olika klassificeringar med mera.

Definitioner och förklaringar

Underlaget till statens finansiella sparande är framtagen utifrån de krav som finns för att möjliggöra statliga beräkningar inom nationalräkenskaperna. Vad som ingår i underlaget har tagits fram av Ekonomistyrningsverket tillsammans med användarna med hänsyn taget till de krav och regler som finns. Befintliga klassificeringar såsom exempelvis *Classification of the Functions of Government*, COFOG, används.

Så görs statistiken

Ekonomistyrningsverket samlar in uppgifter från myndigheter via det statliga koncernredovisningssystemet HERMES. Myndigheterna bokför sina inkomster och utgifter på så kallade S-koder vilket är statliga inrapporteringskoder. Ekonomistyrningsverket analyserar och sammanställer sedan materialet. Därefter skickas det samlade underlaget till SCB som dels beräknar den statliga konsumtionen och dels statens finansiella sparande.

Beräkning genomförs varje kvartal samt i samband med årsberäkningar. Beräkningarna resulterar i ett antal variabler, t.ex. insatsförbrukning, löner och försäljning, som i sin tur resulterar i det som i nationalräkenskaperna efterfrågas, exempelvis *totala konsumtionsutgifter* för staten.

Årsvärden består av summan av ingående kvartal. Årsberäkningar genomförs på en mer detaljerad nivå, nedbruten på olika produktgrupper, vilket möjliggör mer detaljerade slutberäkningar av den statliga sektorn inom nationalräkenskaperna.

För mer information om Ekonomistyrningsverket, se www.esv.se

Referenslista

Eklund, Klas (2007). *Vår ekonomi*. 11. uppl. Stockholm: Nordstedts Akademiska Förlag

Ekonomistyrningsverket (ESV) (2007). *Statsbudgetens utfall 2006*. (Publikationsnummer 2007:4.)

Ekonomistyrningsverket (ESV) (2006). *Statens finanser. Staten, EU och pengarna 2005*. (Publikationsnummer 2006:17)

Ekonomistyrningsverket (ESV) (2006). *Staten, EU och pengarna*. (Statens finanser 2005) (Publikationsnummer: 2006:17)

Eurostat (2007). Sök i statistikdatabasen Data. Government Statistics, Annual Government Finance statistics. Government revenue, expenditure and main aggregates [www]. Hämtad från

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,45323734&dad=portal&schema=PORTAL&screen=welcomeref&open=/&product=EU_MASTER_government&depth=2 2008-01-09

Eurostat (2007). Sök i statistikdatabasen Data. Government Statistics, Government Deficit and debt. Government deficit/surplus, debt and associated data [www]. Hämtad från

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,45323734&dad=portal&schema=PORTAL&screen=welcomeref&open=/&product=EU_MASTER_government&depth=2 2008-01-09

Expertgruppen för studier i samhällsekonomi (ESS) (2006). *Generationsanalyser – omfördelning mellan generationer i en växande välfärdsstat*. (Rapporter ESS 2006:6)

Finansdepartement & Sveriges Kommuner (2006). *Kommunalekonomisk utjämning 2006*. 2. uppl. Sveriges kommuner och landsting.

Fregert, Klas & Johnung, Lars (2005). *Makroekonomi: teori, politik och institutioner*. 2. uppl. Studentlitteratur AB.

Försäkringskassan & Socialdepartementet (2005). *Den svenska ålderspensionen 2005* (Informationsmaterial 2005)

Försäkringskassan (2007). *Orange Rapport. Pensionssystemets årsredovisning 2006*.

Försäkringskassan (2007). *Årsredovisning 2006*.

Högskoleverket (2007). *Universitet & högskolor. Högskoleverkets årsrapport 2007*. (Rapport 2007:33 R)

OECD (2007). *Sök i statistikdatabasen Statistics. National accounts, GDP for OECD member countries*[www]. Hämtad från http://www.oecd.org/topicstatsportal/0,3398,en_2825_495684_1_1_1_1,00.html 2008-01-09

OECD (2007). *Sök i statistikdatabasen Statistics. Public Sector, taxation and market regulations, OECD General Government accounts* [www]. Hämtad från http://www.oecd.org/topicstatsportal/0,3398,en_2825_495698_1_1_1_1,00.html 2008-01-09

Premiepensionsmyndigheten (2007). *Årsredovisning för Premiepensionsmyndigheten avseende år 2006*. (Diariennr: 07-0099)

Regeringen (2006). *Budgetpropositionen för 2007*. (Rapporter, FI 2006.16)

Regeringskansliet (2007). *Finansplan. Ett särtryck ur 2007 års vårproposition*. (Informationsmaterial, Fi 2007.05)

Regeringskansliet (2005). *Kommuner och landsting - organisation, verksamhet och ekonomi*. (Informationsmaterial, Fi 2004.42)

Regeringskansliet (2007). *Regeringskansliets årsbok 2006*. Stockholm: Edita Västra Aros AB

Regeringskansliet (2007). *Verksamhetsberättelse för företag med statligt ägande 2006*. (Rapporter, N7018)

Regeringskansliet (2007). *Årsredovisning för staten 2006*. (Regeringens skrivelse, Skr. 2006/07:101)

Riksgäldskontoret (2007). *Statsskulden* [www]. Hämtad från https://www.riksdagen.se/templates/RGK_Templates/TwoColumnPage_586.aspx 2008-01-21

Ringqvist, Margareta (1996). *Om den offentliga sektorn*. 1. uppl. Göteborg: Norstedts Juridik AB

Skatteverket (2007). *Skatter i Sverige. Skattestatistisk årsbok 2007*.

Skolverket (2007). *Beskrivande data 2006. Förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, skola och vuxenutbildning*. (Skolverkets rapport 302)

Skolverket (2007). *Barn, elever, personal och utbildningsresultat – Kommunalt nivå*. (Skolverkets rapport 296)

Socialstyrelsen (2005). *Hälso- och sjukvårdsrapport 2005*. (Artikelnr: 2005-111-4)

Socialstyrelsen (2007). *Funktionshindrade personer – insatser enligt LSS år 2006*. (Statistik, Socialtjänst 2007:2) (Sveriges officiella statistik)

Socialstyrelsen (2007). *Jämförelsetal för socialtjänsten 2006*. (Artikelnr: 2007-125-7)

- Socialstyrelsen (2007). *Hälso- och sjukvård - Lägesrapport 2006*. (Artikelnr: 2007-131-13)
- Socialstyrelsen (2007). *Äldre – vård och omsorg år 2006. Kommunala insatser enligt socialtjänstlagen samt hälso- och sjukvårdslagen*. (Statistik, Socialtjänst 2007:3) (Sveriges officiella statistik)
- Statens offentliga utredningar (SOU) (2003). *Fördelning ur ett livscykel-perspektiv. Bilaga 9 till LU 2003*. (SOU 2003:110)
- Statens offentliga utredningar (SOU) (2003). *Gemensamt finansierad utjämning i kommunsektorn*. Betänkande av utjämningskommittén. (SOU 2003:88)
- Statens offentliga utredningar (SOU) (2002). *Utgjämning av LSS-kostnader*. (SOU 2002:103)
- Statens offentliga utredningar (SOU) (2006). *Deluppföljning av den kommunalekonomiska utjämningen*. (SOU 2006:84)
- Statens offentliga utredningar (SOU) (2007). *Deluppföljning 2 av den kommunalekonomiska utjämningen*. (SOU 2007:61)
- Statens offentliga utredningar (SOU) (2007). *Hållbar samhällsorganisation med utvecklingskraft, Ansvarskommitténs slutbetänkande*. (SOU 2007:10)
- Statistiska Centralbyrån (SCB) (2007). *BNP Kvartal 1993-2007:03* [www]. Hämtad från http://www.scb.se/templates/Product_22908.asp 2008-01-16
- Statistiska centralbyrån (SCB) (2004). *Den offentliga sektorn. Bokslut för verksamhetsåret 2003*. (Serie OE02 Den offentliga sektorn, OE02 SA) (Sveriges officiella statistik)
- Statistiska centralbyrån (SCB) (2007). *Företagens ekonomi 2005*. (Statistiskt meddelande, Serie NV19 Näringslivets struktur, NV19 SM 0702) (Sveriges officiella statistik)
- Statistiska centralbyrån (SCB) (2007). *Kommunalekonomisk utjämning. Utjämningsår 2007*. (Statistiskt meddelande, Serie OE26 Statsbidrag och inomkommunal utjämning, bidrag och avgifter, OE26 SM 0701) (Sveriges officiella statistik)
- Statistiska centralbyrån (SCB) (2007). *Kommunägda företag 2006*. (Statistiskt meddelande, Serie OE27 Kommunägda företag, OE27 SM 0701) (Sveriges officiella statistik)
- Statistiska centralbyrån (SCB) (2007). *Kommunernas hushållning med resurser 2006*. (Statistiskt meddelande, Serie OE25 Kommunernas hushållning med resurser, OE25 SM 0701) (Sveriges officiella statistik)
- Statistiska centralbyrån (SCB) (2007). *Kommunernas resultat 2006*. (Statistiskt meddelande, Serie OE24 Kommunernas resultat, OE24 SM 0701) (Sveriges officiella statistik)

- Statistiska centralbyrån (SCB). *Nationalräkenskaper 1950-1974*. (SM N 1975:98)
- Statistiska centralbyrån (SCB) (2007). *Nationalräkenskaper 1999-2005*. (Statistiskt meddelande, Serie NR10 Nationalräkenskaper, NR10 SM 0701) (Sveriges officiella statistik)
- Statistiska Centralbyrån (SCB) (2007). *Nationalräkenskaper, detaljerade årsberäkningar 1993-2005* [www]. Hämtad från http://www.scb.se/templates/Product_11030.asp 2008-01-21
- Statistiska centralbyrån (SCB) (2005). *Net lending in the Swedish economy*. (Bakgrundsfakta till ekonomisk statistik 2005:05)
- Statistiska centralbyrån (SCB) (1985). *Offentliga sektorn. Utveckling och nuläge*. 1. uppl. Stockholm: Statistiska Centralbyrån.
- Statistiska centralbyrån (SCB) (1990). *Offentliga sektorn. Utveckling och nuläge*. 1. uppl. 2. utgåvan. Stockholm: Nordstedts Tryckeri AB.
- Statistiska centralbyrån (SCB) (2007). *Offentligt ägda företag 2006*. (Statistiskt meddelande, Serie OE27 Offentligt ägda företag, OE27 SM 0701) (Sveriges officiella statistik)
- Statistiska centralbyrån (SCB) (2007). *Sök i statistikdatabasen. Kommunal-skatteuppgifter, riket. År 1930–2008*. Hämtad från <http://www.ssd.scb.se/databaser/makro/maintable.asp?omradekod=OE&omradetext=Offentlig%20ekonomi&lang=1&langdb=1&xu=C9233001&yp=tansss> 2008-01-15
- Statistiska centralbyrån (SCB) (2007). *Sök i statistikdatabasen. Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik, RAMS. Tabell: Förvärvsarbetande 16+ år med bostad i regionen efter arbetsställets sektortillhörighet och tid*[www]. Hämtad från <http://www.ssd.scb.se/databaser/makro/MainTable.asp?yp=bergman&xu=scb&omradekod=AM&omradetext=Arbetsmarknad&lang=1> 2008-01-15
- Statistiska centralbyrån (SCB) (2006). *Skola, vård och omsorg i privat regi*. (Bakgrundsfakta till ekonomisk statistik 2006:5)
- Statistiska centralbyrån (SCB) (2001). *Standard för institutionell sektorsindelning 2000. Insekt 2000. Standard för indelning efter ägarkontroll 2000*. (Meddelande i samordningsfrågor för Sveriges officiella statistik. 2001:2) (Sveriges officiella statistik)
- Statistiska centralbyrån (SCB) (2007). *Sveriges ekonomi- statistiskt perspektiv* (nr 2, 2007) (Serie: A28 Sveriges ekonomi – Statistiskt perspektiv)
- Statistiska centralbyrån (SCB) (2008). *Taxeringsutfallet 2007*. (Statistiskt meddelande, Serie OE21 Taxeringsutfallet, OE21 SM 0801) (Sveriges officiella statistik)

- Statistiska centralbyrån (SCB) (2007). *Utbildningskostnader 2002-2006*. (Statistiskt meddelande, Serie UF12 Utbildningskostnader, UF12 SM 0701) (Sveriges officiella statistik)
- Statistiska centralbyrån (SCB) (2007). *Utgifter för det sociala skyddet i Sverige och Europa samt utgifternas finansiering 2005*. (Statistiskt meddelande, Serie NR15 Utgifter för det sociala skyddet i Sverige och Europa samt utgifternas finansiering, NR15 SM 0701) (Sveriges officiella statistik)
- Statistiska centralbyrån (SCB) (2007). *Årsbok för Sveriges kommuner 2007*. (Sveriges officiella statistik)
- Statistiska centralbyrån (SCB) & Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) (2007). *Vad kostar verksamheten i din kommun? Bokslut 2006*. 1. uppl.
- Statskontoret (2001). *Staten i omvandling*. (Publikatonsnr 2001:15)
- Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) (2007). *Ekonomirapporten. Om kommunernas och landstingens ekonomi- november 2007*.
- Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) (2005). *Samverkan pågår – möjligheter och begränsningar*. (Serie: Ansvarsprojekt)
- Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) (2007). *Statistik om hälso- och sjukvård samt regional utveckling 2006. Verksamhet och ekonomi i landsting och regioner*.

In English

Public Finances in Sweden 2008 gives an account of the financial status of the public sector in Sweden from a macroeconomic perspective. By using different official measures from the most recent statistics to date, our aim with this yearbook is to provide a total picture of what the public sector in Sweden encompasses, how it is governed, which responsibilities it is given, how much these responsibilities cost, how they are financed and whom its services benefit.

Summary

The structure of the public sector

The public sector in Sweden comprises three sub-sectors: first, the central government sector including the Swedish Parliament (Riksdag) and governmental authorities, responsible for the provision of many public services such as police, defence, the judicial system, infrastructure and national administration; second, the local government sector including the municipalities and county councils, responsible for education, the care of elderly and disabled as well as health care; and third, the old-age pension system. According to the National Accounts, publicly-owned companies along with those market activities that municipalities pursue are not included in the public sector.

The size of the public sector

Measures of the public sector are often expressed in relationship to the Gross Domestic Product (GDP). In 2006, the public sector's contribution to GDP regarding consumption indicated that the public sector in Sweden constituted 26 per cent of GDP, a high figure compared to many other European countries.

The central government budget

The government proposes a budget each year, a decision which is passed by the Riksdag. The budget provides detailed proposals on the allocation of government expenditure and revenue to different areas, depending on the government's priorities. The balance of the budget reflects the central government's borrowing requirement.

Revenue (raised mostly from taxes) amounted to SEK 810 billion in 2006, which was an increase of SEK 64 billion compared to 2005. Expenditure, for 2006, amounted to SEK 792 billion, which was an increase of SEK 60 billion compared to 2005. The subsequent surplus for 2006 contributed to the decrease of the central government debt which amounted to 40 per cent of GDP at the end of 2006.

The surplus target for the public sector

A surplus target for the public sector has been passed by the Riksdag and been in effect since the year 2000. It is expressed in terms of net borrowing and lending, which is the balance of total revenue and expenditure. Figures from each sub-sector are consolidated and calculated on an accrual basis by the National Accounts. The target level is a surplus of 1 per cent, on average, of GDP over the course of a business cycle. This target level is in accordance with the Stability and Growth Pact, which sets out rules for public finances among member states of the EU. During the period from 2000 to 2006, the surplus level amounted to an average of 2.1 per cent of GDP.

Total revenue for the public sector in Sweden, raised mostly from taxes on income, wealth and production, totalled SEK 1 571 billion in 2006 (54 per cent of GDP). The total tax quota in Sweden, the sum of taxes and fees in relation to GDP, has been approximately 50 per cent since 2002. Total expenditure, on the other hand, totalled SEK 1 508 billion in 2006 (52 per cent of GDP). The largest share of expenditure comprised consumption, SEK 762 billion (of which wages constituted 42 per cent), and transfers, SEK 608 billion (of which 84 per cent is directed towards households). Investments amounted to SEK 83 billion and expenditure on interest payments etc. was SEK 55 billion.

List of tables

1. GDP by type of producer, current prices. SEK Millions.....	127
2. GDP by type of producer, constant prices. SEK Millions	128
3. Employment by sector according to Labour statistics based on administrative sources and National accounts.....	129
4. General government expenditure, consolidated, current prices. SEK Millions	131
5. General government receipts, consolidated, current prices. SEK Millions	132
6. GDP, expenditure approach, General government share, current prices. SEK Millions	133
7. GDP, expenditure approach, General government share, constant prices. SEK Millions.....	135
8. The size of government sector in different countries. Percentage of total GDP in each country.....	137
9. National budget for Sweden, income 2006. Million SEK.....	138
10. National budget for Sweden, expenditure by category 2006. Millions SEK.....	139
11. Net lending/Net borrowing under the EDP (Excessive Deficit Procedure) in the EU. Percent of GDP	140
12. General government consolidated gross debt (Maastricht debt) in the EU. Percent of GDP	141
13. Government final consumption expenditure by function, current prices. SEK Millions	142
14. Government final consumption expenditure by function, constant prices. SEK Millions.....	144
15. Transfers from the general government sector to households, current prices. SEK Millions.....	146
16. Government gross fixed capital formation by purpose, current prices. SEK Millions	148
17. Government gross fixed capital formation by purpose, constant prices. SEK Millions.....	150
18. Costs for municipal activities, current prices. SEK Millions.....	152
19. County councils, costs and receipts by activity 2006. SEK Millions	153

List of terms

A

affärsverk	public service enterprise
aktiebolag	joint-stock company, limited company
andel	share, proportion, percentage
anskaffning	acquisition
användning	usage
arbetsmarknad	labour market
avgift	charge, fee
avyttra	sell

B

bidrag	subsidy
bostadsförsörjning	housing supply
brutto	gross
driftöverskott	surplus (of production)

E

ekonomiskt bistånd	financial assistance
export	export

F

fasta	firm, fixed
flykting	refugee
fritidsverksamhet	recreation activities
funktionshindrade	disabled persons
företag	company, enterprise
förmögenhet	wealth
förskoleverksamhet	pre-school
försvar	defence
försäkring	insurance
förvaltning	administration

G

grundskola	compulsary school
gymnasieskola	upper secondary school

H

hushåll	household
hälso- och sjukvård	health services

I

ideell	non-profit
import	import
infrastruktur	infrastructure
inkomst	income, revenue
institution	institution
investering	investment

K

kommun	municipality /local authorities
kommunalskatt	local taxes
kommunikationer	communications
kommunsektorn	municipal sector / local authorities sector
konsumtion	consumption

M

mark	land, sites
marknadspris	market price
mervärdesskatt	value added tax
miljöskydd	environmental protection
minus	minus
myndighet	public authority

N		studiemedel	study assistance,
netto	net		grants
näringsliv	industry, business, private sector	summa	sum
O		T	
offentlig	public	tillgång	asset
organisation	organisation	tjänster	services
		total	total, all
		transferering	transfer
P		U	
pension	pension	utbildning	education
politisk	political	utgifter	expenditure, cost, expenses
produktion	production		abroad
R		utland	
räntor	interest rates		
S		V	
samhällskydd	social security	varor	goods
sjuk	ill, sick		
skatt	tax, duty	Å	
skuld	liability	ålder	age
socialförsäkring	social insurance	år	year
socialt skydd	social securities	Ä	
stat	central govern- ment	äldreomsorg	care of the elderly
		ägda	owned

Sakordsregister, begreppsförklaring

Begrepp	Innebörd
Assistansersättning 15, 80, 106, 146, 147	De personer som omfattas av Lagen om stöd och service till funktionshindrade (LSS Lag 1993:387) har rätt att för sin dagliga livsföring få assistansersättning enligt Lagen om assistansersättning (LASS Lag 1993:389) om personen har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov under i genomsnitt mer än 20 timmar i veckan. Frågor om assistansersättning handläggs av Försäkringskassan.
Bruttoinvestering 34, 50, 76, 77, 131, 133, 134, 135, 136, 148, 150	Bruttoinvesteringar omfattar • fast bruttoinvestering • lagerinvestering • värdeförmål (anskaffning minus avyttring) Bruttoinvestering innebär investering före avdrag av periodens kapitalförslitning.
Bruttokostnad, (landsting) 100, 113, 153	Samtliga kostnader för den löpande verksamheten ingår (både externa och interna kostnader). Vid summering av bruttokostnader för flera verksamhetsområden inom ett landsting dubbelräknas kostnaderna.
Bruttonationalinkomst (BNI) 54	Summan av alla inkomster i ett land under en period, vanligtvis ett år. Bruttonationalinkomst (till marknadspris) är lika med BNP minus primära inkomster som inhemska enheter betalar till utländska enheter plus primära inkomster som inhemska enheter erhåller från utlandet.
Bruttonationalprodukt (BNP)	Bruttonationalprodukten är värdet av alla de varor och tjänster som produceras i landets för användning till konsumtion, export och investeringar under en period, vanligtvis ett år eller ett kvartal.

Begrepp	Innebörd
Marginal till utgiftstaket 49	Den marginal som finns för oförutsedda utgifter under det s.k. utgiftstaket. Under den treårsperiod som utgiftstaket omfattar, kan såväl den samhälls-ekonomiska utvecklingen som konsekvenserna av redan fattade beslut blir annorlunda än vad som förväntats. Eftersom utgiftstaket är nominellt och inte ska ändras till följd av förändrade tillväxt-förutsättningar, måste budgeteringsmarginalen utgöra en buffert mot olika typer av risker. Det kan t.ex. vara högre arbetslöshet, högre pris- och löneökningstakt och en lägre BNP-tillväxt.
COFOG 13, 70, 72, 164	Classification of the Functions of Government. En internationell klassifikation som grupperar offentliga sektorns utgifter efter deras funktion eller ändamål.
Derivat 46, 48	Derivat ger upphov till rättigheter och skyldigheter som innebär att en eller flera av de finansiella risker som finns i ett underliggande primärt instrument överförs mellan de parter som ställt ut respektive förvärvat derivatet. Typiska exempel på derivat är termins-, swap- och optionsavtal.
Diskontera 48	Innebär att t.ex. betalningar som sker vid olika tidpunkter räknas om till ett belopp vid en tidpunkt.
Ekonomiskt bistånd 72, 152	Försörjningsstöd, socialbidrag
Emittera 46	Utge – t.ex. värdepapper
Externa kostnader (landsting) 113, 153	Bruttokostnader exklusive interna kostnader. Bland annat utesluts interna räntor på fastigheter och inventarier.
Extraordinära intäkter/kostnader 98, 99, 101, 109, 112, 153	Intäkter/kostnader som tillfälligt förekommer ett visst år. Resultat före extraordinära poster är därför ett bättre mått på den löpande verksamhetens ekonomi än efter extraordinära poster.

Begrepp	Innebörd
Fasta bruttoinvesteringar 77, 131, 148, 150	Består av inhemska producenters förvärv, minus avyttring, av fasta tillgångar under en given period – t.ex. byggnader, fordon och andra maskiner. Dessutom immateriella tillgångar såsom datorprogramvaror och litterära verk.
Finansiellt sparande 20, 33, 50, 51, 52, 140, 158, 161, 162	Den del av disponibel inkomst brutto som inte konsumeras eller används som bruttoinvestering, dvs. totala inkomster minus totala utgifter.
Fysiska personer 20, 63, 65	En juridisk term för individer. Jämför juridiska personer som avser rättsobjekt som inte är fysiska personer t.ex. aktiebolag, handelsbolag, föreningar och stiftelser.
Förbrukning 34, 60, 62, 74, 164	Förbrukningen eller insatsförbrukningen, som är den rätta benämningen, består av de varor och tjänster som används som insats i produktionsprocessen. Dessa varor och tjänster kan antingen vidareförädlas eller förbrukas i produktionsprocessen. Hit räknas inte fasta tillgångar vars användning förs som kapitalförslitning
Försörjningsbalans 133, 135	Försörjningsbalansen i nationalräkenskaperna är en sammanställning som visar dels tillgången (som ett flöde, ej ett bestånd) på varor och tjänster i ett land under en tidsperiod, dels användningen av dessa varor och tjänster. Komponenterna är BNP och import på tillgångssidan och konsumtionsinvesteringar och export på användningssidan. Summa tillgång och summa användning blir definitions- mässigt lika.
Förädlingsvärde 34, 74, 127, 128, 137	En sektors/branschs förädlingsvärde är dess produktionsvärde minus dess förbrukning. Summan av samtliga sektorer/branschers förädlingsvärde med tillägg för nettot av produktionsskatter och produktionssubventioner utgör BNP till marknadspris.
Generella (allmänna) bidrag 101	De bidrag som kommunerna själva disponerar över.

Begrepp	Innebörd
Hushållens ideella organisationer (HIO) 20, 81, 127, 128, 130	Hushållens ideella organisationer består av ideella organisationer som betjänar hushåll. Deras huvudsakliga inkomster kommer från frivilliga bidrag eller från den offentliga sektorn. Därtill kan inkomster komma från tillfälliga försäljningar och kapital. Exempel på HIO är idrottsföreningar, fackföreningar och religiösa samfund.
Individuella nyttigheter 23	Enskilda personer kan utnyttja tjänsterna. Avser bland annat utbildning, barn- och äldreomsorg samt hälso- och sjukvård.
Inkomstbasbelopp	Regeringen ska för varje år fastställa ett inkomstbasbelopp som räknas om med hänsyn till förändringen i inkomstindex enligt lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension (LIP), första avd 1 kap 6 §. SFS 2002:778.
Juridiska personer 63	Juridiska personer är sådana rättsobjekt som inte är fysiska personer. Som juridiska personer betecknas bland annat aktiebolag, handelsbolag, föreningar och stiftelser.
Kapitalförslitning 74, 77, 132	Kapitalförslitning motsvarar värdet av de fasta tillgångar som har förbrukats under den aktuella perioden till följd av normal användning och förutsebar föråldring, inklusive en avsättning av förlust av materiella fasta tillgångar genom oförutsedda skador vilka man kan försäkra sig emot. Kapitalförslitning värderas till återanskaffningspris.
Kollektiva nyttigheter 23, 28, 29	Alla kan utnyttja tjänsterna utan åtskillnad. Exempel på kollektiva nyttigheter är rättsväsende och polis.
Kommunala myndigheter 77, 130, 133, 135	Hit räknas primärkommuner, landsting, kommunalförbund, gemensamma nämnder.
Konsolidera 24, 46, 47, 48, 51, 53, 60, 69, 83, 84, 122, 131, 132, 141	Vid beräkning av exempelvis finansiellt sparande inom offentlig sektor exkluderas de mellanhavanden som de olika delsektorerna har med varandra. Ett annat ord för detta är att sektorn konsolideras.

Begrepp	Innebörd
Konsoliderade offentliga sektorn 60, 69	Innebär att penningströmmar mellan olika delsektorer i sektorn rensats bort.
Konsolideringsprogrammet 50	Konsolideringsprogrammet presenterades hösten 1994, omfattande en förstärkning av det offentliga sparandet med cirka 125 miljarder kronor. Det genomfördes successivt mellan 1995 och 1998. Källa: Sveriges riksbank. Inflationsrapport 2003:4.
Konsumtion 20, 24, 27, 30, 33, 34, 35, 36, 37, 39, 54, 62, 69, 70, 72, 73, 74, 75, 76, 78, 131, 133, 135, 137, 138, 142, 144, 164	Konsumtionsutgifter består av inhemska institutionella enheters utgifter för varor och tjänster, som används för direkt tillfredsställelse av individuella behov eller önskemål eller kollektiva behov hos medlemmar i en gemenskap. Konsumtionsutgifter kan förekomma på inhemskt territorium eller utomlands. Enligt Europeiska nationalräkenskapssystemet (ENS) består den offentliga sektorns utgifter för konsumtion av förbrukning, löner, produktionssubventioner och kapitalförslitning
Läkemedelsförmån 73, 114, 153	Enligt lagen (2002:160) om läkemedelsförmåner m.m. omfattas vissa läkemedel av den kostnadsreducering (även kallad läkemedelsrabatt) som utgör ett skydd mot höga kostnader för konsumenten. Beslut om vilka läkemedel som ingår i förmånen fattas av Läke- medelsförmånsnämnden.
Löner 13, 37, 56, 73, 74, 112, 156, 164	Begreppet löner avser i nationalräkenskaperna egentlig lön, arbetsgivarens faktiska kollektiva avgifter, produktionsskatter och särskilda löneskatter. Med egentlig lön menas kontant lön (dvs. den lön som arbetsgivaren betalar ut) samt naturaförmåner (dvs. de varor och tjänster som den anställda får gratis eller till reducerade priser). Den egentliga lönen är justerad för förändringen av semesterlöneskulden.

Begrepp	Innebörd
Nettokostnad (landsting) 98, 109, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 153	Samtliga kostnader med avdrag för samtliga intäkter. Med detta avses den kostnad som landstingen ska finansiera med skatter, generella statsbidrag och finansnetto. Det innebär att kostnader för verksamhet som landstinget producerat till andra än den egna befolkningen samt patientavgifter räknats av.
Nominellt värde 53	Beteckning för mått som inte tar hänsyn till prisnivåns förändring. En annan benämning för nominellt värde är värde i löpande pris.
Pensionsgrundande belopp 91	Pensionsgrundande belopp är ett beräkningsunderlag, inte en inkomst i egentlig mening. Pensionsrätt för pensionsgrundande belopp tillgodoräknas vid sjuk- och aktivitetsersättning, barnår, studier och pliktjänst.
Pensionsgrundande inkomster 91	Till pensionsgrundande inkomster räknas förutom lön ersättning från social- och arbetslöshetsförsäkringar
Produktion 20, 33, 34, 54, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 74, 115, 127, 128, 130, 132, 156, 158	Produktion benämns i nationalräkenskaperna även produktionsvärde. Värdet av produktionen är ofta detsamma som omsättningen, men långt ifrån alltid. Det är framför allt handel och förmedlingstjänster som behandlas annorlunda. Här räknas enbart handelsmarginalen som produktion dvs. skillnaden mellan försäljningsvärde och inköpsvärde.
Produktions- subventioner	Statliga subventioner och subventioner från EU.
Produktskatter 60	Skatter som man är skyldig att betala per enhet av en vara eller tjänst som produceras eller ingår i en transaktion (ENS § 4.16). Importtullar, energiskatter och moms är exempel på produktskatter

Begrepp	Innebörd
Produktionsskatter 60, 61	Övriga produktionsskatter består av alla skatter som ett företag åläggs som följd av deras produktionsaktiviteter, oberoende av kvantiteten eller värdet av de producerade eller sålda varorna och tjänsterna (ENS § 4.22).
Riksgäldskontoret 44, 45, 46, 47, 48, 139	Statens finansförvaltning under Finansdepartementet vars huvuduppgifter är att vara statens internbank, förvalta statsskulden samt ge statliga garantier och lån.
Sociala avgifter 24, 27, 28, 29, 36, 40, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 132	Består till störst del av arbetsgivarens obligatoriska faktiska kollektiva avgifter t.ex. sjukförsäkringsavgift, allmän pensionsavgift, arbetsmarknadsavgift samt föräldraförsäkringsavgift.
Sociala naturaförmåner 73, 74	De sociala naturaförmånerna benämndes tidigare direktkonsumtion och består av varor och tjänster som tillkommer hushållen och som produceras av marknadsproducenter. Exempel på sociala naturaförmåner är vårdavtal, rehabilitering, tandvård.
Socialförsäkringssektorn 19, 127, 128	Tidigare benämning på ålderspensionssystemet. Socialförsäkringssektorn utgörs från och med verksamhetsåret 1998 enbart av ålderspensionssystemet.
Stabilitets- och tillväxtpakten 22, 51	EU-fördrag som anger att medlemsstaternas stats-skuld får uppgå till högst 60 procent av BNP och att deras budgetunderskott får uppgå till högst 3 procent av BNP.
Statsbudgeten 17, 22, 43, 44, 45, 49, 54, 57, 63, 69, 84, 90, 91, 138, 139, 158	Statsbudgeten är regeringens förslag till budget som läggs fram i två steg till riksdagen. Det första steget är i vårpropositionen, som innehåller riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Det andra steget är budgetpropositionen, som lämnas i september och innehåller förslag om hur statens medel ska fördelas till olika ändamål och beräkningar av statsinkomsterna för nästa år.

Begrepp	Innebörd
Statsbudgetens saldo 45, 84	Statens inkomster minus statens utgifter. Statsbudgetens saldo speglar statens lånebehov. Ett budgetöverskott innebär att staten kan betala av på statskulden, ett underskott att staten måste låna pengar.
Sysselsatta 26, 27, 28, 33, 34, 121, 124, 125, 129, 156, 160	Antalet sysselsatta redovisas i ett flertal källor, med olika mätmetoder och definitioner. Nationalräkenskaperna använder Arbetskraftsundersökningarna (AKU) som källa för att mäta totalt antal sysselsatta, men använder andra källor för att göra fördelningar per sektor och bransch. NR gör vissa tillägg till AKU, t.ex. för personer under 16 år och över 64 år (som inte ingår i AKU). NR skall liksom AKU mäta antal sysselsatta, dvs. inte omräknat till heltidspersoner. Den Registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken, RAMS, mäter också antalet sysselsatta. Här är mätperioden november månad, medan den i AKU är en mätvecka varje månad
Takbegränsade utgifter 49	De pengar som faktiskt förbrukas under budgetåret. Utgifterna under taket omfattar statsbudgetens och ålderspensionssystemets utgifter. I utgifterna ingår anslagna medel men också utnyttjande av sparade medel från föregående år. Utgiftsområde 26 (statskuldsräntor m.m.) ingår inte i de takbegränsade utgifterna.
Taxering 63	Inom skatterätten fastställelse av underlaget för uttag av en skatt eller avgift.
Transferering 22, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 34, 35, 37, 38, 39, 60, 69, 70, 75, 78, 79, 80, 81, 84, 131, 146, 159, 161, 162	Ensidiga betalningar från en enhet till en annan. Ingen bestämd motprestation krävs som regel.
Utgiftstak 38, 40, 41, 43, 48, 49, 90	Maximal nivå för de statliga utgifterna. Utgiftstaken, beslutas av riksdagen, bestäms normalt 3 år i förväg.
Valutaskuld 47	Statens upplåning i utländsk valuta.

Offentlig ekonomi 2008

ger en översikt över den offentliga sektorns ekonomi och verksamheter från ett makroekonomiskt perspektiv. I diagram och text visas utvecklingen i termer av inkomster och utgifter av olika slag för sektorn och dess delar – den statliga sektorn, den kommunala sektorn och ålderspensionssystemet. Vidare ingår olika mått på den offentliga sektorns storlek samt jämförelser av sektorns storlek i Sverige och övriga länder i EU och OECD.

I boken redogörs också för den offentliga sektorns ansvar och styrning samt statsbudgetens roll i den ekonomiska politiken. Statsskulden och hur Sveriges finansiella sparande beräknas enligt Maastricht-fördraget beskrivs.

Dessutom finns mer utförliga beskrivningar av transfereringarna till hushållen samt kostnader för, och omfattning av, de stora välfärdstjänsterna inom utbildning, vård och omsorg.

Boken innehåller också en beskrivning av de olika källor som använts för statistiksammanställningarna samt ett antal tabeller med grundläggande statistik.

Offentlig ekonomi 2008 är en faktaredovisning som vänder sig till alla som är intresserade av ekonomi och samhällsfrågor.

ISSN 1654-1227 (online)

ISSN 1653-5057 (print)

ISBN 978-91-618-1414-5 (print)

Publikationstjänsten:

E-post: publ@scb.se, tfn: 019-17 68 00, fax: 019-17 64 44. Postadress: 701 89 Örebro.

Information och bibliotek: E-post: information@scb.se, tfn: 08-506 948 01, fax: 08-506 948 99.

Försäljning över disk, besöksadress: Biblioteket, Karlavägen 100, Stockholm.

Publication services:

E-mail: publ@scb.se, phone: +46 19 17 68 00, fax: +46 19 17 64 44. Address: SE-701 89 Örebro.

Information and Library: E-mail: information@scb.se, phone: +46 8 506 948 01, fax: +46 8 506 948 99.

Over-the-counter sales: Statistics Sweden, Library, Karlavägen 100, Stockholm, Sweden.